

ש.אנ-סקי

מלכת

בפריכת
ש.ל.ציטרון

חלק ראשון

הוצאת ש.שרברק וילנה

ש. אנ-סקי.

(שלמה-בוויל רמפורט).

כָּל כֶּתָבִי.

בעריכת

ש. ל. ציטרון.

חלק ראשון.

הוצאת "אנ-סקי" ווילנה—ווארשה—ניו-יורק.

יזמא על ידי ש. שרברק, וילנה.
תרס"א.

בדפוס ש. פ. גארבער, ווילנא זאמאלנע 25.

Włoco, Druk F. Garbera, Zawalna 25.

ה ת כ ן :

מחלקה ראשונה.

על-דברי תרגום העברי של הדבוק — ש. ל. ציסרון. I

בין שני עולמות (הדבוק) אגדה דרמטית בארבע מערכות —
תרגום ח. נ. ביאליק. 6

מחלקה שנייה.

מלפנים :

91	המגדל ברומי תרגום ש. ל. ציסרון.
109	שק-הקמח " "
114	חיי-אדם " "
120	עשרת אותות של משיח " "
136	דין-תורה עם הבורא " "
146	הגיהנום " "

ועל-דבר המחבר ותמיכתו והערכת פעולתו הספרותית תבאנה
באחד החלקים הבאים.

על דבר התרגום העברי של החזיון "בין שני עולמות"

בגשתי לעריכת ההוצאה העברית של כתבי ש. אנ-סקי, עמדתי על עובדה אחת, שהפליאה אותי לכתחלה מאד. בעברי על החזיון "בין שני עולמות" (הדבוק) בתרגומו האסונוני של ביאליק, ראיתי, כי בכמה מקומות אין הוא מתאים כלל אל המקור היהודי. קודם כל אנו נתקלים בהבדל גדול בציור החלק הדקוראטיבי. הדקוראציות במערכה הראשונה, כפי שהן מצוירות במקור ובתרגום, הן שני ציורים מיוחדים ושונים זה מזה תכלית שנוי. שנויים קטנים וגדולים נמצאים גם ביתר המערכות. בסוף המערכה השניה, למשל, כשהחתן מנשא משליך על לאה את ההינומא, אין אנחנו מוצאים בטופס העברי, כי "לאה קורעת אז ההינומא מעל פניה", במערכה השלישית חסר אצל ביאליק פרט זה, כי זמן המאורע הוא "מוצאי שבת אחר תפלת המעריב". מי שיודע את הערך הגדול והמיוחד שיש לליל מוצאי-שבת בעיני החסידים, יבין, כי בקו קטן זה התכוון אנ-סקי להבליט הבלטה יותר אופייית את מני הדברים המצוירים. אחריהם באים שנויים גדולים וחשובים בעצם הטופס של המקור היהודי והתרגום העברי.

אלמלי אמרתי לפרוט בזה את כל השנויים הנמצאים בין שני הטופסים כמעט בכל עמוד, לא הייתי מספיק. לפיכך הריני להראות בכאן רק על היותר חשובים שבהם.

(א) שיחות, שלפי המקור היהודי משתתפים בהן שלשה בטלנים, מקתף להן התרגום העברי רק שני בטלנים, ויש אשר הוא משים אותן פלן רק בפי בטלן אחד. (השוה, למשל, "צווי-שען צווי וועלטען", ווילנא, 1919 עמוד 11, 10, 9, 8 אל "שני עולמות" ב"תקופה" כרך א' עמוד 229, 228).

(ב) בשיחה, המובאת במערכה ראשונה בין חנוכה וניך, ישנן בתרגום העברי פראזות אחדות מטורטות לגמרי ואדות מקוצרות או ארוכות יותר מדאי. למשל:

ביהודית:

בעברית:

חנן: אלן, וואס נאם האט נאך
שאפען האט אין זיך א פונק היי-
לינקייט.

הענערך: זינר האט באשאפען
גוט נאט, נאך די סימרא אחרא.

חנן: און דער האט די סימרא
אחרא באשאפען? אויך נאט! סימרא
אחרא הייסט די צווייטע זייט פון
נאט. זיי בשלד זיי איז א זייט פון
נאט, סוף זיי האבען אין זיך קדושה.

הענערך: קדושה אין דער סימרא
אחרא!! אויך קען גוט! איך פארשטיי
גוט! לאז זיך באטראכטן!

כל מעשי ידיו של הקב"ה —
ניצוץ של קדושה סתיה אותם, וגם
את החטא עשה אלהים.

הניך: סה אתה סח! את החטא
הביא הס"ם לעולם!

חנן: ואת הס"ם מי ברא?
הקב"ה! ואם בן גמ בס"ם עצמו
ובמעשה ידיו של הס"ם ניצוץ של
קדושה יש.

הניך: (נבעת) ניצוץ של קדושה
בס"ם!

ג) בסוף מערכה ראשונה, בשעה שבטלן ב' אומר: "להראוי
לגנן זמר", מביא התרגום העברי את כל תכנ הזמר הידוע של
רבי לוי יצחק מבארדיטשוב "דוךלי", ובמקור היהודי מסופר:
"בטלן ג' מתחיל לזמר נגון מיסטי חרישי, והכל עונים לו".
הזמר עצמו חסר מן הספר.

ד) בסוף מערכה שניה, כשצועקת לאה בפני אבי החתן:
"תגליוק!", אין התרגום העברי מביא פרט זה:
"נחמן (נבהל) היא יצאה מדעתה!"

ביחוד גדול ההבדל בין התרגום והמקור בכל המערכה
השלישית. במערכה זו נבדלים זה מזה שני גופי הטופסים
לא רק בניבים ובמבטאים ובפראזות שלמות, כי אם גם בעצם
בנין הרעיונות, באופן, שהבדל זה גורר אתריו בהכרח שנוי גמור
אף ברושם המתקבל בשעת הקריאה.

כאמור עורר בי בתחלה הבדל זה שבין המקור היהודי של
אנ-סקי ובין התרגום העברי של ביאליק תמהון גדול. כי הרשה
ביאליק לעצמו לשנות כל כך מטיב גוף הטופס של "שני העולמות"
בלי ידיעתו והסכמתו של אנ-סקי — אחרי שאנ-סקי לא היה
נוהן מעולם את רשיונו לכך בשום אופן — והו דבר שאי אפשר
לקבלו על הדעת. זה יוצא לנו מתוך העובדה הידועה, כי היה

אנ-סקי מדבר תמיד על תרגומו של ביאליק בהתפעלות מרובה לבנת-רוח, וגם מאותו הסעיף שבצוואתו, שבו הוא מביע את רצונו, כי ההוצאה העברית של כתביו תהא נערכת, אם אך תהא האפשרות לכך, על-ידי ביאליק.

אולם בהוסיפי להזכרון בדבר נתברר לי הענין באופן פשוט מאד. בזכרתי, כי כבוא אנ-סקי לוילנה בחדש ספטמבר שנת 1918, הביע לי את צערו הגדול על עזבו את הכתב-יד היהודי של "בין שני עולמות" שלו בתוך צרור חפציו במוסקבה. כעבור זמן ידוע בקש ממני להשיג עבורו את הכרך הראשון של "התקופה", שנתפרסם בו "הדבוק" בתרגומו של ביאליק, באשר רוצה הוא לכתוב על פיו מחדש את חזיונו ביהודית. באותו זמן עלה הרעיון על לב אנ-סקי לעשות חווה בדבר עם להקת האר-טיסטים היהודים, שנמצאה אז בוילנה, אף-על-פי שלהקה זו לא היתה מן המצוינות כלל וכלל. בעת ההיא נמצא בוילנה כולה רק עקומפלאר אחד של ה"תקופה", שהביא אתו איפיציר יהודי גרמני (ציוני) מברלין. במקרה גודע לי הדבר וע"י המלצות שונות עלתה בידי להשיג את "התקופה" בשביל אנ-סקי למשך שבוע ימים. מאז נשתכח כל אותו המאורע מלבי, וכשפרסם אנ-סקי כעבור שנה וחצי את "הדבוק" שלו בדפוס, לא עלה אז על דעתי כלל להשוותו אל התרגום העברי.

לפי זה צריך להניח, כי חדש אנ-סקי בזכרונו את "הדבוק" עפ"י תרגומו העברי של ביאליק וגם עשה בו שנויים בהרבה מקומות, עד כי יצא מתחת ידו כבריאה חדשה לגמרי. אין זה חזון יקר, כידוע, כי בשעה שהסופר-היוצר חוזר לכתוב את ילדי-רוחו על גב הנייר, הוא מחדש בהם כל כך הרבה חדושים, עד שנראים כיצירות חדשות.

ולדידי יש ידים עוד לחשערה אחת באותו ענין. אנ-סקי ידע אמנם את הלשון העברית, אבל לא כדי תפישת הסגנון הביאליקאי בכל דקותו האמנותית המיוחדת, ולפי זה אפשר מאד שהתקשה בכמה מקומות על כוונת המתרגם, ובאין ברירה השמיט את הדברים הכלתי מובנים לו כהוגן והחליפם באחרים. ואפשר גם זה: לתרגומו של ביאליק התגנבו איוו טעו ות-הדפוס, שטשטשו

את מובן הדברים, ומבלתי יכלת לעמוד על הטעויות כדי לתקנן.
פסח אנ-סקי על הפראזה כולה או שכתב אחרת תחתיה. ויש
לי קצת ראייה לדבר:

במערכה ראשונה, בשעה שסדר נכנס אל בית-המדרש
ורואה אז מאיר השמש אוהז בידו בקבוק יין-דגן, הוא שואל
אותו (לפי נוסחת הטופס העברי): "מה זה לפני איש?"
(עיין התקופה כרך א' עמוד 264). פראזה זו בלתי מובנת לגמרי,
כשעה קלה יגעתי את מחי לעמוד על כוונת הדברים ולא ידעתי
פשרם, יען כי בהמקור היהודי אין פראזה כזו וכיוצא בה כלל.
אבל לאחרונה מצאתי, כי אין כאן אלא טעות-הדפוס וכי צריך
לקרוא: "מה זה לפני? יי"ש?" אנ-סקי לא עמד, כנראה, על
הדבר ולפיכך שנה את השיחה כולה לגמרי (עיין "צוויי וועלטן"
עמוד 28).

ישנה עוד השערה שלי שית בדבר, והיא: כי תרגם
ביאליק את "הדבוק" מן הלשון הרוסית, וכי זהו שגרם לכל
המון ההבדלים שבין שני הטופסים היהודי והעברי.
אבל להשערה זו אין על מה לסמוך, ולפיכך לא אתעכב
עליה.

העורך.

מחלקה ראשונה.

בין שני עולמות.

(הדבוק).

הנפשות:

חנן	ר' סנדר—עשיר בכריניץ.
הנך	לאה—כתו.
אשר	פרידה—אומנתה הזקנה.
א	גימל
ב	בתייה
ג	רעותיה של לאה.
חסידיה	מנשה—ארושה של לאה.
אשה זקנה.	נחמן—אביו.
אורח.	ר' מנדל—רבו של מנשה.
בן.	ר' עזריאל—צדיק וקן במירוטול.
קטע בקב שלו	מיכאל—נבאי שלו.
עניים	ר' שמעון—רב במירוטול.
הגרת	א
יבשת-יד	דיינים.
עניות זקנות.	ב
סמיה	ג
אשה גבוהה וחזרת	משולח—יהודי אורח.
אשה ותינוק בזרועה	כאיר—שמש ככית הכנסת בכריניץ.
נשים עניות	א
	ב
	ג
	מלנים.

חסידים, בחורי-שיבה, בעלי-בתים, חזוניות, קרואי-החתונה, ילדים, קבצנים.

מערכה ראשונה ושניה—בכריניץ.
 שלישית זרביעית — במירוטול, בבית ר' עזריאל.
 בין מערכה ראשונה לשניה—זמן שלשה חרשים.
 בין שניה לשלישית—שני ימים.
 בין שלישית לרביעית—מחצית היום.

מערכה ראשונה

לפני הרמת הסך, כחך העלמה. נשמעה זמרה הרישית ומסתורית :

על מה ולמה
יורדת הניימה
מאגרא רמא
לבריא עמיקתא?
— ירידה צרך עליה היא,
ירידה צרך עליה היא.

הסך מורם לאט לאט.

בית ננסת ישן של עץ. הכתלים — מראיהם שחור, בלי פיה וסיד
סגורות נחשת משולשלות סן התקרה וקבועות בכתלים. ארון-קודש עתיק
מתושב עץ, מעשה פחוטים, במזרח. סגור לו העמוד, עם שויתי" ומגורות
ישנות עליו. באתח מהן נר של שעווה דולק, נר נשפה. בכוחל השמאלי,
קרוב לשפת הכמה, פתח אל הרחוב, וסמוך לו כיור זכנו ואלונגפית תלויה.
בטבעת. מרוחק מהם קצת — תנור מסויד ואצלו ספסל, שאיש יהודי, אורח
שוכב עליו וחרסידו למראשותיו. אצל הספסל — שלחן עץ ארוך שאינו צבוע,
ומפרים ספוחים עריו, זגר של חלב ב וץ שם בפי צלוחית. מסביב לשלחן
על גבי ספסלים, יושבים שלשה במלנים, א, ב, ג, עצובים וחילמים, וה,
נשען על השלחן, וזה יושב סומה, במסב. אחרי השלחן, עד לכותל שכנגד
— ארון סלא ספרים, ואצלו, נשען אל הכותל שכנגד, עופר חגן בשהוא צלול
ברעיונותיו, וידו הימנית נתונה על גבי הארון. באמצע בית ההכנסת — שלחן
הביטה, אצל דלתותיו הפתוחות עומד מאיר כמוף ומסדר שם טליות ותפרין
בתיקיהן. בכוחל הימני, סמוך לשפת הכמה, פתח קטן למרח סינחה. באותו
הכותל, לכל ארבו, שורה של אשנבים מעורח הנשם. ספסל ארוך, ואצלו
שלחן עץ, שספרים סגורים עליו. אצל השלחן יושבים 5—6 בחורי ישיבה,
ובתוכם אשר, והזנים ב, גמרא" בהשאי, סמוך תנומה. מרוחק מהם על גבי
עסיר סמוך לארון הקדש. יושב הנך לבדו והוא משוקע בספר. בבית הכנסת
אפלולית וצללים, ורוח עצב וזוויה מרומת כהללו.

בטלן א. ב. ג.

(פוטרים יחד בקול הולך וגוסס.)

על מה ולמה
יורדת הנשמה
מאגרא רמא
לבידא עמיקתא
— ירידה צרך עדיה היא,
ירידה צרך עדיה היא.

(הפסקה ממושכה, כלם יושבים רומם כאבן.)

בטלי א (בנחת, כמו שפספס סעשה).

לר' דודל מטלנא, זכרונו לברכה — היה כסא של זהב
והיה חקוק עליו: "דוד מלך ישראל חי וקים" (הפסקה קצרה).

בטלן ב.

הקדוש ר' ישראל מרוז'ין, זכותו יגן עלינו, היה נוהג מנהג
מלכים. להקת מנגנים היתה מנגנת לשלחנו ועשרים וארבעה מיני
כלי זמר בה. ויוצא היה במרכבה רתומה לשלשה צמדי סוסים
אבירים.

בטלן ג (בחרוז).

ועל ר' שמואל מקמינקא מספרים, שהיה מסייל בסנדלי
זהב...

האזרח (סתעורר, סדבר בנחת, וכמו מפרחק).

ר' זוסיא מאניפוליא היה עני ואכיון כל ימיו, מחזר על
הפתחים, לבוש בגלימא של אכרים, וחבל קשור בפתניו, ומעשי
מופתיו לא היו קטנים מאלה של הטלנאי והרוזינאי.

במלך ב (בתרעופת).

דבריו הם, במחילה, שלא כענין כלל. וכי להפליג בשבת
עשרם של אותם הצדיקים כאנו? כמה וכמה עשירים יש בעולם!
אין מדברים אלא בגדלותם. בר דעת הלא יבין מאליו, כי גם
הכסא של זהב וגם כלי הזמר והסוסים וסנדלי הזהב — סוד גדול
צפון בהם, טעם כמס.

במלך ג.

בודאי, בודאי!

במלך א.

מי שעינים פקוהות לו — הוא יראה. . . הרכ מאפסא,
זכותו יגן עלינו, כשנזדמן פעם ראשונה עם הרוז'נאי בדרך,
נפל על אופני מרכבתו ונשקם, וכשתמהו לפניו על כך, צעק ואמר:
טפשים, כלום אינכם רואים, שזו היא מעין מרכבה של מעלה?

במלך ג (בהתלהבות).

אי, אי, אי!

במלך ב.

הלא זהו עיקר הסוד, שהמרכבה אינה מרכבה, וכלי הזמר אינם
כלי זמר, והסוסים אינם סוסים, אלא כלם רק לבושים לגדלותם,
בליים לאור הגנוז שלהם. . .

המשיועה.

הגדלות העליונה אינה זקוקה ללבוש.

במלך א (פתח לב).

טעות היא! אדרבא, הגדלות העליונה זקוקה ללבוש.

בטלן ג.

גדלות שלהם — מי ישער, מי ישער! וכי יש להשיגה בשכל הפשוט?

בטלן א:

וכי קלה היא גדלות שלהם? השמעתם את המעשה בר, שמילקא מניקלשבורג ורצועתו? כדאי לשמוע: מעשה בר' שמילקא, שכאו לפניו שנים לדין, אחד עני ואחד גביר אדיר, תקיף גדול במדינה, קרוב למלכות. יצא העשיר חייב. נתמלא כעס והתחיל צועק ואומר, שלא יציית. אומר לו ר' שמילקא בנחת: "תציית ותציית. פסק דינו של הרב יש לקבל". התמרמר הגביר והרים קולו עוד יותר וצעק: "בו אנכי לך ולרבנות שלך". התיצב ר' שמילקא מלוא קומתו וגזר: "בזה הרגע תקבל עליך את הדין, ואם לאו — אני נוטל את הרצועה!" כאן התחיל הגביר מחרף ומגדף. עמד ר' שמילקא ופשט את ידו ופתח תיבה קטנה משלחנו — וברגע זה קפץ ויצא משם נחש עקלתון — נחש הקדמוני, ונכרך מסביב לצוארו של הגביר. . . מה שהיה אחר כך — תשערו מאליכם. הגביר צעק: "הושענא, רבי, סלח לי, מחל לי, שמע אשמע ועשה אעשה ככל אשר תצוני" — הסר מעלי אך את הנחש הזה". ור' שמילקא חמל עליו ואמר: "עתה תצוה את בנך ואת בן-בנך אחריו לשמוע בקול הרב, פן יוציא את הרצועה!"

בטלן ג.

חה, חה, "רצועה" יפה היא . . . אין חקר לכחם! (הפסקה).

בטלן ב (אל א').

תמהני, ר' וואלף, אם היה המעשה בנחש הקדמוני. דומה אני, שטעות יש כאן.

בטלן ג (בתמיהה)

למה? מדוע לא?

בטלן ב.

היעלה על הדעת, שר' שמילקא מניקלשבורג יהא גשמש
בנחש הקדמוני? חלילה לו! הנחש הקדמוני מי הוא? הרי הוא
ה"סמך-מם" בעצמו, רחמנא לצלן (רוקק).

בטלן א (מתוך קפידא).

למאי נפקא מינה? מספרים מעשה שתייה, ושראוהו כמה בני
אדם בעיניהם, וזה בא ואומר: אי אפשר! אני אומר לך בכירוש,
שבכח קבלה מעשית הכל אפשר! הנה בעירה שלנו היה בעל שם
אחד, בעל מופתים גוראים, שהיה מבעיר לכתחלה אש בבית על
ידי שם ומיד חוזר ומכבנה על ידי שם אחר. יושב היה כאן
ורואה את הנעשה במרחק אלף פרסא, מוציא יין מן הכותל, רואה
ואינו נראה, — והוא האיר את עיני בעינים הללו. הוא היה
אומר, שבכח קבלה מעשית אפשר לברוא גולם, להחיות מתים,
להעלות שדים ורוחות, רחמנא לצלן, ואפילו את ה"סמך-מם"
בעצמו (רוקק). בודאי לא מן הדברים הקלים הוא זה, אבל
הבקי בדבר — הכל יכול. באוני שמעתי זאת מפיו הקדוש.

המשולח.

לחולות את ה"סמך-מם" אפשר רק על ידי השם הקדמון,
שבכח אשו הגדולה נתכים ומתמזגים יחד הררי אל ותהום רבה...

בטלן ג.

ואין סכנה להשתמש בו?

המשולח (מהרהר).

סכנה? לא... אבל יש שעל ידי עוצם התשוקה של
הניצוץ אל השלהבת נשבר הכלי...

בטלן א.

בעל השם אמר לי, שהוא יודע את הסוד של השם הקדמון.

הנן.

(שומע ככונה לכל דברי המשולה. פורש סן הכותב ופוסע פסיעה אחת אל השלחן; בקול הווה).

ואיו?

(המשולה מציץ על חנן).

מי?

הנן (נותן עין במשולה ואחרי כן בבטלן א').

בעל השם.

בטלן א.

ואיו? בעירה שלנו, אם עודנו חי.

חנן.

הרהק מכאן?

בטלן א.

העירה? רחוקה מאד מאד. בעמקם של יערות פוליסיה.

חנן.

מהלך כמה ימים?

בטלן א.

מהלך כמה ימים? כשני חדשים. ולמה אתה שואל זאת? אולי אתה אומר ללכת לשם? (חנן שותק). העירה--קראסני שמה, ושם בעל-השם ר' אלחנן.

חנן.

אלחנן ? (לעצמו) אלחנן . . . אל חנן . . . המ!

במלן א.

כדאי לראותו. (אל הבטלנים) מעשיו — פחדים גוראים.
פעם אחת עשה בקבלה מעשית . . .

במלן ג.

אין מסיחין בלילה בענינים כאלה, ובפרט בבית-הכנסת.

במלן ב.

יפה השתיקה בקבלה מעשית, שהדבור מביא לידי תקלה,
חס ושלום. כגון שיצא בשגגה איזה שם או צרוף מפין, ונמצאו
חייך בסכנה. כבר היתה כזאת לעולמים (חנן יוצא בנחת מכית-הכנסת).

המשולח (מכיס אחוריו).

אברך משונה. מי הוא ?

במלן א.

מבחורי הישיבה, כלי יקר !

במלן ב.

עילוי. ת"ק דפים גמרא שגורים על פיו.

המשולח.

מאין הוא ?

במלן ג.

מי יודע. מאין הוא ? מי יכול לדעת ?

מאיר (קרב אל השלחן).

מאחד המקומות בליטא הוא. מתחלה למד כאן בישיבה, הגה יום ולילה בגמרא. נחשב בין בחירי התלמידים, בסמך להוראה. ופתאום נעלם. אמרו, שקבל עליו גלות. זה לא כבר חזר ובא לכאן. נהפך לאיש אחר. נהלך כצל כל הימים, מתענה „הפסקות“ משבת לשבת, שוהה במקוה כמה שעות רצופות. הבחורים אומרים, שהוא עוסק בקבלה.

בטלן ב (בחשאי).

כבר נודע הדבר בעיר. באים אליו לבקש קמיעות, אבל אינו גותן.

בטלן ג.

מי יודע, מי הוא? אולי מן הגדולים הוא. כלום אפשר לדעת? ולהסתכל אחריו — סכנה (הפסקה).

בטלן א (ספק).

עת לישון.

בטלן ב (בגחוך).

מי יוריד לנו הנזה את בעל השם ויוציא לנו יין מן הכותל? כוס קטנה היתה לי למשיבת נפש. יום תמים לא בא כזית אל פי.

בטלן ג.

גם אני כמעט שרוי היום בתענית. רק בכוקר ברכתי את „שהכל“ על ריקק של כוסמין.

מאיר.

המתינו מעט. כמדומה, שבקרוב נזכה ל„תקון“ יפה. סגדר הלך לראות חתן לבחור. יכתב נא, למזל, תנאים, ומשקה לא יחסר.

במלן א.

כבר גואשתי מן ה"חנאים" שלו. זה שלש פעמים יצא לבקש לו התן ושב ריקם. כאן החתן לא נראה לו, כאן—היחוס פגום, וכאן—הנדוניא מועטת. לא טוב לבדוק יותר מדי!

מאיר.

סנדר רשאי לבדוק. אלהים ברכו בכל: עשיר, מיוחס ובת יפת תואר.

במלן ג (בחוס).

א! אותב אני את סנדר. חסיד גמור! מחסידי מירופול! לב בוער!

במלן ב (בקירות).

מה יש להכחיש? חסיד נלהב הוא, אלא... שלא כך היה צריך להשיא את בתו היחידה...

במלן ג.

כלומר? פרוש הדברים?

במלן ב:

לפנים בישראל, איש עשיר, מיוחס, שבקש התן לבתו, לא נתן עיניו לא בממון ולא ביחוס, אלא היה בא לישיבה גדולה, הביא מתנה לראש הישיבה, וזה היה בורר לו בחור מן המעולים. סנדר אף הוא היה יכול לקחת לו בחור מן הישיבה...

המשולח.

ואפשר שלא היה צריך לחזר אחריו במרחקים. מוצא היה חתן נאה לבתו בישיבת מקומנו.

במלן א (בתמחין).

זו מנין לך? (הוא ובמלן ב' מעיפים עין זה כוח).

המשולח.

אני אומר זאת בדרך השערה . . .

במלך ג (כחפזון).

די, די. בלא לשון הרע! לא לקח — שמע מינה, כך
גרים המזל. (אשה מתפרצת הביתה ומוצאת אחריה שני ילדים).

האשה (צועקת בכניסה).

אוי ואבוי, רבוננו של עולם, הושיעה נא! (יצא לארון הקודש
בלשון תחנון) אוי, ילדים קטנים, אפרוחים . . . נתחה נא את ארון
הקודש! נתנפלה נא לפני ספרי התורה! לא נוו מכאן עד
שתבוא רפואה שלמה לאמכם! (מסלקת הפרוכת, פותחת הארון ונותנת
ראשה בחיקו, מרימה קול בכניסה). אלהי אברהם יצחק ויעקב! ראה
ומה גדול שבירי, שעה לתחנוני! עשה למען האפרוחים הקטנים!
אל נא תקח אמם מעליהם. (מרימה קולה). ספרים קדושים, עלו
לפני כסא הכבוד והיו מליצי יושר על בתי החולה! אבות קדושים
ואמהות קדושות! רוצו, בקשו רחמים על הנטיעה הרכה, שלא
תעקר מן הגן, על השה שלא תטרף מן העדר, על היונה שלא
תשולח מקנה (בכני תפרורים). שמים אקרע בועקתי, הרים אהפוך
משורש, לא אנוח מכאן עד ששיבו לי עטרת ראשי, מאור עיני
שמש! (הילדים כוכים).

מאיר (כא ונוגע בידה).

בניסא, אולי להושיב עשרה ולקרא תהלים?

האשה (פורשת מארון הקודש).

אוי לי, אללי לי! ישבו לקרא תהלים! אנא רחמו עלי!
מהרו ואל תתמהמהו! יקר כל רגע! מלאך המות בפתח! זה ימים
שהיא נוטה למות . . .

מאיר.

בוה הרגע אני מושיב עשרה . . . אבל . . . יש לתת להם
מה שהוא. בטלנים, אביונים . . .

האשה (גזנת לו מטבע. בנוסה של תחנה).

הרי לך זהוב אחד. יותר אין לי. בואו, ילדים, נרוצה לבתי מדרשות, נדפקה על דלתי בתי כנסיות... (יוצאים).

המשולח.

בבוקר צעקה אשה לפני ארון-הקודש על בתה המקשה יומים לילד, ועתה אשה מתפללת על בתה המקשה יומים למות.

במלן ג.

ובכן ?

המשולח.

הנשמה של הגוססת עומדת להכנס בילד העתיד להולד. וכל זמן שהאשה האחת עודנה חיה—חברתה המעוברת אינה יכולה לילד. וכשתרפא החולה — המעוברת תפיל...

במלן ג.

אך עוד כל אדם ! עינים לו ולא יראה את הנעשה בארבע אמות שלו.

מאיר (פונה אל השלח).

ראו, הומין לנו הקדוש ברוך הוא זהוב אחד ל"חקון". נקרא תהלים, ונשתה "לחיים", והקדוש ברוך הוא ברחמיו ישלח רפואה שלמה לחולה...

במלן א.

באו ונקרא בחדר המיוחד. (לבחורי הישיבה) בחורים, מי מכם שיקרא עמנו תהלים יקבל ריקק של כוסמין. (מקצת מן הבחורים פורשים ויוצאים לחדר המיוחד. יוצאים לשם גם הבטלנים ומאיר, מקצת רגע גשע משם קול קריאת תהלים בנוסה המקובל: "אשרי האיש אשר לא הלך" וכו'. המשולח נשאר לבדו, יושב דומם, כציץ תחלה בארון הקודש אחר כך בחנן. חנן נכנס).

חנן.

(מסע דאט, עיף מאד, כאין כה לעמוד על רגליו. הולך כאין
מפיה, עולל ברעיוני לבו, רואה את הארון סתוח, עוסד ומשתאה).
הארון פתוח? מי פתחו בעצם הלילה? בשביל מי נפתח? (ננש
ומסתכל בו). ספרי תורה... עומדים כחיים, צפופים זה לזה,
שלויים ודוממים... ובהם צפונים כל ירזי עולם, כל הסודות
הנעלמים מששת ימי בראשית ועד סוף כל הדורות... כל
השמות, כל הצרופים, כל הרמזים... ומי ידלה את הצפונות?
מי יגלה את הנסתרות? (מונה). אחד, שנים, שלשה... תשעה—
תשעה ספרים. כמנין „אמת” במספר קטן, ולכל ספר ארבעה
„עצי חיים”—בסך הכל—ל”ו... שוב ל”ו... אין לך יום שלא
יבא לידי מספר זה. ומה בא לרמז—איני יודע. אבל מרגיש אני
שסוד גדול צפון בו. ל”ו — עולה ב’ פעמים ח”י. והוא גם—
לאה. ג’ פעמים ל”ו עולה חנן. ל”ו — משמעו „לוי”, כלומר,
אליו. למי? ו„לאה” מה פירושה? (רועד) לא ה’, בלעדי אלהים,
חס ושלום! כמה נורא הרעיון, ועד כמה הוא מושכני אחריו!..

הנך (מים ראשו מן הספר ומתבונן אל חנן).

חנן מתהלך אתה כבעל החלומות...

חנן.

(מתעורר ורואה את הנך, ננש ויושב אצלו, דובר לנפשו). רמזים
אין מספר, ודרך ישרה אין. שם העירה קראסני, ובעל השם
שמו אלהנן.

הנך.

מה אתה סח?

חנן.

מי? אני? לא כלום. מתבונן הייתי.

הנך.

בשתקעת בקבלה יותר מדי. מיום שבאת לכאן, לא ראיתי ספר בידך.

חנן (מתאמץ להבין).

לא ראית ספר בידי ... ספר בידי. . איזה ספר ?

הנך.

איזה ספר ? פשוטו כמשמעו ? גמרא, פוסקים ! מהי השאלה ?

חנן.

גמרא ? פוסקים ? ... לא ראית בידי, אתה אומר ... (כחודם)
גמרא—קרה ויבשה ... פוסקים—קרים ויבשים ... (המסקה רותו
שב אליו הולך ומתעורר סרי דברו). מתחת לארץ יש עוד עולם
אחד, העולם התחתון, כדמות העולם אשר על הארץ מלמעלה.
שם ימים רחבי ידים ותהומות עמוקות, יערות-עד ומדבריות
נוראים. ועל פני הימים אניות גדולות תהלכנה ומשברים גדולים
יהמיון. ובמדבריות תרעשנה סערות וסופות ופחדי עולם ישלטו
בקרב היערות ... ואולם אחת מנע מהם אלהים : את רקיע
השמים. השמש לא תורחשם וברקים לא ישלחו שם רמזיהם ...
וכזאת היא הגמרא ! גדולה היא ונוראה מאד מאד, אין קץ וגבול
לה, ואולם הרם לא תרים את האדם בלהבות-אש השמימה ... לא כן
הקבלה ! היא תשלח ברק ונגלו כל שערי שמים לעיניך ; עולמי
עולמות אשר אין חקר להם יראו לנוגה זרחה, ואת נשמתך תשא
למרומי אין סוף, דרך היכל החכמה הנעלמה, עד בואך אל ה"פרדס"
פנימה להציץ מאחורי הפרגוד ... (נרתע לאחור). אין הפה יכול
לדבר ... לבי, לבי ...

הנך :

כדברך כן הוא. ואולם אל תשכח, כי עלית-חפזון למרום

סכנה כרוכה בה; יש לחוש משום נפילת-פתאים למעמקי תצום... הגמרא מרוממת את האדם מעט מעט, בהדרגה, בלי רעש וחכוון, ואולם מחסה ומצודה היא לו; כשומר נאמן תעיר עליו והצילו מכל רע וכאם אומנת תשאהו בחיקה. תסוככו סביב שריון ברזל קשקשים, ולא תתנהו לסור מן הדרך הישרה ימין ושמאל כמלוא השערה. לא כן הקבלה. גדולה העליה, אך הנפילה בסופה גדולה ממנה... זוכר אתה מה שלמדת? (כנינון של גטרא). ארבעה נכנסו לפרדס: בן עזי, בן זומא, אחר ור' עקיבה. בן עזי הציץ ונסגע, אלישע בן אבויה קצץ בנטיעות, ורבי עקיבא לבדו נכנס בשלום ויצא בשלום...

חנן.

אל תפחידני. אין אנו יודעים את הדרך, שהלכו בה, ולשם מה נכנסו לפרדס. אולי נכשלו בדרכם, לפי שנכנסו לשם כדי להציץ בלבד, ולא על מנת לתקן. והרי מצינו כמה גדולים בדורות האחרונים, כגון האר"י הקדוש ובעל שם טוב וזכרוננו לברכה, שנכנסו ולא נכשלו.

הנך.

ואתה אומר להדמות אליהם?

חני.

חלילה לי. אני בדרכי אלך:

הנך.

ודרכך מה היא?

חנן:

לא תבין ללבי.

הנך.

אבינה. גם בלבי עזה עור התשוקה למדרגות הגבוהות.

חנן (כמקפץ רגע).

עיקר מעשיהם של צדיקים — לתקן נשמות, להסיר מהן כבלי החטא ולהעלותן לשרשן העליון. כבודה המלחמה, לפתח חטאת רובץ. תקנת נפש אחת, והנה שניה באה, נפש חדשה וחטאים חדשים. תקנת דור אחד, והנה דור חדש בא וחטאים חדשים עמו, — והמלחמה מתחדשת. ודורות יורדים מטה, וצדיקים מתמעטים והולכים . . .

הנך.

ומה יש אפוא לעשות, לפי דעתך?

חנן (בהשאי זמנוך כטחון).

לא להלחם עם החטא אנו צריכים, אלא לתקן אותו. כמו שצורפים זהב מסיגים ופסולת, כן יש לצרף את החטא מטומאתו שלא ישאר בו אלא ניצוץ הקדושה בלבד.

דנך (חמה).

ניצוץ קדושה בחטא? אתמהה!

חנן.

כל מעשי ידיו של הקב"ה — ניצוץ של קדושה מחיה אותם וגם את החטא עשה אלהים.

הנך.

מה אתה סח! את החטא הביא הס"ם לעולם!

חנן.

ואת הס"ם מ"י כראי? הקב"ה! ואם כן גם בס"ם עצמו ובמעשי ידיו של הס"ם ניצוץ של קדושה יש.

הנך (נבעת).

ניצוץ של קדושה בס"ם?

חנן :

הס"ם הוא הסטרא אחרא, כלומר, הצד השני, צד שמאל, של האלהות. ואם כן, בהכרח גם בו יש ניצוץ של קדושה.

הנך (בהדרה).

למעלה מהשגתי היא! ... הנח לי להתבונן בדבר! ...
(כובש פניו בכפות ידיו, משפיל ראשו ושוהה במקומו בלי תנועה).

חנן (מתוך התעוררות).

איזהו העו שבחטאים? מהו החטא האורב לאדם תמיד?
איזהו החטא, שקשה ביותר להתגבר עליו? — הוי אומר, התשוקה
אל האשה — לא כך?

הנך (בשראשו מיספל).

כך...

חנן (בקל רועד פניו).

וכשמצרפים ומזככים אותו החטא, באופן שלא ישאר בו
אלא הניצוץ של הקדושה, כל הטומאה מתמרקת ונהפכת מיד
לקדושה עליונה, ל"שיר השירים"... שומע אתה, ל"שיר השירים"
(מכחל בעינים בוערות, מתחיל שלא סדעת לומר "שיר השירים").
"הנך יפה, רעיתי, הנך יפה, עיניך יונים מבעד לצמתך... שערך
כעדר העזים שגלשו מהר גלעד, שניך כעדר הקצובות שעלו מן
הרחצה, שכלם מתאימות ושכלה אין בהם". (בננו הוא עוצם עיניו,
הולת נפתחת בלאט ואל בית הכנסת באה בצניעות, כשהססת קצת, לאה,
יידה אומות ביד פרידה, אתריהן הולכת גיטל. מאיר יוצא לקראתן מן
המדר המיוחד).

מאיר (תפה מאד).

ראוי! בתו של ר' סנדר? לאה?

לאה (מתבוששת).

זוכר אתה? הבטח הבטחתי להראותגי אתהפרוכיות העתיקות.
 . . . (בתחלת דבריה מפסיק חנן את זמרתו, פוקח עיניו לזרות ומתבונן בלאה. כל השנה שלאחר כך — או שתיא צופה בלאה צופה מסתורית, או שעוסד במקומו ועיניו עצומות).

פרידה (למאיר).

הראם נא, את הילדים, את הפרוכיות, הראם נא. לאה'לי
 נדרה לבית הכנסת, לזכר נשמת אמה, פרוכת. משי נקי תעשה
 את הפרוכת, ומרוקמת זהב טהור, מעשי כרובים: תבנית אריות
 ונשרים, כרקמת הפרוכת בימי קדם. פרש יפרשו את הפרוכת על
 ארון הקודש, ונשמת אמה הטהורה תשמח בגן=עדן (לאה סגשת
 סכיבת מתוך צניעות, רואה את חנן ומשפילה עיניה, נסוגה אחורנית ושוהה
 אל הוסן במקושה, כשהיא נכיתה, עיניה מושפלות ודעתה מסוחרת).

מאיר.

הריני מוכן ומזומן! תיכף ומיד אני עומד ומוציא לעיניכן
 את כל מיני הפרוכת, את המהודרות ביותר, את העתיקות ביותר,
 משופרי דשופרי (נגיש אל הארון ומוציא משם פרוכת אחרי פרוכת).

ג'מל (תופשת ביד לאה).

לאה'לי, אין את יראה לעמוד בבית הכנסת בלילה?

לאה.

מעודי לא הייתי בלילה בבית הכנסת, חוץ מב"שמחת
 תורה". מה עגום מראה המקום הזה עתה! מה עגום!

פרידה.

בנותי, כך הוא מראה בית הכנסת מעולם. בחצי הלילה
 יבואו הגו המתים להתפלל והניהו פה טאבלם ומיגונם...

ג'מל.

סבתי, אל תסיחי במתים. מפחדת אני.

פרידה (אינה שומעת).

ובשחר, בשעה שהקב"ח בוכה על חרבן בית מקדשו, דמעותיו נושרות לחוך בתי כנסיות, ולפיכך כתליהם של בתי הכנסיות הישנים דולפים... ולסיר את הכתלים אסור! כשבאים לסידם — הם מתרעמים וזורקים אבנים...

לאה.

כמה עתיק כמה ישן-נושן בית הכנסת למראה! מבחוק אין הדבר ניכר כל כך.

פרידה.

אכן עתיק-ימים וישן-נושן הבית. אין זוכר ואין יודע, מתי נבנה. אוטרים, שמצאו אותו באדמה בנוי... כמה שרפות, כמה דליקות נפלו בעיר, כל הבתים נשרפו והיו לאפר, ובית הכנסת יצא בשלום. האש לא שלטה בו. רק פעם אחת אחזה האש בגגו, ומיד באו חבורות חבורות של יונים, נפנפו ונפנפו בגפיהן וכבו את האש.

לאה (בלא שומעת, לנפשה).

מה עצוב, מה עגום המראה, ומה חביב ללב!... קשה עלי הפרידה מבית-כנסת עתיק זה. רוצה אני להצמד אל קירות קדשו, לגמפו, לחבקו ולשאל אותו: מה לך, בית הכנסת, שככה קדרו פניך? למה אתה שומם ועצוב כל כך? מדוע החשית ונאלמת דומיה?... רוצה אני — איני יודעת מה אני רוצה, אך לבי, לבי יהמה לו, ונפשי עליו תשתוחח...

מאיר

(סביא את הפרזבויות ופורשן אחת אחת על הכיסה) הנה העתיקה מכלן. שנותיה מאתים. פורשים אותה על הארון רק לימי הפסח.

גימל (סתעלח).

כמה יופי! ראי, ראי, לאהילי! שני אילנות מרוקמים זהב

עבות על פני קטיפה שהומה, ושתי יונים על האילנות. למטה מהם — שני אריות תופשים מגן-דוד. בימינו אין למצוא לא זהב כזה ולא קטיפה כמות.

לאה.

כמה רך וענוג מראה הפרוכת וכמה עגום (מחלקת אה הפרוכת ונושקתה).

גיטל (רואה את חנן חוססת ביד לאה).

לאה-לי, הביטי וראי, שם בחור עומד ומסתכל בך, מה מוזר מבטו.

לאה (מכלי נשוא עין)

מבחורי הישיבה הוא. חנן שמו... אכל בביתנו ארוחות ימים. אחרי כן נעלם ולא נראה ימים רבים.

גיטל.

מה לוהטות עיניו בהביטו בך...

לאה.

ככה משפטו כל הימים... עינים לוהטות לו, ובדבריו אלי — תקצר בשמתו. וגם נשימתי תקצר... הרי לא נאה, שבחור ובתולה זרים זה לזה יבואו בדברים.

גיטל.

מסתכל הוא בך, וכאלו קורא הוא לך בעיניו. אין זאת כי אם מתאוה הוא לגשת ומתביש.

לאה.

הייתי רוצה לדעת, מה לו, שככה חורו פניו? החולה הוא?

מרידה (למאיר).

מאיר'קי, הלא תתן לנו לגשק את התורה. הבוא גבוא אל

בית אלהים ונצא בלא נשיקת תורתו הקדושה?

מאיר.

אדרבה! (נגש לארון קודש. ניטל מושכת את פרידה, אחרית —
לאה, מאיר פותח את הארון, מוציא ספר תורה ונותן לזקן לנשיקה).

לאה.

(בעברה על חנן, מתעכבת, נושאת אליו עיניה ומשפילן סיר. בקול רועד
והרישו). שלום לך, 'חנן... שוב אתה פה...

חנן (בכבודות).

הן... (מנענע בראשו).

פרידה.

לאה/לי, באי שקי את התורה הקדושה. (לאה מוכקת את
התורה ברעה ומערתה עליה נשיקות סתוך רבקות עצומה, פרידה סתוך חכה.
צדקנית! ... (בראנה). רב לך, רב, בתי. את התורה אין לנשק
יותר מרי. של אש היא, אש שחורה כתובה על גבי אש לבנה...
(לאה מרפה כלי המדה מן התורה, פרידה סתוך דאנה יתרה פתאום) מהרנה,
בנותי, הביתה. אויה, כמה התמהמהנו פה! מהרנה הביתה. (במסתרת
לצאת, מאיר פוגר הארון, מאסף המרוביות ומצניען ושכ אל התרר).

חנן.

(שודה בלי נוע על מקומו ועיניו עצומות, מתחיל לנגן חרש חרש פסוקי שיר
השירים, מסקוב שתפסק). "כחוט השני שפתותיך ומדברך באוה...
כפלח הרמון רקתך מבעד לצמתך".

הנך (מרים ראשו ומקשיב).

מה אתה מזמר? (חנן משתתק, פוקח עיניו חשבו רואה סה שלפניו.
הנך מביט בו). פאותיך רטובות, שוב טבלת...

חנן (מיכנית).

הן...

הנך.

ובשעת טבילה — כונות ויחודים עפ"י ספר "רוזאל" ?

הנך.

הן . . .

הנך ?

ואינך מתירא ?

חנן .

לא

הנך.

ואתה מתענה "הפסקות" משבת לשבת ? ולא קשה לך הדבר ?

חנן .

קשה עלי האכילה בשבת מן התעניות בימות החול. תאמת
האכילה בטלה אצלי לגמרי. (חפסקה).

הנך .

וכל זה למה ? מה אתה רוצה להשיג ?

חנן .

(אחרי הפסקה קלה כמשיכ לעצמו). רוצה אני להשיג אבן-חן,
לרככה כדונג, להתיכה בדמעה זכה ולספגה בנשמתי . . . רוצה אני
להשיך עלי שפע זוהר מן ההיכל השלישי של הספירה השלישית,
ספירת תפארת (נאלם מהתרננות, בתעורר פתאים בתוך דאגה. כן, ועוד
אחרת : (כלחש במגלה סוד). עלי עוד להשיג שתי כדים מלאות
דיגרים . . . בשביל איש אחד שאין לבצחו אלא בדיגרים, בדיגרי
זהב . . .

הנך (תפה) .

הכזה אתה חפץ ? — (פניד ראש). השמר לך חנן , בכחות
הקדושה לא תשיג חפצך ...

הנן .

ואם לא בכחות הקדושה ?

הנך . (נבהל) .

ירא אני לשבת אתך יהדיו . (עוסד וחולך לו , סן התדר יוצאים
מאיר ובטלן א') .

בטלן א .

כליבו ח"י מזמורים—ודי ! הנגמור את כל התהלים בשכר
זהוב אחד ? אתמהא !

מאיר .

פשיטא ! אבל מה אעשה , ועליהם חביבה קריאת תהלים
לשמה . . . (נכנס אש') .

אשר (בחוס) .

ברוך החייט נודמן לי ברחוב . מקלימובקא הוא בא , מקום
שנסע לשם סנדר לראות חתן לבתו , וספר , שהענין בטל בגלל
מזונות ... סנדר דרש , שיפסוק המהותן עשר שנים 'מזונות לבני
הזוג , וזה לא הסכים אלא להמש . ומשום כך בטל כל הענין .

מאיר (בטריה) .

זאת הפעם הרביעית .

בטלן ג .

לבי לבי לו —

המשולח (אל בטלן ג. בחינה).

מילא, נתבטל. מה בכך? מסתמא כך גרם המזל. וכי לא
אתה הוא שאמרת כך?

חנן (טורקה בעליצות).

שוב נצחתי אני! (צונית בלי כח על הספסל, שוהה בלי תנועה
במקומי, ופניו מכועים שסחת נצחון. מן החדר יוצאים בטלן ב. בתור
הישיבה).

הבטלנים (זה אל זה).

מזל טוב, מזל טוב! יהי רצון שישלח הקב"ה לחולנית
רפואה שלמה (תוקעים כף זה לזה).

המשולח (כשהוא לוקח בידו את תרמילו ומוציא מתוכו פנס).

עת לי לצאת לדרך.

מאיר.

מה החפזון?

המשולח:

הלא משולח אני. בידי ישלתו הפריצים זה לזה ידיעות
שונות וגם חפצים יקרים, ועלי להיות זריז בשליחותי.

מאיר.

אנה תצא בלילה? חשך ואפלה. תשגה בדרך.

המשולח.

פנסי בידי והוא ינחני למישרים.

מאיר.

הלא טוב לך להכות עד הבוקר...

המשולח.

הבוקר רחוק עודנו. והדרך ארוכה. כחצות הלילה אצא לדרך. (סתור תמילו).

במלן א.

עתה יש לטעום טעימה כל שהיא. מאיר, למה חתמהמה?

ומאיר.

כבר הכל מוכן. גם י"ש וגם ריקים. (מוציא צלוחית מתיקו וסראה). בואו ונצא לפרוזדור... (הולת נסתחת, ואל הבית נכנסים בהרחבה סגור וכנוספיה של יהודים).

סגור.

(שויה בפתח. מביט סביבו בעליצות, בקול רם, דרך תקיפות). עבור עברתי לפני בית הכנסת ואמרתי: אבואה גא ואראה, סה אנשי שלומנו עושים? סבור הייתי: יושבים ועוסקים בתורה, והנה לבסוף — הרי הם מכינים עצמם לשתות "תיקון"! אכן חסידים טרסקוביים אתם. חה-חה-חה!

כלם (נדהמים לקראתו בשמחה רבה).

ברוך הבא! ר' סגור! אורח בזמנו!

במלן ג.

אתנו תשנה "תיקון".

סגור.

פרא אדם! אני בעצמי אתן "תיקון". ברכוני ב"מזל טוב". "תנאים" כתבתי לבתי היחידה, בשעה טובה ומצליחת (תן סודעוע ימב ס עליו בעינים פקוחות לריתה).

כלם.

מזל טוב! מזל טוב!

סנדר, (רואה הצלוחית ביד מאיר) .

מה זה לפניי ? יי"ש ? אשר ! מהרה רוצה אל ביתי וצו
בשמי להכין "כיבוד" . אמר, כי עוד מעט ונבוא כלנו הביתה ?
רוץ, אל תעמוד ! קל כצבי !

במלך א (למאיר) .

ואת הצלוחית טמון. יבוא יומה ! (מאיר מומן) .

מאיר (לסנדר) .

ולנו הוגד זה היום, כי לא באת עם המחזותנים לידי גמר,
ואתה שב ריקם .

בטלן ג.

וכמה נצטערגו על כך !

סנדר .

הענין, באמת, כמעט שנתבטל משום מזונות . ואולם כרגע
האחרון הסכים המחזותן, וה"תנאים" נכתבו .

חנן (מורקס, תיר פנים . בנשימה קצרה) .

תנאים ? . . תנאים ? . . היכי תמצא ? אם כן כל היגיעה
לבטלה ! והצורפים ? . . והסגופים ? . . והטבילות עם הכונות ?
הכל לבטלה, הכל . . . ועתה מה ? (מורקס) . לא ה' ? לא מה' יצא
הדבר ! . . (לפתע פתאום, כאלו זרחה מחשבה גדולה עליו, בשבחה) . עתה
ידעתי סוד השם הקדמון ! (בלי נשימה משפחה עצומה) . אני נצחתני !!!
אני !!! (נופל ארצה) .

המשורר

(מוציא פנס מתרמילו, בינו לבין עצמו) הנר כבה, יש להדליק
נר אחר. (הפסקה מאוימת) .

סנדר (מתכוון לצדדים):

מה החשכה פה? מאירקה, העלה נרות. (מאיר מדליק).

המשולח (בחשאי לסנדר):

אמרת, שברגע האחרון הסכים המחזות?

סנדר (מודעו כחטאון וסתה):

כן...

המשולח.

יש שהמחזותנים מבטיחים ואינם מקיימים... ובאים לידי תגרה... ופעמים — לידי דין תורה... מאד מאד יש להזהר...

סנדר (נכעת, בחשאי למאיר):

מי הוא יהודי זה? אני רואהו בפעם הראשונה...

מאיר.

לא מבני מקומנו. עובר אורח. משולח.

סנדר:

מה הוא מבקש מעמי?

מאיר:

איני יודע.

סנדר (גרנע):

עד שיכינו בביתי את ה"כבוד", נשב אל השלחן כאן ונשוחח מעט (כלם יושבים אל הש"תן). אולי יספר אחד מכם בגדולתו של ארמז"ר ר' עזריאל'קה, שיחיה לאורך ימים, אולי יש שיודע

לספר בשמו דבר-מופת או משל ושיחה נאה . שיחה קלה שלו
"קרה מפנינים .

המשולח .

אספר לכם בשמו משל אחד : פעם בא לפניו "גביר" עצום .
נתן בו ר' עזריאל עיניו הבהירות והכיר בו מיד , שקמצן הוא .
תפסו בידו והוליכו לחלון ואמר : "הביטה ואמור , מה אתה רואה?"
"בני אדם !" — עונה הגביר ותמה מאד לשאלת הרב — רואה
אני בני אדם" . לקחו הרב והעמידו לפני המראה : "ועתה מה
אתה רואה ?" — "עתה — ענה הגביר והסתכל במראה — איני
רואה אלא את עצמי" . הוא הדבר — אמר הרב — כאן זוכית
וכאן זוכית , אלא שהזוכית של המראה מחופה כסף קצת ,
והמשמש בה שוב אינו רואה בני אדם , אלא את עצמו .

סנדר (אין דעתו ניתת) .

קוצים אתה מטיל בעיני , ר' יהודי , ? שמא סבור אתה
לרמו עלי ?

המשולח .

חלילה וחס !

במקן ב .

מהראוי לנגן זמר .

סנדר .

אדרבה , אדרבה .

בטלן ג.

רבונו שד עולם, רבונו של עולם,
הבה, בחליל דך אנגנה.
הבה, בחליל דך אנגנה.
איה אמצאך ואיה לא אמצאך?
אם באשר אלכה, שם עמי אתה,
ובאשר אפנה, לנגדי אתה,
ואין דבר אם לא אתה,
אתה הכל והכל אתה,
אתה, רק אתה, אך אתה
אתה, אתה, אתה.

כל הטוב הלא מירך אתה.
וגם הרע-מירך אתה,
ואם אתה לי מה אדא רע?
אתה הכל והכל אתה,
אתה, רק אתה, אך אתה,
אתה, אתה, אתה, אתה.

מזרח-אתה, מערב-אתה,
צפון-אתה, דרום-אתה,
מעלה-אתה, מטה-אתה,
אתה, רק אתה, אך אתה,
אתה, אתה, אתה, אתה.

סנדר.

פלאי-פלאים, כפתור ופרח! עתה נקום לרקוד! לא כן?
סנדר משיא בתו היחידה ונפטר בלי ריקוד? לא יעשה כן בין
חסידו טרטקוב? (סנדר והוקנים עומדים במעגל איש ירו על כתף רעהו,
ראשיהם מוטים הצדה, עיניהם נשואות וסובבים לאט לאט, מומרים בתוך כך
נגון חשאי ועצוב. סנדר נתק מן המעגל.) ועתה ריקוד של שמחה!
בחורים! (בקצת כתורים נגשים.)

במלך ב.

והיכן יתר הבחורים? איה הנך? והנן איה?

סנדר (מתוך קצת ראגה).

א-א! הגם חנן פה? איהו? היכן חנן? הביאוהו הלום!

מאיר (רואה את חנן שוכב על הארץ).

הנה זה ישן על הארץ.

סנדר.

העירו אותו את הריקא! עוררוהו!

מאיר (מעורר — כחרדה).

איננו מתעורר! (הכל נגשים אל השוכב ומנערים אותו.)

במלך א:

הוא מת!

במלך ב. (מנכיה ספר מעל הארץ, רוער).

ספר ריואל המלאך נפל מתוך ידו!

המשולח.

הציץ--ומת...

המסך.

מערכה שניה.

רחבה של עיר. משמאל בית כנסת עתיק של עץ, נג על נג. לפניו, מן הצד—תלולית עפר ומצבה ישנה שכתוב עליה: „מנהקדושים ההגדורים חתן וכלה שנהרגו על קידוש השם. שנת ת"ח לפ"ק. תנצב"ה. אחרי בית הכנסת — מבוי, ואחריו בתי קנים אחרים, שמצדדים אל הדיוקורציה. מימין—ביתו של סגד—בית גדול של עץ, בעל קומה אחת ובעל אפסרה. שער רחב של החצר, ואחיו מבוי ושורת חנויות ותריסין שמצדדים גם הם לדיוקורציה. ברקורציה מימין, אחרי החנויות, פונדק, גן, ארמון הפריץ, דרך רחבה יורדת לגדר. מעבר לגדר, על גבי שפתו הגבוהה—בית-עולם זרוע סצבות. על גבי הנהר משמאל נטוי גשר, וסמוך לו—מתנה. קרוב אל המצינה — בית מרחץ „הקדש“. בירכתי הכמה — יער כבד.

שערי חצרו של סגד פתוחים לרוחה. בתוך החצר עומדים שלחנות ארוכים, שנמשכים ויוצאים החוצה לרחבה. השלחנות ערוכים, וסביב להם על גבי ססלים, סמכים עניים ואביונים, בעלי סומים, וקנים וזקנות וילדים, וכלם אוכלים לתאבון. משרתים יוצאים מן הבית ובידיהם אלפסים מלאים מיני מאכל ומסים מלאים פת ומגישים לשלחן.

לפני החנויות ודלתריסין יושבות נשים, סורגות פונפקאות ואינן גורעות עיניהן מבית סגד. בעלי בתי ובחורים, עם תיקי מליה ותלפין בידיהם, יוצאים מבית הכנסת, באים עד לפני הבתים והחנויות, עומדים ומסיחים. מבית סגד עולה קול בלי זמר ומחולות. נשמעת משם הסולה ממושמש. התעוררות ותנועה מסביב. השעה שעת צהרים. ברחבה של עיר כנגד בית הכנסת עומד אורחו של הגבר, יהודי בא-ביבים כלבוש אטלס ואצל בטלן ב.

האורה (נותן ידיו באכנסו, סחבונג בבית-הכנסת).

בית-כנסת מהדרר לכם, בנין גדול, נאה — השכינה שורה עליו. ישן, בודאי.

בטלן כ.

ישן-נושן. זקנים אומרים, שאבות אבותיהם לא ראו בבנינו.

האורח (רואה את המצבה).

וזה מה היא? (גנש וקורא) "פה נקברו הקדושים והטהורים חתן וכלה, שנהרגו על קידוש השם שנת ת"ח. (אל הכמלנים) של גורות ת"ח, בודאי.

במקן ב:

בשעה שנפל הרשע חטיל, ימח שמו, על העירה ושחט בה כמה וכמה נפשות של יהודים, הרג בתוכם חתן וכלה בשעת חופתם. ובמקום שנהרגו, אצל בית הכנסת גופו, שם היתה קבורתם. ושניהם בקבר אחד, כדון הקדושים. הכל קוראים לו: "הקבר הקדוש". (נבלהש, כסגלה תעלומה) ועד היום הזה, בכל פעם שהרב מסדר קדושין אצל בית הכנסת, נשמע כעין קול אנהה יוצא מתוך הקבר הקדוש. ומנהג בידנו, שבאים אחרי החופה ומרקדים מסביב לקבר, כדי לשמח את החתן והכלה הטמונים שם.

האורח.

מנהג משובח. (מן החצר יוצא סאיר, גנש אל המשותחים).

סאיר (בחום).

אכן סעודת עניים היא! מעודי ועד היום לא ראו עיני סעודת עניים כמות!

האורח.

ואין פלא. סנדר משיא את בתו היחידה.

סאיר (בהתייגות).

נתח דג לכל אחד, צלי בשר מנה יפה, פרפראות ומיני

תרגימא לקינות סעודה! ויי"ש לפני הסעודה — כרצון איש ואיש,
ודובשנית — חתיכה הראויה להתכבד לכל אחד! הלא עולה זה
לכמה מיליון. לא יאומן כי יסופר!

במלן ב.

סנדר — עיניו בראשו. המקיל בכבוד אורח קרוא — אין
בכך כלום. אם יתרעם — יתרעם. אבל המזלזל בעניים — אל
יהי חלקי עמו! עני שבא לפניך — כלום יודע אתה מה סיבו?
אפשר עני הוא. ואפשר בריה אחרת בדמות עני. מי גביא וידע?
אולי "נסתר" הוא, אחד מל"י...

מאיר.

ואולי גם אליהו הנביא... בידוע, שעשוי הוא להחגלות
בדמות עני.

האורה.

לא בבני אדם עניים בלבד יש להזהר. גם אדם סתם יש
שאין אתה עומד על טיבו. אין לדעת מה היתה המדרגה שלו
בגלגולים הקודמים, ולשם מה חור ובא לעולם הזה... (כ) הפכו-
השםאלי יוצא המשולח ותרסילו על בתשו. נגש).

מאיר (מושיב לו כסו):

שלום עליכם! שוב בא כבודו למחננו?

המשולח.

שוב שולחתי לכאן.

מאיר:

ליום-טוב באת, לחתונה של גביר...

המשולח.

שמעה הולך בכל הגליל.

מאיר .

אולי פגע כבודו את המחותנים והחתן בדרך . הם אחרו לבוא .

המשולח.

החתן בוא יבוא בזמנו . (הולך לבית הכנסת , מאיר ובשלן כ . הולכים לחצר , מאחורי השלתנות נראית לאה בכנרי חתונה , סוככת במחול , כל פעם עם זקנה אחרת מן העניות . שאר העניות נמשכות אליה , אלה שנשכרו מן הסתיל יוצאות לרחבה ומתלקטות חבורות חבורות) .

אשה ותינוק בחיקה (מתוך הנאת) .

אני רקדתי עם הכלה .

זקנה הגרת.

וגם אני ! לפפתיה וסובבתי עמה . חי=חי !

גבן .

למה מרקדת הכלה עם הנשים דוקא ! גם אני הייתי מתאוה ללפפה ולהסתובב עמה . חי=חי !

העניים .

חי=חי=חי ! (יוצאות לאכסדרה פנימה , גיטל , בחיה) .

פרידה .

אויה לי . לאהלי עודנה מרקדת עם העניים . הלא תתעלף! בנותי ! הביאוה מהרה הגו . (יושבת על הספסל באכסדרה . גיטל וכתיה נכשות אל הכלה) .

גיטל .

רב לך , לאהלי , לרקד , כואי .

בתיא.

הלא תתעלפי. (היא וניסל תוספת את לאה בידה ואומרות למשנה
משם).

העניות.

(סוכנות את לאה וצועקות בתחנונים ובקול בוכים).

— עמי לא רקדה עדיין. במה גרועה אני מאחרות?
— שעה שלמה אני מחכה לה!
— הניחו לי. אחרי אלקה הגיע תורי שלי!
— עם יחנה תחגרת הסתובבה כעשר פעמים, ואני לא
זכיתי אפילו פעם אחת. אוי, מולי הרע! (מאיר יוצא ועומד עד
ספסל).

מאיר (בקול רם ובדיוק וזר).

פה אמר ר' סנדר, סנדר הגביר:
יאספו לחצר כל עני העיר!
ויקבל כל אחד נדבה בספר פנים:
יוד פרומות במומנים, יוד פרומות במומנים!

העניים.

(רצים החופים ומכוהלים לחצר פניהם, הודפים זה את זה וצועקים
בקול מהדהדנות).

יוד פרומות! יוד פרומות! (ברחבה מכחוך נשאריות רק לאה
ניסל, בתיא והוקנה הסמויה קצת).

הוקנה הסמויה קצת (בתפשה את לאה):

אי אפשי בנדבה! לו אך תרקדי עמי כל שהוא! רק
הקפה אחת! זה לי ארבעים שנה שלא רקדתי! הה, מה היטבתי
לרקד בימי נעורי! (לאה מספחה אותה ופרקדת. הוקנה לא תרפה ממנה

סבסגה) עוד ! עוד ! (סוכבות . הזקנה — גשימתה קצרה—צועקת מתוך מירוף) עוד ! .. עוד ! .. (גיסל מושכתה משם בעל ברהה וסולוכתה אל החצר . תורת מיר , וביחד עם בתיה מביאה את לאה אל הספסל . הסשרתים מסלקים השלחנות , סוגרים השער).

פרידה .

תורת את כסדין, לאה'לי . עיפת מאד !

לאה .

(עוצמת עיניה , מרימה ראשה ; דובכת במעט שלא מרעת) :

חבקוני , לפסוני , נצמדו אלי ... נמשכו אלי באצבעותיהם הקרות . ראשי עלי סחרחר ... לבי תעה ... אחרי כן אתזה בי יד-פתאם ותשאני הרחק ... הרחק ...

בתיה (נבהלת) :

אהה, לאה'לי, ראי : את שמתלך קסמו ולכלכלו . מנ תעשה עתה ?

לאה (כבתולה) .

כשעוזבים את הכלה ביום חופתה לברה — רוחות באות ונושאות אותה למרחקים ...

פרידה (נבהלת) *

מה הדברים אשר בפיך, לאה'לי ? את כחות הטומאה אין להוכיר אפילו בשמם ! יושבים הם צפופים בכל הפנות והמהבואים, בכל החורים והסדקים, את הכל הם רואים, את הכל הם שומעים, יושבים ומצפים, שיוכירו בשמם הסמא, ומיד הם קופצים ומתנפלים על האדם . תוף-תוף-תוף !

לאה (מופחת עיניה).

לא רעים הם...

פרידה.

לשבתם אסור. כשמשבחים רוח רעה, כח מתוסף בו ויוצא לעשות מעשי תעתועים.

לאה (באכזבה שלמה):

לא רוחות רעות סובבות עלינו, כי אם נשמות של בני אדם, שמתו קודם זמנם. והן הן הרוחות כל מעשי ידינו ושומעות לכל דברי מינו.

פרידה.

ישמרך אלהים, לאה'לי! למה תדברי כזאת? איזו נשמות? הנשמות הסהורות פורחות ועולות לשמים, ומנוחתן בגן העדן...

לאה (מפסיקה):

לא, סבתי, עמנו הן. (בנעימה אחרת) סבתי! האדם הלא לחיים ארוכים יולד, ובמותו קודם זמנו — שארית ימי חייו אנה היא באה? להיכן באים ששון ימיו וצער חייו? מחשבותיו ומעשיו שנקצבו לו מראש — מה יהא עליהם? והבנים אשר נועדו לו ולא הביאם לעולם? אנה באים כל אלה? להיכן? (מתוך ההורים) היה היה עלם אחד, ונשמה גבוהה היתה לו ומחשבות עמוקות, דרך חיים ארוכה היתה לפניו. ובפתע פתאם, בן רגע אחד—והנה בפסקו חייו. ובאו בני אדם זרים וקברוהו באדמה נכריה. ואיה אפוא שארית ימי חייו? אמרי פיו שנקטעו לפני האמרם, ותפלותיו, שנפסקו באמצע—מה יהא עליהם? נר שכבה—חוזרים ומדליקים אותו, והוא דולק והולך עד כלותו. ואיככה זה יכלה נר החיים שכבה לפני זמנו. לאן יעלם ויאבד?

פרידה (פנענעט כראשה) :

אסור להרהר במופלא ממנו, בתי. אלהים הוא היודע תעלומותי
ואנחנו עורים כלנו, ומה נבין דרכו? (המשולה ננש לשם, מבל'
שתנשנה בכך בעלות השיתה, ושוהה כמקומו, לא רחוק מלאת).

לאה (כלא שומעת. כדרך ודאי).

לא. חיי האדם לא יאבדו גם הם. אדם שמת קודם זמנו —
נשמתו חוזרת לעולם הזה וערומה בלי דמות הגוף תשלים חקו
ותמלא צבאו. גומרת היא את מעשיו, שמחה תחתיו את שמהותיו
ומקבלת את יסודיו... (הפסקה) סבתי! אמור אמרת, כי בחצי הלילה
יבואו המתים אל בית הכנסת להתפלל... הללו באים לגמור את
תפלותיהם, שנפסקו באמצע... (הפסקה) אמי מתה בעלומיה. לא
זכתה לראות כל עולמה בחייה. אקומה נא ואלכה היום אל קברה
ואזמין אותה לחופת בתה, והיא תבוא, וביחד עם אבי תוליכני אל
חחת החופה ואחרי כן תרקד עמי... וגם שאר הנשמות כולן מתהלכות
בתוכנו, אבל לא נראה אותן בעינינו ולא בבין להן... (בחשאי).
סבתי! מי שרוצה בכל לבו, וזכה לראותן ולשמוע קולן ולהבין
הגיגן כמו בחייהן. אני יודעת... (הפסקה) מורה באצבע על הקבר
הקדוש, הנה הקבר הקדוש. ידוע הוא לי מילדותי. יודעת אני את
החתן והכלה הטמונים שם. הרבה פעמים ראיתים בחלום ובהקיץ,
וקרובים הם לי כבני משפחתי... צעירים ומאושרים יצאו לחופה,
דרך חיים ארוכים, ימי שני אדם, היתה משוכה לפנייהם. והנה
באו פתאם בני אדם אכזרים וקרדומות בידיהם — והחתן עם
הכלה נפלו חללים. בקבר אחד נקברו והנאהבים לא נפרד
לנצח... וככל חתונה וחתונה, בשעה שמרקדים מסביב לקברם —
שניהם יוצאים ונוטלים לעצמם חלק משמתתם של החתן והכלה
החיים... (עומרת וחולבת אל הקבר, פרידה וגיטל הולפות אחריה, בקול
רם אל הקבר) חתן וכלה, קדושים וטהורים! הריני מזמינה אתכם
ליום כלולותי. בואו והתיצבו עלי תחת חופתי. (בשמעת תרועת
זמרה שר קבלת-פנים, לאה נותנת קול צוחה וסמט לנפול, גיטל ובתיה
תוספות בה).

גיטל (חומכת בת),

למה נבעת? החתן הגה זה בה, וכלי הזמר ירדו השערה
לקבל פניו בתרועה.

בתייה.

ארוצה נא ואראה פניו.

גיטל.

וגם אני. אחרי כן נשובה ונגידה לך, מה מראהו?
רוצה את?

לאה (בחשאי).

לא

בתייה.

מתבוששת. אל נא תתבוששי, פתייה. לא נגיד לאיש.
(משמאלות בהפזון, לאה ופרידה שבות לאכסדרה).

פרידה.

דרך הכלה שתהא שואלת מתברותיה ללכת ולראות את
החתן ולהודיעה אחר כך, מה מראהו, הלבן אם שחור?

המשולח.

כלה...

לאה (סורעות)

מה רצונך? (מסתכלת בו בעיון).

המשולח.

נשמות המתים, אמנם שבות אל הארץ, אבל לא בלי דמות

הגוף, כאשר תדמי את . יש שנשמה אחת מתגלגלת דרך כמה גופים, עד שהיא נצרפת כלה . (לאה שותה דבריו בצמא) . נשמות חוטאות מתגלגלות בחיות, בעופות ובדגים, ואפילו בצמחים . הן עצמן אינן יכולות להצרף מאליהן—אין חבוש מתיר עצמו—ומצפות הן לאחד מן הצדיקים, שיביא להם את תקונן . ויש נשמות, שהן בעצמן, בגלגולן החדש, מתקנות מה שפגמו בגלגולים הקודמים . . .

לאה (כרסם) .

דבר עוד, דברה !

המשולח .

ויש שנשמה נדחת, שלא תמצא לה מנוחה, נכנסת בגוף חי כעין "דבוק" . . . ועל ידי כך היא מוצאת את תקונה . (געלם . לאה עומדת נרעשת . סנדר יוצא) .

סנדר .

מה אתה יושבת פה, בתי ?

פרידה .

משמחת היתה את העניים בשעת הסעודה . מרקרת היתה עמהם ונתעלפה ועתה יושבת להנפש קצת .

סנדר .

ישר כחך, בתי ! לשמח עניים—מצוה גדולה ! (מכים לשמים) . היום נוטה . המחותנים והתן כבר באו . מוכנות אתן ?

פרידה .

יש לה עוד ללכת לבית העולם .

סנדר .

לכי, בתי, לכי לבקר את אמך . (נאנח) שפכי לבך על קברתה .

הומיני אותה לכלולותיך. אמרי לה, שאני רוצה להוביל עמה ביוחד את בתי היחידה לחופה. אמרי לה, כי עשיתי ככל אשר בקשה מעמי לפני מותה. עיני ולבי נתונים היו כל הימים לך, רק לך. בת ישראל כשרה וטהורה גדלתיך, ועתה בחרתי לך איש, תלמיד חכם וירא-שמים ובן-אבות. (כונה ומחה דמעותיו. תוור לביתו. ראשו כפוף. הפסקה).

לאה.

סבתי החביבה, בבית העולם טותר להזמין אל החתונה עוד את מי שהוא, מלבד אמא?

פרידה:

רק את בני המשפחה הקרובים ביותר; תומיני את הסבא ר' אפרים, את הדודה מירח'לי.

לאה:

רצוני להזמין עוד אחד... שאינו קרוב.

פרידה:

אסור, בתי; כשתומיני איש זר, יקפידו שאר המתים, ויעשו לך, חלילה רעה.

לאה.

לא זר הוא... כאחד מבני הבית היה בתוכנו.

פרידה (בחשאי):

חנן? (בראגת ורדה.) אוי, בתי, בתי, יראה אני. אומרים עליו, שמת מיתה מגונה... (לאה כונה בחשאי.) אל נא, אל נא

זבכי, בתי . הזמיני גם אותו . עלי העון . (נוכח.) אבל, הרי איני יודעת את קבורתו ולשאל—לא נאה ...

לאה :

אני יודעת ...

פרידה :

מניין לך ?

לאה :

ראיתי קברו בחלום . (עוצמת עיניה, לנפשה.) וגם אותו ראיתי, וגם ספר לי על כל אודותיו, ובקש שאזמינהו אל החתונה . . . ניטל ובתיה באות דחופות) .

גיטל , בתי (שחיהן כאחת, ובהתרגשות) .

ראינוהו ! ראינוהו !

לאה (נרתעת) .

את מי ? את מי ראיתן ?

גיטל :

את החתן ! שחרחר הוא ! שחרחר !

בתי :

לא, לבן הוא ! לבן !

גיטל :

הבי, נשובה לראותו ! (מסתלקות בחפזן) .

לאה (קסה) .

סכתי, נלכה לבית העולם...

פרידה (אבלח).

נלכה, בתי, אח=אח=את ! (לאה שמה סודר שתור על כתפיה. הולכת עם פרידה אל המבוי שמימין. הבמה מתרוקנת שעה קלה, תרוקת כלי הומר. מן המבוי שמשמאל יוצאים נחמן, ר' מגדל, מנשה, בחור כחוש וקטן, משיששש ובעל עינים גדולות, מפחדות. אחריי הולכים גברים, נשים, מלובשים בגדי יום טוב. מן הבית יוצא לקראתם סנדר).

סנדר (נותן ידו לנחמן):

שלום עליכם, מחותן ! ברוך הבא ! (נושקים זה את זה, נותן שלום למנשה—ונשיקות, נותן שלום לשאר הנאים.) והדרך איך היתה, מחותן

נחמן.

הדרך היתה קשה ורעה מאד מאד. נטינו מן המסלה ותעינו זמן רב בשדה. אחרי כן גפלו אל בצה וכמעט שטבענו בה. בקושי רב גחלצנו ממנה. מי יודע, אמרתי, אם לא יד כחות=הסומאה באמצע, והשטן מעכב... איך שהוא ברוך השם ! באנו למועד הנכון!

סנדר.

ודאי עיפים אתם ? ולהנפש אהם מבקשים ?

נחמן,

אין פנאי. עוד דברים לנו בעניני התחייבות שבינינו, על אודות סילוק הגדוניה, מתנות, רח"ש וכל"ז...

סנדר.

אדרבה ! (מלפני ושניהם מתהלכים הנה והנה כחצר ומשיתים בתשאי).

ר' מנדל (למנשה).

הסכת ושמע: אל השלחן תשב במנוחה שלמה, בלי ויז כל שהוא, בכפיפת ראש ובשתיקה... ותיכף לסעודת החופה, כשיכריז הבדחן: "יעמוד החתן לדרשה!" — תקום ממקומך ותעמוד על הספסל ותגיד את הדרשה בקול רם ובניגון. בדרשה — כל המרבה להרים קול הרי זה משובת! אל תתביש! שומע אתה?

מנשה (מיכנית).

שמעתי. (כחשאי) רבי... ירא אני...

ר' מנדל (גברל).

מה היראה? שמא שכחת את הדרשה?

מנשה.

את הדרשה זוכר אני...

ר' מנדל.

ולמה אתה ירא?

מנשה (מתוך צער גדול).

איני יודע... ביציאתי לדרך מיד נפל עלי פחד גדול. זרים לי המקומות החדשים, ומעודי לא ראיתי קהל אנשים רבים כאלה. פחד תוקפני, כשהם מביטים עלי מסביב... ירא אני מעיניהם... (מתפלץ). רבי, אין פחד כפחד עיניהם של בני אדם זרים...

ר' מנדל.

אלחש לך מעין הרע.

מנשה (כלא שימסע).

רוצה הייתי להשאר בדד, לחסות בצל פנה, להסתר מעינים.
והנה קהל אנשים ורים מסביב לי, ועלי לדבר עמם, לדרוש
בפניהם... כעולה לגרדום אני בעיני... (כפחד סתרים). רבי!
וקשה עלי מכל — אימה שלה!.. אימת אותה הבתולה הורה!..

ר' מנדל.

חוק ויאמץ לבך. התגבר על הפחד! פן תשכח, חלילה, את
הדרשה. נכנס ונתחזר עליה. (הולכים משם).

מנשה.

(רואה את הקבר הקרוש ונרתע לאחוריו. תופס בר' מנדל). רבי, מה
זה? קבר באמצע העיר! (נשים וקוראים בהשאי את הכתב שעל גבי
המצבה. שוהים במקומם מהרישים וכפופי ראש, סגור נכנס לבית, נחמל
ושאר המחזותנים הולכים לשמאל אל הסבוי. פן החצר יוצאים אחד אחר
העניים, תרמיליהם על בתפיהם וסקלם בידם. הולכים בלאט על פני הפציונה
ונעלמים מעיניהם בסבוי משמאל! מקצתם שוהים רגע!)

אשה גבוהה ודורת מראה:

כלתה הסעודה. היתה כלא היתה...

זקנה חגרת:

הבטיחו קצרת-מרק לאיש—ולא נתנו...

גבנת:

חלה—פחות מכזית...

קמע בקב שלו:

עשיר שכמוחו, ועינו רעה מתת גלוסקא לאיש.

האשה הגבוהה ותורת המראה.

הקצרה ידם לתת גם בדל תרנגולת ? מובטחתי, שלאורחים
העשירים הגישו גם תרנגולים, גם אווים וגם ברבורים אכוסים ...

הזקנה הסמויה.

במותם יהנו מהם התולעים. אח, אח-אח! (הולכים משם.
מנשה ור' מנדל משיילים כפופי ראש בסכוי. הבמה מתרוקנת. ררך הבמה
עובר בנחת המשולה, תשכה מסשמשות ובאה. התנוניות סוגרות תניזתיהן.
בבית הכנסת ובכית סגור עולה אור חזר. אל האפסדרה יוצאים סגור, גיטל
בתיה, מכישים כה וכה).

סגור (כדאגה):

איה לאה ? לאה איה ? ואיה הזקנה ? מדוע הן מתמהמהות
כל כך לבוא מבית העלמין... אולי קרה אסון ?

גיטל, בתיה (שתיהן כאתח) :

בצא לקראתן. (מן הסכוי הימיני יוצאות פרידה ולאח בתזזון) :

פרידה:

מהרי, בתי, מהרי ! התמהמהנו מאד. ולמה שמעתי בקולך ?
יראה אני שלא יקרנו אסון, חלילה.

סגור :

הנה הן ! למה התמהמהתן ! (מן הבית יוצאות נשים).

הנשים :

בולין את הכלה להדלקת הנרות. (מבטות את לאה הכיתה).

פרידה (גיטל ובתיה):

נפלה מתעלמת. בקושי השיבותי אליה רוחה. עודנה רועת.

בתיה.

צמה יום תמים. לבה חלש.

גיטל.

השפכה דמעות על קבר אמה?

פרידה:

כל עוד נפשה בה! (אצל הפתח מציעים כסא למושב הכלה, מביאים את לאה ומושיבים אותה. מן הסבוי שבנגד יוצאים נתן, ר' מנחם, מנשה הסחותנים, מנשה—נושא לפניו הינוסא בירו והוא הולך נכעת בשעיניו מושפלות, זאכר להשליך את ההינוסא על פניה! מן הסבוי היסני יוצא המשולח).

לאה:

(קורעת מעליה את ההינוסא, קופצת ועומדת ספקוסה, הורפת מעליה את מנשה וצועקת בקול!) לא אתה חתני (סהוסה, הכל תריום אל לאה).

סנדר (נפעם ונרעש).

בתי, בתי! מה לך בתי?

לאה:

(סתפרצת ורצה אל הקבר הקדוש, פורשת בפיה), חתן וכלה קדושים וטהורים, היו למגן לי! (נופלת על הקבר, מקוסים אותה. סבטת בה ובה כמטורפת, צועקת בקול שאינו שלה, קול נכר.) א-א! קבר קברתם אחי, ועתה שבתי אל בת זוגי ולא אסור

עוד טמנה. (נחמן נש אליו היא צועקת לו בפניו.) ח מ ל י ו ק !! (הוא
לרדת בתורה).

נחמו (נבהל).

היא יצאה מדעתה.

המשורח:

דבוק נכנס בכלה. (פרומה גדולה בקהל):

ח ס ס ר.

מערכה שלישית.

בבית ר' עזריאל מירופולי, הדר גדול, מימין דלת אל ההדרים הפנימיים, בתוך הקיר הקדום פתח לרחוב, משני צדי הפתח ספסלי בית, נוסח, בקיר חלונות, משמאל, כמעט לכל אורך הקיר, שלחן רחב מכוסה ספה לבנה. על השלחן — תלום של פרוסות חלה, בראש השלחן — כורסא, בקיר שבנגד — ארון קדש ו"עמוד". למולם שלחן לא-גדול, ספה, כסאות אחרים. מוצאי שבת אחר תפלת מעריב, בחדר — חסידים, הנבאי סיכאל עומד לפני השלחן ומסדר את חלי פרוסות-החלה. אצל ארון-הקדש יושב המשוכלל, וכנופיה של חסידים נצבת עליו. חסידים אחרים יושבים לכרס ומעיינים בספרים. חסיד א. וב, עומדים באמצע החדר עליד השלחן הקטן. בתוך ההדרים הפנימיים נשמע זמר חרישי "אלהי אברהם, יצחק ויעקב".

חסיד א (לחברו, באמצע החדר).

האורח הבא מספר נפלאות מבהילות, פחד אחזני לשמען.

חסיד ב.

מה הפחד?

חסיד א.

מעשים נוראים! ורמזים גדולים יש בהם, דברים בגו...
מעין מה שיש בספורי מעשיות של הבראסלובי...

חסיד ב.

אם זקני החסידים שומעים, ודאי שאין חשש.

חסיד ג (אל המשוכלל).

יספר מעלתו, יוסיף לספר.

המשולח

השעה מאוחרת.

חסיד ג.

ה"רבי" לא יצא במהרה.

המשולח (מספר)

בסוף העולם—הר גבוה יש, ובראש ההר נתונה אבן גדולה, ומן האבן נובע מעין נח וטהור. ובסוף העולם השני נתון לב העולם. מפני שכל דבר בעולם יש לו לב. וכל העולם גופו—גם הוא לב אחד גדול לו. ולב העולם צופה תמיד מרחוק אל המעין הן ולא ישבע מראות והוא מתגעגע ונמשך ומשתוקק וצמא אליו. אבל להתקרב אליו אינו יכול, מפני שברגע שהוא זו ממקומו כדי פסיעה אחת — מיד נעלם מעיניו ראש ההר ומעיניו הן. וכשלב העולם אינו רואה רגע אחד את המעין הזה, מיד כל חיותו פוסקת. ובלי חיות הלב אין חיים לכל העולם והוא נוטה למות. והמעין הן אין לו זמן משלו, והוא מתפרנס מן הזמן שלב-העולם נותן לו בכתנה. ונותן לו לב-העולם יום אחד. וכשהיום נוטה לערוב—המעין הן מתחיל מזמר כנגד לב העולם, ולב העולם אף הוא מתחיל מזמר כנגד המעין הן, וזמרת שניהם מתפשטת בעולם, וקרני אור יוצאות ממנה ונמשכות אל כל הלבבות של כל הדברים שבעולם, ומלב להברו... ואיש אחד, נאמן וחנן, משוטט ועובר בעולם ומלקט את ניצוצי האור של הלבבות ואורג מהם את הזמן, וכשגומר לארוג יום תמים, הוא נותן את היום ללב העולם, ולב העולם נותנו אל המעין הן—וזוהי עוד יום אחד...

חסיד ג.

הרב הולך - (הכל משתתקים וקמים מסקומם. מן החרדים הפנימים יוצא ר' עזריאל, והוא איש וקן לבוש לבנים ומצנפת שחיהל בראשו.)

ר' עזריאל.

(משוקע ברעיונותיו, נוסע בנחת אל השלחן ויושב ככובד אברים על בורסא. מיכאל עומד מימינו. החסידים סובבים את השלחן, הוקנים שבהם יושבים על המספלים, והצעירים עומדים מאחוריהם. מיכאל מחלק, חלה לקהל. ר' עזריאל מרים ראשו ומתחיל סגנון בחשאי ובקול רועד: ראו היא מעורתא דרוד מלכא משיחא! הכל עונים אחריו. אוכלים מן החלה. מתחילים לנגן, תחלה בחשאי וזר כלי מלים, וזר עצוב ומלא תקיפות מסתורית. הפסקה. ר' עזריאל מתאנח מעונק הלב תוסף ראשו כונועותיו ושוהה רגע משוקע ברעיונותיו. דממת מות ופתר אלהים כבית, ר' עזריאל מרים ראשו ומתחיל לדבר בחשאי ובקול רועד.) מספרים על "בעל-השם" הקדוש, זכותו יגן עלינו (הפסקה כל שהיא): פעם אחת באה למזיביו. כת של ליצנים, מטיני בריות הללו, שמראים מעשי נפלאות ברבים. מתחו חבל על פני הנהר, ואחד מהם יצא לרקד על גבי החבל. רצו בני אדם מכל פנות העיר אל הנהר לראות את הפלא. בעיונותינו הרבים. ויצא גם "בעל-שם-טוב" אל הנהר, ועמד בתוך הקהל, עומד ומציץ באותו בר-נש, שמרקד על החבל. היו הכל תמהים: "הבעל שם" יצא לראות דברים כאלה!—חברו עליו תלמידיו ושאלו אותו, מה פירוש הדבר? ענה "הבעל שם" ואמר: יצאתי להתבונן ולראות, חייך בן אדם עובר על פני תהום עמוקה. ראיתי והרהרתי: "אלו היה האדם עמל ומתגעגע בתקון נשמתו כשם שהוא עמל וסורה בגופו— על פני כמה תהומות עמוקות היתה הנשמה עוברת דרך החבל הרק של החיים". (אנחה מעונק הלב. הפסקה. החסידים מתבוננים זה בזה מתוך רתפעות.)

חסיד א.

דברים העומדים ברומו של עולם!

חסיד ב.

גבוה מעל גבוה!

חסיד ג.

אין לשער ואין לערוך!

ר' עזריאל .

(רום למיכאל , חה גותן) . מיכאל ! איש זר בינינו .

מיכאל .

(מנה כה ורואה את המשולת) משולת הוא . באתי עמו בדברים .
מקובל גדול .

ר' עזריאל .

לשם מה בא לכאן ?

מיכאל .

איני יודע . אולי אבקשהו לצאת ? . .

ר' עזריאל .

חלילה ! אדרבה , את הגר יש לקרב . תן לו כסא . (מיכאל
תסה קצה , מניש כסא למשולת . וה סתם קצת ויושב . מן החסידים אין איש
פריש בדבר) .

ר' עזריאל .

(נותן עין באתר מן החסידים , וזה מתחיל לומר נגון מסתורי בלי מלים
ר' עזריאל כנתחלה) גדול וקדוש עולמו של הקדוש ברוך הוא ,
והקדושה מכל ארצות העולם — ארץ ישראל , והקדושה מכל ערי
ארץ ישראל — ירושלים , והקדוש מכל המקומות בירושלים — בית
המקדש ; ובבית המקדש המקום הקדוש ביותר — מקום קדוש
הקדשים (הפסקה כל שהיא) . שבעים אומות יש בעולם ; הקדושה
שבכלן — האומה הישראלית ; הקדוש מכל שבטי ישראל — שבט
לוי ; הקדושים מכל בני לוי — הכהנים ; הקדוש מכל הכהנים
— הכהן הגדול (הפסקה כל שהיא) . שב"ד ימים בשנה ; הקדושים
שבהם — ימים טובים ; למעלה מהם — קדושת יום השבת ; למעלה
מכלם — קדושת יום הכפורים , שבת שבתון (הפסקה כל שהיא) . שבעים

לשונות בעולם; הקדושה שבכלן — לשון הקודש; הקדוש ביותר בלשון זו — התורה הקדושה, מכל דברי התורה קדושים ביותר — עשרת הדברות, ובעשרת הדברות קדוש ביותר — שם הויה. (הפסקה כל שהיא.) ופעם אחת בשנה כל ארבע הקדושות העליונות מתחברות יחד: ביום הכפורים, כשנכנס הכהן הגדול לקודש-הקדשים והונה את השם המפורש. ומפני שהשעה הזאת היתה קדושה ונוראה עד אין שיעור — סכנה גדולה היתה בה לכהן גדול ולכלל ישראל; שאלמלי נכשל, חס ושלום, הכהן הגדול באותה שעה מכשול כל שהוא, כגון על ידי הרהור חטא או נדנוד של מחשבה זרה, היה כל העולם חרב חס ושלום (הפסקה כל שהיא.) כל מקום שאדם עומד עליו ונושא משם עיניו השמימה — קודש קדשים הוא. כל יום בחיי האדם — יום כפור הוא. כל איש ישראל כהן גדול הוא, וכל מלה שיוצאת מפי האדם בקדושה ובטהרה — שם הויה הוא. ולפיכך כל מחשבה זרה של האדם, כל ירידה וכל גפילה שלו — מביאה חורבן לעולם כלו (הפסקה בקול רועד.) נשמות ישראל מתוך יסורים קשים וענויים גדולים, דרך כמה וכמה גלגולים, כתינוקות אל חיק אמם, נמשכות הן ומתגעגעות לכסא הכבוד. ופעמים כשהן מתקרבות עד הכסא ומגיעות סמוך לו ממש — יש שהקלפה גוברת, חס ושלום, והנשמה נכשלת ונופלת... ולפי גודל העליה — עוצם הנפילה... כל מה שהעליה גבוהה ביותר — הירידה עצומה יותר, ונשמה כזאת כשהיא נופלת לתהום — כל העולמות וכל עשר הספירות בוכים ומתאבלים עליה (הפסקה כמתעורר.) בני, היום נקצר בסעודת „מלוה מלכה“ (בולם תוך מסיכאל, יוצאים כחשאי כשהם נמצאים תחת רוחם דבריו של ר' עזריאל. הפסקה קטנה.)

מיכאל.

רבי! (ר' עזריאל מציץ בו דומם ועצב.) רבי! סגדר מבריא ניץ בא.

ר' עזריאל (בהחור על דבריו).

סגדר... מברניץ... יודע אני.

מיכאל.

צרה גדולה באה עליו. בתו היחידה—"דיבוק" נכנס בה.

ר' עזריאל (כבתחלה).

"דיבוק" נכנס בה... יודע אני.

מיכאל.

והביא את בתו אל ה"רבי"...

ר' עזריאל (כמדבר לנפשו).

אלי? ... אלי? ... היאך? וכי מי ומה אני? כלום יש
"אני" שלי בעולם?

מיכאל.

העולם כלו משכים לפתחך...

ר' עזריאל.

העולם כלו... עולם שרוי באפלה... צאן עורות נמשכות
אחרי רועה עור... אלו היה עינים להם, לא היו באים אלי, אלא
היו גושאים את עיניהם לזה, שיש לו "אני", שהוא הוא "האני"
היחידי של כל העולם.

מיכאל.

רבי, ואתה שליחו.

ר' עזריאל (נאנח מן הלב).

כך אומר העולם, אבל אני איני בטוח בדבר. זה ארבעים
שנה אני יושב על כסא הרבנות ועדיין איני יודע, אם באמת
שליחו של הקדוש ברוך הוא אני. יש שעה שאני מרגיש מעין

קרבה להקדוש ברוך הוא, כביכול, ובאותה שעה, יש לי שליטה בעולמות העליונים. כל ספקותי עוברים ובטלים באותה שעה. אבל יש שעות, שאני קטן וחלש מאד בעיני, והרי אני כתינוק אובד ... ובשעות כאלה אני עצמי צריך חוץ וסעד ...

מיכאל.

זכורני ...

ר' עזריאל (גבעת):

מה אתה זוכר? מה?

מיכאל:

פעם אחת בא רבי לביתי בחצות הלילה ובקש ממני לקרוא עמו "תהלים". או קראנו כל הלילה "תהלים" ובכינו.

ר' עזריאל.

כך... הדבר היה לפני כמה וכמה שנים. עתה רצ לי מאז... (בקול תחנונים). מה בני אדם מבקשים מעמי? זקן אני וחלש, גופי תש, הנשמה נכספת להתבודדות... וכל הצער והיסורים של כל העולם משכימים לפתחי. לפני נגלים נגעי כל הלבבות. הכל מצפים לישועה מידי וחובעים תפלה מפי... כל פתקא המגישים לי הרי היא כמחט בבשרי... (בוכה) אין כח עוד... איני יכול.

מיכאל.

רבי! רבי!

ר' עזריאל:

איני יכול... איני יכול... (בוכה).

מיכאל.

רבי ! אל ישכח נא, שהרבה דורות של צדיקים וגדולים עומדים מאחוריו... אביו ר' איצילי, זכרונו לברכה, ואבי אביו האדמו"ר ר' וולוולי הגדול... תלמידו של הבעש"ט...

ר' עזריאל.

(דומה שכ אליו - מתוך הרהורים).

אבותי... אבי הקדוש זכרונו לברכה, ששלש פעמים נתגלה אליו אליהו... דודי ר' מאיר בר שתיא עולה לרקיע בקריאת שמע. אבי זקני ר' וולוולי הגדול שהיה יודע להתיות מתים... (פונה למיכאל). יודע אתה, מיכאל, אבי זקני היה מגרש דיבוק בלי השבעות, בלי שם, אלא בגערה אחת... שומע אתה? בגערה אחת... (פחעורר) בשעת דחקי אני מכוון לבי אליו, והוא עומד לי באותה שעה. גם עתה לא יעזבני. אמור לסגדר ויבוא! (מיכאל יוצא שכ עם סדר).

סגדר

(פורש כפיו לר' עזריאל) רבי, רחם עלי ! השיעני ! תצילה נפש בתי יחידתי !

ר' עזריאל.

איכה באה הצרה ?

סגדר.

שעה קלה לפני החופה קרה הדבר...

ר' עזריאל.

(מפסיק) לא כך שאלתי... אי כה היה הדבר ובשלמה ?

ש. אג — מקו.

אין התולעת נכנסת לתוך הפרי, אלא אם כן נכנס בו תחלה רקבון.

סנדר.

רבי, בתי היחידה — בת ישראל כשרה. כל ימיה מצניעה
ללכת ומעודה לא יצאה מרשותי...

ר' עזריאל.

יש שבנים נענשים בעוון אבותיהם.

סנדר,

אלו מצאת בי עוון, הייתי מקבל עלי תשובה...

ר' עזריאל.

ואת "הדיבוק" שאלו מי הוא ולמה נכנס בגוף הבתולה?

סנדר:

איננו מגלה... אך לפי הקול הכירו בו, שאחד מבחורי
הישיבה הוא, שלמד בישיבה שלנו ומת לפני ימים מועטים מיתה
חסופה בבית-המדרש. עסק בקבלה ונפגע.

ר' עזריאל.

על ידי מי?

סנדר.

על ידי כחות הטומאה, בודאי... שעות אחדות לפני מותו
אמר לאחד מחבריו, שאין להלחם עם החטאים, ושיש ניצוץ של
קדושה גם בסטרא אחרא, רחמנא לצלן! גם רוצה היה להשיג
על-ידי מעשה-כשפים שתי חביות מלאות דיגרי-זהב...

ר' עזריאל.

הידעת אותו?

סנדר.

הוא אכל על שלחני.

ר' עזריאל (מסתכל עסק בסנדר):

שמה חסאת כנגדו במה שהוא?

סנדר:

איני יודע... איני זוכר... (כצער גדול) רבי, הלא איננו
בלתי אם בשר ודם... (השפיק)

ר' עזריאל (בהחלטה):

הביאה את הבתולה. (סנדר יוצא. ר' עזריאל משתקע כרעיונותיו.
על הקף גראה סנדר וסרידה, שסחזקים את לאה בידיה. (כשטמעת לפג-
הפסחן היא מסרבת להכנס).

סנדר.

בתי, חוסי על אביך והכנסי. אל הבישיני בפני רבנו.

פרידה

בואי, בתי, בואי, מחמל-נפשי.

לאה.

סבתי, רוצה אני להכנס, ואיני יכולה.

פרידה.

התחזקי, בתי, והכנסי!

לאה (בקול הרבוק).

איני רוצה להכנס! איני רוצה (מתאמצת להשתמש).

ר' עזריאל (בכחשי, דרך פקודה).

בתולה! גוזרני עליך להכנס לחדר! (לאה כופפת ראשה
בננעת ונכנסת בלאט) שבי! (יושבת, סנדר וסרידה מחזיקים בידיה).

לאה (הרבוק). מתפרעת פתאום מסקמה.

הניחו לי! איני רוצה.

ר' עזריאל.

דבוק! גוזרני עליך, שתאמר, מי אתה?

לאה (הרבוק).

הרב דמירופול! אתה יודע מי אני, ולאחרים איני רוצה
לגלות שמי.

ר' עזריאל.

אין אני שואל לשמך; שואל אני, מי אתה?

לאה (הרבוק).

הנני אחד מאלה, שתפשו שבילים חדשים...

ר' עזריאל.

רק התועים מן הדרך הישרה יבקשו להם שבילים חדשים.
תמימי דרך ילכו בה לבטח.

לאה (הרבוק).

צרה היא יותר מדאי.

ר' עזריאל.

כבר קדמך "אחר". גפ הוא אמר כזאת—וקצץ בנטיעות.
(הפסקה). למה נכנסת בגוף הבתולה ?

לאה (הריבוק).

בן זוגה אני...

ר' עזריאל.

על פי התורה אין רשות למתים להיות בין החיים.

לאה (הדבוק).

לא מתי.

ר' עזריאל.

לעולם אחר יצאת ושם עליך להיות עד שיפקע בשופר הגדול.
על כן גוזרני עליך, שתצא מגוף הבתולה ותשוב למקום מנוחתך,
ולא יכרת ענף רך מגזע ישראל.

לאה. (הדבוק צועק).

הצדיק ממירופול! ידעתי מה גדול אתה ומה רב כחך!
ידעתי כי מלאכים ושרפים מצוות פוך ישמורו. ואולם אני לא
אובה לך ולא אשמע. אין לי לאן לילך, כל הדרכים נסגרו
בעדי, כל השערים ננעלו בפני, ומכל עברים אורבות לי רוחות
רעות, הפוערות עלי פיהן לבלעני חיים. (בקול רועד) יש שמים וארץ
ועולמות בלי-מספר ובכולם לא מצאתי לי מקום מנוחה. ועתה
בשעה שנשמתי העלוכה והנרדפת מצאה לה את מנוחתה, אתה
רוצה לגרשני מפה. אנא רחמני, אל תרדפני ואל תשביעני.

ר' עזריאל.

נשמת=נוד! בחוסי נכמרו אליך ולא אמנע את עצמי מן
הטורה לגאלך מידי מלאכי=החבלה. אבל מגוף הבתולה מחויב
אתה לצאת.

לאה (הדבוק. בקול=עוז).

לא אצא!

ר' עזריאל *

מיכאל! הבא "סנין" יהודים (מיכאל יוצא ~~עם~~ עשרה
הודים). עדה קדושה! הנותנים אתם לי רשות ויפוי כח לגרש
בשמכם מגוף בת=ישראל רוח שאינו רוצה לצאת מאליו?

המנין.

רבנו, אנו נותנים לך רשות ויפוי כח לגרש בשמנו מגוף
בת=ישראל רוח שאינו רוצה לצאת מאליו!

ר' עזריאל (קם מסקסו)

הדבוק! נשמת אדם שהלך מעולמנו! בשמה וביפוי כחה
של עדת יהודים קדושים אני עזריאל בן הדסה גזר עליך,
שתצא תיכף ומיד מגוף הבתולה לאה בת חנה ולא תגרום ביציאתך
שום נזק לא להבתולה הנ"ל ולא לשום אדם מן העומדים כאן ולא
לשום בריה שבעולם. ואם לא תציית לי — אצא כנגדך בחרמות
ושממות ונדויים וקללות ובכל כח ידי הנטויה ... ואם תעשה כמצותי
אשתדל בכל מאמצי כחי לתקן אותך ולגרש מעליך את כל
השדים והמחבלים הסובבים אותך.

לאה (הדבוק).

איני מתירא מפני החרמות והקללות ובהבטחותיך איני מאמין

אין כה בעולם שיוכל להמציא לי מנוחה. אין בגן עדן היכל עליון מהיכלי עתה, ואין תהום עמוקה מן התהום הנכונה לי. לא אצא.

ר' עזריאל

בשם אל שדי אני משיעך בפעם האחרונה, שתצא מן הבתולה לאה בת חנה! ואם לא תשמע גם הפעם בקולי, אטיל עליך חרם ואסטרך בידי מלאכי חבלה! (הכמקה של אימה)

לאה (הדבוק)

בשם אל שדי הריני דבוק ומדובק בבת זוגי ולא אפרד ממנה עד עולם.

ר' עזריאל.

מיכאל! תן לעדה איצטליות לבנות, צו להוציא שבעה ספרים חורה והכן שבעה שופרות ושבעה נרות שחורים. (מיכאל יוצא. הכמקה של אימה. מיכאל שב ובירד שופרות ונרות שחורים. המשולח נושא אחריז איצטליות לבנות. מיכאל פותח את ארון-הקודש. המשולח מונה את האצטליות.)

המשולח.

אצטלית אחת יתרה. (מונה כה וכה) אין זאת, כי אם איש אחד חסר פה.

ר' עזריאל (כמתעורר ונוכח דבר-מה).

אין להטיל חרם על נפש אחת מישראל אלא אם כן נוטלים תחלה רשות ממרא דאתרא... מיכאל, הצפין בין-כך את השופרות ואת הנרות עם האצטליות... מיכאל קח מקלי ולך אל הרב ר' שמשון ואמור לו בשמי, שאני מזמין אותו לבוא תכף ומיד לכאן. (מיכאל לוקח את השופרות והנרות ויוצא יתר עם המשולח, הנושא בידו את האצטליות. ר' עזריאל אל מניין היהודים: יכולים אתם לצאת בינתים.

(הם יוצאים... הפסקה. ר' עזריאל מרים ואשו). סנדר! היכן נשארו המחותנים והחתן?

סנדר.

נשארו לשובות בבריניץ.

ר' עזריאל.

שלח רץ להגיד להם בשמי, שישארו בבריניץ ויחכו לפקודתי

סנדר.

הנני שולח כרגע.

ר' עזריאל:

לפי שעה אתה יכול לצאת ולהוציא מעלי את הבתולה אל החדר השני.

סנדר.

רבי, רבי! במה נתחייבתי עונש כזה?

לאה (מתעוררת בקולה שלה)

סכתי! יראה אני! .. מה יאמרו לעשות לי?

פרידה

הוא לא יעשה רע. הרבי לא יוכל לעשות רע (היא וסנדר מוציאים את לאה לחדר השני).

ר' עזריאל (יושב שקוע כרעיונותיו לסתעורר)

ואפילו אם בעולמות העליונים גזרו אחרת, אנכי אבטל את גור=הדין! (נכנס ר' שמשון).

ר' שמשון.

שבוע טוב, רבי!

ר' עזריאל. (קם וקראתו).

שבוע טוב—שנה טובה רבי, שב. לשם ענין גדול הטרחתי עליכם לבוא לכאן. יש להציל בת ישראל מן הדיבוק, שנכנס בה רחמנא לצלן, ואינו רוצה לצאת בשום פנים. תחבולה אחת עוד נשארה בידנו: לצאת כנגדו בחרמות וגדוויים. ואני מבקש בזה ממעלתך, שתסכים אל הדבר וזכות פקוח-נפש תעמוד לך...

ר' שמשון (באנחה).

החרם כלי-זין קשה לחי וכל שכן למת. אבל באין ברירה אחרת וכבוד קדושתו מוצא בדבר צורך השעה— גם אני מסכים. אבל מתחלה עלי לגלות לפני הרבי סוד אחד, שיש לו גניעה בענין הדיבוק...

ר' עזריאל.

אדרבה?

ר' שמשון.

רבי, זוכר אחת, לפני עשרת שנים היה אברך אחד רגיל לבוא לביתך, ניסן רבקה'ס שמו. למדן גדול ומקובל.

ר' עזריאל.

זכורני; הוא נסע למרחקים ושם מת בחצי ימיו.

ר' שמשון.

בלילה הזה נראה אלי ניסן רבקה'ס זה בחלום שלש פעמים ותבע שאזמין את סגדר לדין תורה.

ר' עזריאל.

במה הוא מחיב את סנדר.

ר' שמשון.

זאת לא הגיד לי ... הוא רק טען שסנדר שפך את דמו.

ר' עזריאל.

כשיהודי תובע את חברו לדין תורה, אין הרב רשאי להסתלק, וכל-שכן אם התובע הוא מת שיכול לתבוע לבית-דין של טע"ה. על כל פנים, טענותיו של המת אינן ענין אצל הדיבוק.

ר' שמשון.

יש להן ענין לכך ... שמעתי, כי הבחור המת שנכנס כדבוק בבתו של סנדר, היה בנו של ניסן רבקה'ס ... מספרים על-דבר עוד התחייבות אחת שהיתה לסנדר ביחוסו לניסן ולא עמד בה.

ר' עזריאל (רושם קצת).

אם כן אדחה את גירוש הדבוק עד למחר בצהרים. מחר אחרי ותיקין, אם ירצה השם, ניטיב חלום לכבודו ואתה תומיך את המת לדין-תורה ואחר-כך אגרש אני ברשותך את הדבוק על ידי הרם.

ר' שמשון.

יען כי דין-תורה בין חי ובין מת הוא ענין קשה ובלתי-שכיח. הייתי רוצה לבקש ממך, רבי, כי תואיל לשבת עמנו בדין ולהיות לראש הדיינים.

ר' עזריאל.

מסכים אני ... מיכאל! (נכנס מיכאל) צו להביא את החתולת

(סנדר ופרידה מכיאים את לאה הנישבת בעינים עצומות ומשיבים אותה כבקשה רראשון). דיבוק! אני נותן לך זמן חצי מעת=לעת, אם לא תצא עד לנחר שעה ההיא ברצון, אטיל עליך חרם ברשות הרב מרא דאתרא באונס. (הפסקה). עתה אפשר להוציא את הבתולה. (סנדר ופרידה רוצים להוציא את לאה). סנדר, עתה השאר עוד כאן. (פרידה מוציאה את לאה) סנדר, הזכר אתה את חברך מלפנים ניסן רבקה ס?

סנדר (נבחל).

ניסן רבקה'ס? ... הלא הוא כבר מת ...

ר' עזריאל.

ידע חדע, כי בלילה הזה נראה שלש פעמים להרב מרא דאתרא בחלום (כורה על ר' שמשון) ותבע, כי יוסין אותך לדין תורה אתו.

סנדר (נרעש מאד).

אותי לדין-תורה? .. אויה לי! מה הוא מבקש ממני? מה אעשה, אפוא, רבי?

ר' עזריאל.

אין אני יודע במה הוא מחיב אותך. אבל ללכת עמו לדין-תורה אתה מחויב.

סנדר.

אני אעשה כאשר תצוני.

ר' עזריאל (בנעימה אחרת).

בזה הרגע שלת סוסים קלים ויריצו הנה את המתחננים

והחתן יבואו תוך שתיים עשרה שעות, כדי שאפשר יהיה תכף ליציאת הרבוק להכניס את הזוג לחופה.

סגדר.

אולי חזרו בהם ואינם רוצים עוד להתחתן בי ולא יבואו
(במהח ניאה המסולח).

ר' עזריאל (בתקופות).

יאמרו להם: אני צויתי, אבל ראה, כי יבוא החתן למועד
הנכון.

המסולח.

החתן יבוא אל המועד הנכון (הצעון ששמיים ימים עשרה).

הסדר.

מער כה רבי עית.

אותו החרר שבמערכה שלישיה, במקום השלחן הארוך משמאל ועימד שלחן לא גדול, עד כורסא לפני השלחן יושב ר' עזריאל לבוש טלית ותפלין, וסימינו ומשמאלו — שני דיינים. כנגד פניהם עומד ר' שמשון, סמוך להם — מיכאל. ר' עזריאל גומר הסבת הלום.

ר' שמשון.

הלמא טבא חזאי, הלמא טבא חזאי, חלמא טבא חזאי.

ר' עזריאל והדיינים.

חלמא טבא חזית, הלמא טבא חזית, חלמא טבא חזית.

ר' עזריאל.

רבי, היטבנו לך את החלום. עתה שב עמנו לדין. ר' שמשון יושב אצל ר' עזריאל (מיכאל, קרא לסנדר ויבוא. (מיכאל גיש אל הפתח וקורא לסנדר). סנדר! להוי ידוע לך, ש"מית" אחד בא אמש ל-רא דאתרא בחלום ותבע אותך בפניו לדין-תורה.

סנדר. (משתומם)

אותי? .. מי הוא?

ר' עזריאל:

חברך מלשעבר, ניסן בן קרינה.

סנדר (מתפלל)

ניסן ... ניסן — מה הוא שואל מעמי?.. מה טענות יש לו עליי

ר' עזריאל.

את זאת יגיד בשעת דין תורה. לפי שעה עליך לאמר לנו
אם מקבל עליך את הדין אם לא.

סנדר (יועזר).

כאשר יצוה הרבי ...

ר' עזריאל:

אין הנחבע לדין רשאי להשתמש, וכל שכן כשהתובע הוא
מת, שהכח בידו לתבוע גם לבית דין של מעלה ...

סנדר (גבהל).

מקבל אני עלי. כקבל ...

ר' עזריאל.

לפי שעה רשאי אתה לבאת. (סנדר יוצא) מיכאל, הבא מקליו
(מיכאל מביא) מיכאל, קח את המקל והלכת ל בית העולם, ועצמת
את עיניך ופנית מזרחה, וגרפת במקל לפניך בלכתך, והיה המקום
אשר יתעייב מקלי שם ועמדת במקום ההוא, ובאת אל זקבר הקרוב
ודפקת עליו במקלי שלש פעמים וככה ראמר: מת טהור! עזריאל
בנו של ר' איצ'לי הגדל ממירופול שלחני אליך, ומבקש הוא
מחילה ממך על שהרגינו אותך ממנוהתך וגזור עלי, שתלך נדרכים
הידועים לך וחודיע למת טהור ר' ניסן בן קרינה, שהרב ר'
שמשון ממירופול מרא דאתרא, מזמין אותו לדין תורה עם חברי
סנדר בן הניא, וגזור עליו שיבוא תיכף ומיד במלבושיו, באותם
שהובא לקבר ישראל. על הדברים האלה תחזור שלש פעמים,
ואחרי כן תהפך פניך ותשוב מערבה, וכשיעלו באוניך קולות
וצעקות — אל תבט אחרריך, שאם לא כן — חייך בסכנה גדולה, ואת
מקלי לא תשמיט מידך אף רגע אחד. הוהר והוהר! לך ואלהים
ישמרך בדרך. כי שליחי מצוה אינם נוזקים. (המסקה) יעשו מחיצה

למת, ואני אעשה לו עיגול (עג. עוגה במקלו כסנה השמאלית—משמאל לימין. סוסר המקל לסיבאל, וזה יוצא. נכנסים שני חסידים וסדין בידיהם, מאחזים את הכרין בחקרה ופודשים אותו כעין וילון לפני הפנה) יכנס סנדר! (סנדר גננס.) שלחת עגלה להביא את המחותנים והחתן?

סנדר.

שלחתי, רבי.

ר' עזריאל.

ולא בא עוד?

סנדר:

לא, אבל מחכה אני להם מרגע לרגע. את הקלים שבסוסים שלחתי אחריהם.

ר' עזריאל.

שלח רץ לקראתם להאיץ בם. הם מוכרחים לבוא הנה עד עת הצהריים.

סנדר.

שלח אשלח (יוצא ושכ מיר. הפסקה)

ר' עזריאל (לר' שמשון והדיינים).

בעוד שעה קלה יבוא מעולם האמת להתיצב בינינו רוח בלי גוף, ואנחנו נשפוט בינו ובין אדם אחד מעולם ההבל. (הפסקה) ומוזה יש ללמוד, כי תורתנו הקדושה, אף על פי שנתנה לבני אדם על הארץ, משפטיה קיימים גם בשמים וחובה הם גם לשוכני עפר. (הפסקה. בפתח נראה המשולח.) קשה וחמור דין תורה כזה, לפי שכל ההיכלות ברקיע נשמעים לו, ודיין שמתה, חס ושלום, דין כמלוא השערה, מסכן בעצמו, שימשכו אותו גופו תכף ומיד לבית

דיין של מעלה. על כן יש לגשת למשפט כזה באימה ופחד, לפי...
לפי... (בפסיק דבריו זמנה בה וכה, דומית אימה. ר' עזריאל משהה מבטו על
מחיצת הסוין. הכל מפנים עיניהם לבקום זה).

דיין א (אל הראשון מתוך אימה).

כמדומה, שכבר בא...

דיין ב (אל הראשון מתוך אימה גם הוא).

כבר בא, כמדומה...

ר' שמשון (בקודמים).

הוא בא...

ר' עזריאל (לער המחיצה).

מת טהור, ניסן בן קרינה, בית=דין צדק גזור עליך, שלא
תצא מחוץ לעיגול המוגבל לך. (הפסקה) מת טהור! בית=הגן=צדק
גזור עליך, שתציע הטענות והתביעות שיש לך על בעל דברין סנדר
בן הניא. (הכל מטים אוזן. הפסקה של אימה).

דיין א.

(אל השני בתשאי, מתוך אימה).

הוא עונה...

דיין ב (בקודם).

הוא עונה.

ר' שמשון (לסנדר).

סנדר בן הניא! המת הטהור ניסן בן קרינה טוען ואומר,
שהוא ואתה הייתם חברים מנעורכם ושניכם למרתם בישיבה אחת.

ובפשותיכם היו קשורות יחד בקשר של ירידות, ואחרי הנשואין של שניכם בפגשתם שוב בבית הרבי, וכדי לחזק את ידידותכם תקעתם כף זה לזה והתניחם, שאם יוליד אחד מכם בן והכירו בת, תתחתנו זה עם זה .

סנדר (בקול רועד) :

אמת ...

ר' שמשון .

סנדר בן הניא ! המת הטהור טוען ואומר, שלא עברו ימים מועטים אחרי תקיעת הכף, ואשתו ילדה בן, וצפתך שלך ילדה גם היא בת, כשנה אחרי כן נפטר מן העולם . (הפסקה קצרה) בעולם האמת נודע לו, שנשמה גדולה נתנה לבנו, והיא עולה ממדרגה למדרגה ; והיה האב מתגאה בבנו ושם בו שמחה גדולה . אחרי כן ראה, איד שהבן, בהגיע פרקו, יצא מאליו, ושלא מדעתו, לבקש את בת זוגו, והלך ממקום למקום ומעיר לעיר עד שהגיע למקום מגוריו, סנדר, ונודמן לביתך ואכל על שולחנך . כאן נודמנה לו בת זוגו, ונשמתו נמשכה אחריה. אלא שאתה, סנדר, עשיר היית, והוא עני, על כן לא פקחת עיניך עליו והלכת לבקש לך חתנים בעלי גדוניה מרובה ובעלי יחוס. אז תקף הראש את לבו של בן ניסן, ויצא לבקש לו דרכים חדשות. ראה זאת ניסן, ונשמתו התאבלה וחרדה אל בנו . והסטרא אחרא, רחמנא לצלן, ראה את בן ניסן ביאושו, עמד ולכד אותו במצודתו והוציאו מן העולם קודם זמנו . והיתה נשמתו של בן ניסן תועה „בעולם התוהו" ימים רבים, עד שנכנסה בגופה של בת סנדר כדמות „דיבוק" (הפסקה). עתה טוען ניסן בן קרינה, שנכרת בגללך משני העולמות, לא שם ולא שאר לו ולא אחרית ותקוה . כבתה גחלתו ואבד נירו לעולם . בי יאמר „קדיש" אחריו ומי יזכיר נשמתו ? ומבקש הוא מאת בית-דין הצדק לשפוט את סנדר על פי דין תורתנו הקדושה ולדרוש מידו את דם הבן השפוף ודם זרעו וזרעו זרעו עד סוף כל הדורות... (הפסקה של אימה).

ר' עזריאל.

סנדר בן הניא! השמעת את טענותיו של המת הטהור? מה יש לך להשיב עליהן?

סנדר (בלב נשבר).

מה אומר ומה איבר? לפתוח שפתי לא אוכל, ואין בפי מלים. ואני שואל ומבקש מאת חברי המת הטהור ניסן בן קרינה, שימהל לי במחילה גמורה, לפי שחטאתי כנגדו ועברתי על תקיעת הכף לא במזיד, חס ושלום, אלא בשוגג. אחרי תקיעת הכף הרי חזרנו כל אחד לעירו ונתרחקנו זה מזה. לא ראיתו עוד ולא שמעתי עליו, לא ידעתי כי נולד לו בן, וגם דברמותו נעלם ממני ימים רבים. וכאשר ראיתי, כי אין מזכיר לי את דבר תקיעת הכף, אמרתי, אין זאת כי אם אשת ניסן לא ילדה לו בן, ותקעת הכף בטלה.

ר' שמשון.

ולמה לא השתדלת לחקור ולדרוש את הענין על בוריו?

סנדר.

אני היית אבי הבת, ואמרתי, אלו היה בן לחברי ניסן, היה הוא מחזר אחרי, שכן דרך העולם, שיהא צד התתן מחזר אחרי צד הכלה, ולא להפך.

ר' עזריאל.

כשנזדמן בנו של ניסן לביתך ואכל על שלחנך, למה לא שאלת, מי הוא ומאין הוא?

סנדר.

איני יודע... איני זוכר... אבל נשבע אני בפניכם, שלבי

היה במשך אחריו והתאיתי לקחתו לחתן לבתי. וכשהציעו לפני שדוכים אחרים, מן המשובחים ביותר, התניתי כל פעם תנאים קשים, שלא עמדו בהם המחותנים ומשכו ידיהם ממני. וכך כטלו בזה אחר זה שלשה שדוכים, ואולם קרובי ובני משפחתו רבו עלי... (הפסקה).

ר' שמשון.

ניסן בן קרינה טוען, שענין תפסה מיד, כי פני בנו דומים לשל אביו, אלא שהיית מתירא לשאל, מי הוא. רודף היית אחרי דיגרי זהב ואחרי מזונות טובים בשביל בתך, וגרמת בכח, שיעקר גועז מן השורש, ועטרת ראשו תפול לתהום רבה... .

ר' עזריאל.

ניסן בן קרינה! דרכי הטוב והרע מסורים ברשותו של אדם, ואם נטה בנך מן הדרך הישר, אין לחייב על כך את סנדר בן הניא.

ר' שמשון.

ומי יודע? אולי ברגע האחרון נצנץ בנפשו ניצוץ אור של שלהבת העולם (מיכאל) נכנס ומושיט את הסל לר' עזריאל).

ר' עזריאל.

(מתלחש עם הרכ והריונים, קם מסקומו ומקלו בידו). אנחנו שופטי בית-דין-צדק שמענו את טענותיהם של שני הצדדים, וזה משפטנו. הואיל ולא נתברר אם היו שתי הנשים מעוברות בשעת תקיעת: הכף, והיות שעל פי דין תורתנו הקדושה אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, לפיכך באנו לידי החלטה, שלא היתה תקיעת הכף חובה על סנדר. אבל לפי שסנדר קבל על עצמו את תקיעת הכף להוכיח ועבר עליה, ועל ידי כך גרם צער מרובה לניסן בן קרינה, לפיכך גוזרים אנו על סנדר, שיהא אומר כל ימיו "קדיש"

אחרי ניסן ובנו הנפטרים, ואת חצי הונו יחלק לעניים. (הפסקה)
 ושוב גזור בית-דין=הצדק, שהמת הטהור ר' ניסן בן קרינה יצוה
 את בנו בגזרת אב, שיעזוב תיכף את גופה של הבתולה לאה בת
 חנה... ובית-דין=הצדק מבקש מאת המת הטהור ניסן בן קרינה,
 שימחול לסנדר בן הניא במחילה גמורה, ובזכות זה ירחם הקדוש
 ברוך-הוא עליו ועל נפשו התועה והנודדת של בנו.

ר' שמשון, הדיונים, סנדר.

אמן!

ר' עזריאל.

מת טהור, ניסן בן קרינה! שמעת את פסק הדין? מקבלו
 אתה עליך? (רפסה אינפמה. הכל מקשיכים) סנדר בן הניא! שמעת
 פסק-הדין?

סנדר.

שמעתי.

ר' עזר אל.

ואתה מקבלו עליך?

סנדר.

מקבל אני.

ר' עזריאל.

מת טהור, ניסן בן קרינה! המשפט נגמר. עתה עליך לשוב
 למנוחתך וגוזרים אנו עליך שלא תזיק בדרך שום אדם ושום בריה
 חיה. (הפסקה) מכאל, הבא מים... (מיכאל מביא זמזמיר על הקרקע
 כר מים ואנן. הכל נוטלים ויהם). יסלקו המחיצה! (סולקים הסדין).

מיכאל, הן לי את המקל. (מיכאל נוחן. ר' עזריאל עג כסקלו עונה במקום הראשון, אבל סימן לשמאל. הפסקה. לסנדר.) סנדר, עוד מעט ויכלה הזמן, שקבענו לדיבוק. ברגע יצאתו מבידך, יש להכניסה תיכף לחופה. יכינו את החופה וילבישו את בתך בגדי חתונה. יהא הכל מוכן: אם ההתן והמחותנים לא באו עוד — ישלחו רץ אחריהם.

סנדר.

ככל אשר יצוה הרבי כן אעשה. (יוצא. ר' עזריאל פושט מליתו וחולץ תפיליו וסתחיל לקפלן).

ר' שמשון (בלחש להרמנים):

יודעים אתם, המת לא מחל לסנדר...

הרמנים (נבהלים).

הן, יודעים אנו...

ר' שמשון (בנתחלה).

מרגישים הייתם, שלא קבל עליו המת את הדין?

הרמנים (בכראשונה).

מרגישים היינו?

ר' שמשון (בנתחלה).

השמתם לבכם, שלא ענה המת על דברי הצדיק "אמן"? "

הרמנים.

שמנו לב...

ר' שמשון (בכתחלה).

סימן רע הוא מאד. רואים אתם, ידיו של ר' עזריאל
רועדות...

הריינים.

רואים אנו.

ר' עזריאל (צולל מאד ברעיונותיו).

רבנו של עולם! דרכיך נסתרים ונפלאים מאד, ואולם רצונך
הקדוש אור לנתיבותי, על כן אלך עליה לבטח ולא אט ממנה
ימין ושמאל.

ר' שמשון:

שומעים אתם? עודנו מתחזק. לא נכנע.

ר' עזריאל (מרים ראשו לבטח).

מיכאל, יכניסו את הבתולה! (מיכאל יוצא. סגור ופרידה טכניסם
את לאה בנגדי תנונה ומושיבים אותה. ללאה:) דיבוק! הזמן שנתתי לך
כלה, התצא מן הבתולה לאה בת חנה ברצון?

לאה (הדיבוק).

לא!

ר' עזריאל.

מיכאל, הבא "מגין" והכן כל המכשירים לחרם. (מכאל יוצא,
לר' שמשון והריינים.) הריני מומין אתכם לשבת עמי אל השלחן.
(יושבים. מיכאל נכנס ועמו עשרה יהודים.) הוציאו ספרי התורה, קחו
השופרות! (עושים) דיבוק! הוציל ולא קבלת עליך את גורתי, הריני

מוסר אותך לרשותם של הרוחות העליונים, יבואו הם בכחם הגדול ויוציאך . תקיעה ! (תוקעים) .

לאה (הריבוק בתלמה רבה) .

הניחו לי ! אל תגרשני ! לא אצא !

ר' עזריאל .

דיבוק ! קשה-עירף ! הריני מוסר אותך לרשותם של הרוחות הבינונים, לא טובים ולא רעים, יבואו הם באכזריותם ויוציאוך שברים ! (תוקעים) .

לאה (הריבוק באין בת, מתוך צער גדול) .

כוחות כל העולמות קמו עלי ! גדולי ישראל עומדים כנגדי ונשם ! אבי בתוכם, וכלם מצוים עלי לצאת, כחותי תולכים וכלים ! ואולם כל זמן שיש בי עוד ניצוץ של כח אתגבר עליהם ולא אצא, (כפתה נראה השולח) .

ר' עזריאל . (משחזר) .

אין זאת כי אם כח אחד נעלם, גדול מאד, מסייעהו(בתוקף) הכניסו את הסדרים ! פישו על ארון הקודש פרוכת שחורה. לבשו כלכם לבנים והדליקו נרות שחורים .(עושים . עומדים) "קומה הי ופוצו אויבך וינסו משנאיך מפניך !" —דיבוק ! בשם הסנהדרין הגדול בירושלים וברשית בית הדין הקדוש היושב פה, ולמען לא ייבש ענף מגזע יעקב, הנה אני עזריאל בן הדסה, מנתק את כל החוקים, שקשרו אותך לחיי העולם הזה ולגופה ולנשמתה של הבתולה לאה בת חנה . . .

לאה (הריבוק) .

אזיה לי !

ר' עזריאל.

ואני מהרים אותך מכלל ישראל. (תרועה מריצים).

המשולח.

הניצוץ האחרון נבלע בשלהבת.

לאה (הריבוק בקול נוע).

נכון אני.

ר' עזריאל.

ולא תשוב עוד אליה?

לאה (הריבוק).

לא אשוב עוד...

ר' עזריאל.

בכחו של מרא דאתרא ובכחו של בית-דין צדק הריני מבטל מעליך את כל החרמות והנדויים, שהטלתי עיך. כבו את הנרות. (מכבים). הסירו את הפרוכת השחורה! (כסירים) פשטו את הלבנים, הטמינו את השופרות. (נושא כפין) רבונו של עולם, אלהי החסד והרחמים! אליך אתפלל לאמר: אל נא תהדך מפניך נשמה דוויה וסחופה מישראל, וחכנס עמה לפני משורת הדין. ויעלה נא לפני כסא כבודך צערה של נהפש הנדחת, ותעמוד לה זכות אבותיה, וקול תפלותינו ירצה לפניך כריח גיתוח של קרבן. אלהי ישראל! פתח לפני הנפש העלובה פתחי עולם והמצא לה מקום מנוחה בגנוי מרמים ויהי שלום בחילך ושלחה בארמנותיך, אמן!

כלם:

אמן!

לֹאֵה (הַדְּבֹק בְּקוֹל עֵץ)

אָמְרוּ "קִדִּישׁ", כֹּלֵה הוֹמֶן!

סִנְדֵּר:

יִתְגַּדֵּל וִיחֻקְדֵּשׁ שְׁמִיהַ רַבָּה. בְּעֶלְמָא דִּי בְּרָא כִרְעוּתִיהַ.
(הַשְׁעוֹן מִשְׁמִיעַ שְׁתִּים עֲשָׂרָה. לֹאֵה נִעְקֶרֶת מִמְּקוֹמָהּ, שִׁשְׁמִיעַ קוֹל עוֹתָה וְנוֹפֶלֶת
עַל הַסֶּפֶסֶל).

ר' עֲזַרְיָאֵל (בַּחֲפִיזוֹ):

תּוֹבִילוּ אֶת הַכֹּלֵה לַחֹפֶה. (מִיכָאֵל נִדְחָף הַבַּיְתָה).

מִיכָאֵל:

זֶה עֵתָה שֶׁב־הֶרֶץ וְהַגִּיד, כִּי הַמַּחְוֹתִים נִתְעַכְכוּ בַּדֶּרֶךְ: אֹפֶן
נִשְׁבֵּר לָהֶם בַּעֲגָלָה. הֵם הוֹלְכִים עֵתָה בְּרַגְלֵיהֶם וְקָרְבִּים אֶל הָעִיר,
הֵנָּה הֵם נִרְאִים מֵרֹאשׁ הַגְּבֻעָה הַסְּמוּכָה.

ר' עֲזַרְיָאֵל (בְּמִנְחָה, שְׁקוּעַ בְּרַעֲיוֹנוֹתָיו):

יָבוֹא מָה שִׁיבֹא! (לְסִנְדֵּר), תֵּשֶׁב הַכֹּלֵה בּוֹהַ וְהוֹקְנָה עַל יְדָהּ,
וְאִנְחָנוּ נִצָּא לְקַבֵּל פְּנֵי הַחֶתֶן. (לֹקֵחַ מִקְלוֹ וְעַנְי עוֹנָה כְּסָבִיב לִלְאָהּ. ר'
עֲזַרְיָאֵל, סִנְדֵּר וּמִיכָאֵל יּוֹצְאִים. הַפִּקָּה מִמּוֹשְׁכָה).

לֹאֵה (מִפּוֹקֶחַ עֵינֶיהָ):

מִי עָמִי פֹה? הַסְּבָה? .. סִבְתִּי! רַע לִי מְאֹד. הוֹשִׁיעֵנִי גַּא...
יִשְׁנִינִי גַּא...

פְּרִידָה.

אֶל גַּא יִרַע לָךְ, בְּתִי... יִדְעוּ רַע כָּל בְּנֵי קֶדֶר וְיִשְׁמַעְעָל—
וְכָל שׁוֹנְאֵי צִיּוֹן וְיִשְׂרָאֵל, וְלִלְכֹךְ אֶת תְּהֵא הַרוּחָה— וְנָסוּ מִמֶּךָ
יְגוֹן וְאִנְחָה... כִּי הֵנָּה שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל עַל יָדָךְ בַּחֲלוּמֹת טוֹבִים
וְנַעֲמִיִּים יִפְקֶדְךָ, מַחֲשׁוֹבוֹת טְהוֹרוֹת סָבִיבְךָ תִּרְחַפְנָה וְכִנְפֵי מִלְאָכִי—

שלום על ראשך תנפנפנה... (סתוך עולה קול בלי וצר, גנינת תחושה).

לאה (יועדת).

באים לרקד סביב הקבר הקדוש, לשמח החתן והכלה,
הטמונים שם.

פרידה.

אל נא תחרדי, בתי, ואל נא תפחדי. שומרים רבים נצבים עליך, שומרים אמיצים וחזקים, ששים גבורים סביב לך, כלם אחוזי חרב מלומדי מלחמה, איש חרבו על ירכו מפתד בלילות. האבות הקדושים ישמרוך מפגע רע והאמהות המהורות מעין הרע. עוד מעט ותכנסי לחופה במול טוב, לחופה במול טוב... (בניסוח שיר ערש) אמך הצדקנית בעדי כתם-פו מגן עדן תצא היום, מגן עדן תצא היום; יצאו לקראתך שני מלאכי אל, שני מלאכי אל... יתמכה בידה אחד מימיה ואחד משמאל, אחד מימין ואחד משמאל... חנה אשת כבוד, חנה אשת תום? מה לך כי ערית כתם-פו היום? משיבה חנה ואומרת כזאת וכזאת; איככה לא אצא בעדי עדיים היום, — ובתי נכנסת לחופה היום? "חנה אשת כבוד, חנה אשת תום! ומה לך כי תתעצבי אל לבך היום?" משיבה חנה ואומרת כזאת וכזאת: איככה לא אחעצב — ושמחתי לאנחה, ושמחתי לאנתה... הלך תלך לחופה בתי היחידה, ואני אחיצב מרתוק ולא אלך בצדה, ולא אלך בצדה... מביאים לחופה כלה נאה וחסודה, את לאה'לי החמודה, ויזקן ועד נער — הכל רצים לסעודה, הכל רצים לסעודה. נוטל אליהו הנביא את הכוס ביד רמה (סתוך תנועה) ומברך עליה... לעיני כל ישראל... שמה... (נרדמת. לאה שוככת, ועיניה עצומות הפסקה ממושכה).

לאה (נאנחת מעוסק הלב, פוקחת עיניה).

מי הוא זה אשר נאנח כה?

קול חנן.

אני...

לאה:

שומעת אני את קולך, ופניך לא יראו.

קול חנן:

מחיצה של "עיגול" מבדלת ביני וביניך...

לאה:

קולך ערב לאזני כקול כנור בוכה באישון לילה. מי אתה?

קול חנן.

שכחתי. זכרי כמוס רק בלבבך לבד...

לאה.

זכר אזכור... כלתה נפשי במסתרים אל אשר לא ידעתי.
ערגתי בצמא אל מעין אור... דמעות מתוקות ירדו עיני וארא
בחזיונות לילה תמונת זוהר. האתה הוא אשר נגלית אלי?

קול חנן.

אני.

לאה:

זכור אזכור... שערות רכות היו לך, כיודעות בכי...
עפעפיך ארוכות היו, ועיניך נוגות ומלאות חסד. ידיים ענוגות היו
לך ואצבעותיהן ארוכות... יומם ולילה הגיתי רק בך... (הפסקה)
ואולם אתה הלכת מעמי וגרי כבה, ונפשי נבהלה. כאלטנה שוממה

הובילונו אל החופה עם איש זר. אחרי כן שכת אלי. ...
ובלבי שב ויפרח זמית החי והששון האבל ... מדוע עזבתני
שנית?

קול חנן.

פרצתי את כל הגדרים, עברתי דרך המות, הפרתי חקי
שנות עולם ופקודת דור ודור, שריתי אל אדירים, ואל תקיפים,
ואל אכזרים ובכלות שארית כחי—עזבתי אותך למען שוב אליך
עוד הפעם.

לאה.

שובה נא אפוא אלי, חתני, בעלי ... מת אשאך בקרב
לבי, ובחלומות הלילה נשעשע על ברכיו את הילדים אשר לא
נולדו לנו ... (כוכה) כתנות פסים אתפור להם, וזמירות אארוג
להם ...

נמו, נמו, עוללים,

בלי עריסה בדי חתולים.

בזכים ואין נשטע קורם

ולא יצאו לאויר העולם ...

(מבחיך עולה תרועת כלי הזמר, נגינת חופה. לאשה רועדת) הגה באים
להובילני לחופה עם איש זר. בראה אתה אלי.

קול חנן.

גיתך אבדה לי. רק אל נשמתך אבואה. הבני נראה

(בקיר)

לאה (בשמחה)

הנה נהרסה מחיצת העיגול ! אני רואה אותך, חתני. בראה
אלי !

חנן (כעין בת קול).

בראי אלי.

ראה (כקמה, משמחה)

הגני הולכת אליך...

חנן (שונה).

הגני הולך אליך...

קולות (מאחורי הקלעים).

הובילו את הכלה לחופה ! (בריש של חופה. לאה עוזבת סעידה
השחור על גבי הספסל ולבושה לבנים בולה פוסעת היא לקול הטוסיקה, כהולכת
לחופה, כלפי חנן ועומדת במקומו. חנן נעלם. בפתח נראה המשולח. ר'
עזריאל בא ונקלו בירו.)

ר' עזריאל " (מבטא את המקום שישבה שם לאהי מוריד ראשו)

לאחר זמן...

לאה (בקול בא ממרחק).

אור גדול שפוך מסביב. נצמדתי אליך לעולם חתני... אנו
מרחפים ועולים תאומים למרומי מרומים.

(החשך הולך ורב).

רי עזריאל:

ברוך דין האמת!

(עלטה. נשבעת זמרה חרישית):

על מה ולמה
יורדת הנשמה
מאגרא רמא
לבירא עמיקתא?
-- ירידה צרף עליה היא,
ירידה צרף עליה היא.

השם.

מחלקה שניה.

מלפנים.

המגדל ברומי.

מעשה נורא ונפלא במגדל מכושף עם ארבעה שערים בציד
רומי, בנזר ברזל, בנידון קיסר ובעיץ לא-נובל.

א.

ברומי, בירת מלכות אדום, עמור עמד מימים קדמונים
מגדל גדול, אשר אין ערוך ליפיו, ולמגדל ארבעה שערים לכל
ארבע רוחות השמים, והשערים סגורים ומסוגרים וברחיה-ברזל
סביב להם עם מנעולי-נחושת. על כן לא יכלה כל נפש חיה
לחדור אל המגדל, ואיש לא ידע מה נמצא בתוכו פנימה. ובארץ
הזאת שרר מנהג ישן נושן, כי כל מלך, אך הושם כתר מלכות
בראשו, היתה ראשית חובתו לשום מנעול חדש על כל שער ושער.
איש לא ידע על מה ולמה נעשה ככה, אבל כלם מלאו את הדבר
באמונה, כמקובל מקדם קדמתה, מדור דור.

ויהי היום וימת מלך אדום, ויתאספו השרים והנסיכים,
האצטגנינין ויתר רבי-המדינה לבחור להם מלך חדש. ובעת ההיא
חי ברומי איש מגזע לא-נודע, והאיש ההוא התנשא מסתר במדרגה
אל גרם-המעלות, ויהי לשר גדול. וישמע העם לקולו וימלא את
מצותיו, כי ירע לחפוש את האנשים בלבם. ובהתאסף העם לבחור
להם מלך חדש ויחליטו כלם להושיב על כסא-המלוכה את האיש
בן השבט שפל-הערך.

וילכו השרים והנסיכים עם האצטגנינין ויבואו אל האיש
וישתהו לו ויאמרו:

— יחי אדוננו השר לעולם ! בחר בחרנוך להיות לנו לראש ומלך.

ויען אותם האיש ויאמר :

רק בזאת אאות לכם להיות עליכם למלך אם תבטיתו לי ואם תאשרו את הבטחתכם בחתימת ידכם ובהותמתכם, כי תמלאו אחרי הדבר, אשר אדרוש מכם.

ויאמרו אליו האנשים :

— הבה, יאמר נא לנו אדוננו את אשר הוא דורש מאתנו.

ויאמר אליהם האיש שנית :

— אני בשבע בחיי ראשכם, כי לא אפתח את שפתי אהכם עד אשר תבטיחוני הבטחת=אמונים מאושרת בחתימת=ידכם ובהותמתכם, כי מלא תמלאו את אשר אבקש מכם.

ויאחזו לו האנשים. ויושיבו את האיש על כסא=חמלוכה וישמרו נזר זה בראשו ויכרעו וישתחוו לו ויקראו :

— אדוננו המלך לעולם יחיה !

ויעשו משתה גדול ויאכלו וישתו וייטיבו את לבם.

ויהי ביום השני ויקרא אליו המלך החדש את כל השרים והנסיכים והאצטגנינין ויאמר אליהם :

— יש את נפשי לדעת מה נמצא במגדל בעל ארבעת השערים הסגורים, ועל כן אני מצוה עליכם, כי תפתחו לי את אחד השערים למען אוכל לבוא אל המגדל ולראות את הנעשה בו. כשמוע השרים והנסיכים והאצטגנינין את הדברים האלה נפלה עליהם הרדה גדולה ויענו כלם פה אחד :

— יראים אנחנו מאד למלא את רצון שליטנו. מאז מעולם לא הרהיב איש לפתוח את שערי המגדל, ויהי להפך, כי כל מלך שם עליהם מנעולים חדשים. אם נעבור עתה את מצות אבותינו, נמיט שואה עלינו ועל ממלכתנו.

ויהי כשמוע המלך את הדברים האלה ותבער כאש חמתו ויקרא :

— האם לא הבטחתוני במו פיהם ולא אשרתם בחתימת=ידכם ובהותמתכם, כי עשה העשו את כל אשר אבקש מכם ? אם לא תמלאו הפעם את הפני — דמכם בראשכם !

כראות השרים והנסיכים והאצטגנינין כי רצון המלך איתן, נכנעו לו ויאמרו :

— כדבר אדוננו הגדול כן יעשה!

ויקראו להכמי הרשי-הברזל ויצוו עליהם להסיר את הבריהים והמנעולים מעל אחד השערים. אז הלך המלך בלוית השלישים אשר הוא נשען עליהם אל המגדל ויפתח את השער ויכנס. אולם אך עבר המלך את מפתן המגדל, נסגר אחריו השער ברעם וברעש, ולא יכלו האנשים טבני-לוייתו לבוא אל המגדל, וישאר בו רק הוא לבדו.

וישא המלך את עיניו וירא והנה הוא עומד בתוך גן גדול ויפה כגן-הערן, ובו עצים הרבה נחמדים למראה וטובים למאכל. ויוסף המלך ללכת וירא והנה ברכה עוברת בתוך הגן, ובברכה נזול אדום ומגובש, וירא כי לא מים הוא, כי אם דם. עוד רגע והוא ראה, כי בתוך הברכה ממעל מונח נזר ברזל וכי מכל עברים נמשכות מן האדמה אל הנזר ידי-אדם, והידים רבות, רבות מאד, ומראה לזון כמראה יער צעיר, ורבות מהן קלועות ומשזרות אשה ברעוטה כשרשי אלון עתיק. וילך המלך הלך וסוב את הברכה אחת ושתים ויתפלא למראה עיניו, כי לא הבין מה פשר הידים הפשוטות והמשזרות זו בזו ואי זה הוא הכח המחזיק את נזר-הברזל ממעל לדמי-הברכה ואינו נותן לו לרדת מטה התהומה ככל מטא כבד. וישב המלך אל השער ויחפוץ לצאת מתוך המגדל, אבל השער לא נפתח. אז קרא המלך בחמתו אל השער :

— אני, בלך רומי, מצוה עליך כי תפתח כרגע!

השער נפתח. המלך יצא מאת המגדל וישב אל הארמון, ולא ספר לאיש דבר מכל אשר ראה. והי ממחרת ויאסוף אליו המלך שנית את השרים והנסיכים והאצטגנינין ויבקש מהם, כי יפתחו לו גם את שער המגדל השני. וישובו ויחדדו האנשים והמלך דבר אתם קשות גם הפעם, ויתעשתו וימלאו את חפצו.

ויבוא המלך אל המגדל דרך השער השני. אבל הוא לא יכול לראות את אשר מסביב, כי הייתה עלטה גדולה כחשכת

מצרים. בצעדו את הצעד הראשון הרגיש תחת כפות רגליו גופות בני-אדם. וישח המלך וימשש את הגופות וירא כי עוד עמד חוסם בם. והגופות נחו ושכבו האחד בצד השני בכל מקום אשר דרכה כף-רגלו. ויתפלא המלך בראותו, כי הגופות השוכבים פה זה שנים הרבה עודם חמים ואין ריחם נודף כריח של מתים, ויצפה אל אשר יבוא. עת קצרה עברה והנה הודלקו נרות למכביר וימלא המגדל אור-יקרות כבעת נכון היום. וירא המלך והנה הוא עומד בבית-כנסת כלול בהדר-תפארת וספוגו מגיע השמימה. והי אף הוא המגדל, והגופות השוכבים על הארץ כמתים התעוררו וימהרו ויקמו על רגליהם ויחלו להתפלל ברחש-קדש. ויקשב המלך רב קשב, ויבן, כי הם שופכים את נפשם בתפלה לאלהי ישראל. האנשים עומדים ומתפללים, ומרוב חושם בם נפשם גחלים תלהט ומפיהם רשפי-אש יתמלטו. והנה הבריקו ברקים, וכרגע נפתחה תקרת בית-הכנסת, ושרפי-מעל מעופפים ירדו מטה, וירא המלך, כי נושאים השרפים על כנפיהם איש אשר פניו מאירות כשמש, והוא לבוש לבנים כלו. ככלות התפלה, עוד הד ה"אמן" האחרונה מרוחף באויר, נפלו המתפללים ארצה כמתים, תקרת המגדל נסגרה, הנרות כבו וימש חשך כבתחלה. כבא עת תפלת המעריב נשנה והחזיון לכל פרטיו, וכך היה גם בבקר. והמלך לא חכה לסוף התפלה, וטרם יכבו הנרות יצא מאת המגדל.

ויהי ממחרת ויצו המלך, כי יפתחו לו את השער השלישי, ויכנס אל המגדל, וירא והנה הוא עומד בחדר עגול מרוצף אבנים שחורות. בתוך החדר עמד ארגו-זהב מעשה ידי אמן, אשר עוד לא ראתה עין-איש כמותו ליופי. ויחפץ המלך לפתוח את הארגו ולא יכל; אז קרא המלך בחמתו:

— אני, מלך רומי, מצוה עליך להפתח!

ומכסה הארגו התרומם מאליו. וירא המלך כי הארגו מלא ציצים ממינים שונים תלושים עם שרשיהם. והציצים ירוקים ונוגתי-ריח, ושרשיהם רעננים ומלאים לשד וליח, וכלם מכורכים אגודות, אגודות, ועשרה, עשרה בכל אחת מהן. ויספור המלך את האגודות וימצא מספרן ששים אלף. ולא יכול המלך להבין איך השתמר

משך שנים כל כך רבות ירק הציצים התלושים ואיך לא גמר ריחם ועמד טעמם בס. ויתפלא על המראה מאד ויצא מאת המגדל.

ויהי ממחרת ויצו המלך ויפתחו לו את השער הרביעי וירא ארמון גדול בנוי שיש אדום, ויבוא אליו. ובארמון חדרים מעולפים זהב וכסף, אבנים טובות וכרגליות. ויעבור המלך ששה חדרים ויכנס אל החדר השביעי, אשר עלה בהוד יפיו על כלם. בראש החדר עמד כסא-מלוכה מחוטב אבנים יקרות, ובתוכו שולחנות-כסף מכוסים מפות-זהב ועליהם כל מאכל-תאווה והיין הטוב. אבל איש לא היה בארמון. כבוא הערב נשמע פתאום קול רעש גדול ותרועת הצוצרות וגיל-עליונים, וצחריהם משק צעדים. ויבן המלך כי אנשים רבים הולכים ובאים ויסתתר מאחורי כסא-המלוכה לדעה מה יעשה.

דלתות הארמון נפתחו לרוחה ויבואו חילים הרבה ושרי-צבא ונסיכים, כלם לבושים בגדים מרוקמים זהב. בראשם הלך איש לבוש בגדי מלך ונזר בראשו. כל האנשים חלקו לו כבוד ויקראו לו : מלך. הם נכנסו כלם אל החדר השביעי וישבו אל השלחנות ויאכלו וישתו וייטיבו את לבם. ככלות המשתה עלה המלך הזא על כסא-המלוכה וכלם נפלו לפניו אפים ארצה ויקראו קול גדול: "יחי אלהינו מלך העולם לנצח!" וכל אשר צוה המלך בעשה חיש מהר וברטט-הלב. בחצות הלילה קם המלך מעל כסא-המלוכה ויקרא בקול אדיר וחזק :

— אני מצוה עליכם להביא את נזר-הכרזל ולשימו בראשי!
עוד מלחו בפיו והחילים ושרי-הצבא עם הגסיכים התנפלו עליו ויסחבוהו סחוב והשלך מעל כסא-המלוכה ויקרעו מעליו את בגדי המלכות, ואותו גורו לגורים. ברגע זה נעלמו החילים והשרים עם גורי גוית המך השסוע. אז עזב מלך רומי את מחבואו ויתפלא מאד על החזיון והיה כחידה סתומה בעיניו, ויפן ויצא מאת המגדל.

ב.

אחר הדברים האלה קרא המלך אליו את כל החרטמים והאצטגנין וגדולי חכמי-המדינה ויספר להם את כל אשר ראה בארבעת חלקי המגדל ויאמר אליהם:

— חפץ אני כי תפתרו לי את כל אשר ראיתי, ואם לא תמלאו אחר פקודתי, אוציא אתכם כלכם להורג.

וישתחו החרטמים והאצטגנין והחכמים לפני המלך ויענו: — אדוננו המלך לעולם יהיה! נכונים אנחנו למלא את

חפצך. אבל הדברים אשר ראית במגדל נפלאים מאד, והמעשים — מעשי ימים מקדם, ומאד יכבד עלינו למצא פתרוןם כל כך

מהר. על כן אנחנו מבקשים ממך, כי תתן לנו ארכא שלשים יום למען נוכל לדרוש כצרך באויבים, להציל דבר מפי אלילינו ולגלות את הנסתרות על פי מהלך הכוכבים ומעי-הבהמות.

ויאות להם המלך ויאמר:

— כדבריתכם כן יהי. אני קובע לכם זמן שלשים יום. אם

עד כלות הימים האלה לא תגלו לי את סוד המגדל — דמכם בראשכם.

והאצטגנין והחרטמים והחכמים יצאו מאת פני המלך וילכו ויבואו אל בתי-המסגד אשר להם וידרשו לאלהיהם ויעשו את להטיהם ויחשבו מהלך הכוכבים ומזרי-שחק וינחשו במעי חיות ובהמות, ולא נודע להם דבר. וכעבור שלשים היום הלכו כלם אל בתי אלהיהם ויבכו ויילילו ויקרעו את בגדיהם וישומו אפר על ראשם, כי ראו כי כלתה אליהם הרעה וקצם בא, בא.

ובעת ההיא חי ברומי איש זקן מאד, והוא חוזה-בכוכבים ולו שבעה בנים, וכלם מכשפים וחרטמים, וזה דרכם לבוא איש יומו אל אביהם לבקרו ולדרוש לשלומם ולעשות את אשר תשאל בפשו. ביום האחרון ל"שלשים" לא בא איש מהם אל אביהם הזקן. ויתפלא האיש על זה מאד ויחגור את שארית כחו ועל משענתו הלך אל בנו הבכור. הוא נכנס אליו וישאלהו:

— מה נשתנה היום הזה מכל הימים? מדוע לא בא איש מכם

היום לבקרני ולברכני בשלום ולעשות את מצותי כפעם בפעם?

ויען הבן הבור את אביו ויאמר :
— אהה, אבי ! אסון נורא מרחף על ראש בניך. דע לך,
כי טרם תצא השמש לרוץ ארחה יקפד פתיל חיינו. לבלי הדאיב
את נפשך באנחותינו המרות לא בא איש מאתנו אליך היום
כמנהגנו מימים ימימה.

ויספר הבן לאביו את כל המוצאות אותם. כשמוע האב את
דברי בנו אמר אליו :

— היגון עור את עיני בני ורגש-הכבוד, אשר ירחש לבם
לאביהם הזקן בלבד את מחשבתם. שכתו בני, כי גם אנכי חוזה-
בכוכבים כמוהם, ועל כן חובתי גם אני לחזיצב אתכם כלכם
לפני המלך. וזאת מצותי, מצות-אב : מחר תקחו אתי עמכם אל
המלך והעמד תעמידוני בין שורותיכם, ומי יודע מה ילד יום
מחר ? אולי תעלה בידי להסיר את החרב הנטויה עליכם ולהפוך
את עצבכם לשמחה ואת אנחותיכם—לקול ששון.

ויען אותו הבן ברחש-כבוד :

— כאשר צוה אבינו כן יהיה.

וממחרת היום, אך עלה השחר ובהצר המלכות נאספו
האצטגנינין והחרטמים והחכמים ויחד אתם שרי רומי ונסיכיה
ורבים מפני עם הארץ, באו גם שבעת בני האצטגנין הזקן וביאו
אתם על שכמם את אביהם.

ויצא אליהם המלך ויאמר :

— שלשים היום, אשר קבעתי לכם לאצטגנינות ולמעשי-
להטיכם, תמו עם עלות השחר. עתה עליכם לגלות לי את סוד
הדברים, אשר ראיתי במגדל.

או יצא ראש האצטגנינין ויפול לפני המלך אפים ארצה
ויאמר :

— יחי המלך לעולם ! עבדיך האצטגנינין והחרטמים חיבו
לך את ראשם. אנחנו שאלנו באוב, דרשנו לאלהינו, נחשנו
בכוכבים ובמעשי-בהמות, אבל לא עלתה בידנו להסיר את צעיף
התעלומה מעל המגדל. עתה עשה בנו כטוב בעיניך.

ויקצוף המלך מאד ויקרא בקול :

— נשבע אני בחיי ראשי, כי עיניכם לא תחזינה עוד את

נגה הכוכבים, אשר אין אתם אדונים להמה, ושפתותיכם לא תבטאנה עוד לחשים, אשר אין להם ערך, ובטרם יראה כוכב הערב בשמים יהיה בשרכם טרף לפריצי-חיות וברות לבני-עייט שואפי-דם!

אז יצא האצטגנין הזקן ויקד וישתחו לפני המלך ויאמר:
— אהה, מלך גדול וכביר, מלך רומי! יכבשו נא רחמיך את כעסך והשב לנדנה את החרב, אשר הניפות על ראשי עבדיך. אין האצטגנין והחרטמים אשמים אם לא רכשו להם די חכמה לפענח געלמות. ידע תדע, המלך, כי את המגדל עם ארבעת השערים בנה גדל-החרטמים, אשר ידע את סדר מהלך העזים, למען כסות את מעשי להטיו מאת הכוכבים והרוחות, בנה את המגדל באותם הרגעים, אשר בהם יום ליום יביע אמריו ולילה ללילה ילחש את חלומותיו. ברגעים כאלה ידעו קוי-השמש ויחלש שלטון הרוחות על תבל ומלואה, וכל אשר יעשה בעת ההיא נשאר כמסמאת גדולי חכמי האצטגנין והחווים בכוכבים. ויהי כשמוע המלך את דברי הזקן ויקרא.

— איש זקן! דבריך מוכיחים, כי חכמת גם נבונות מכל האצטגנין ולך נגלו המון דברים, אשר נסתרו מעיניהם, ואם לפניך גלוי וידוע סוד המגדל, הלא יודע אתה בודאי מי בנה אותו ומה צפון במעי-השיש אשר לו.
ויען הזקן ויאמר:

— מלך רם ונשא, מלך רומי! בחכמתך הגדולה הבינותי כי לי נגלו דברים אשר נסתרו מעיני אחרים. דע לך, כי סוד המגדל המכושף ידוע מימי קדם רק לאצטגנין אחד, וכבוא שעה מותו הוא מוסר אותו להאיש היותר חשוב בין הנמצאים מסביב לו. לפני מאת שנה בדיוק מסר לי אצטגנין זקן שוכן-מדבר לפני מותו את סוד המגדל. עתה באה, כנראה, שעת מותי, בדרך אפקיר סודי עד אשר תמסרנו לאחר, הבה צוה, אפוא, המלך לכל העומדים פה ולהנמצאים בארמונו כי ירתקו מכסא סלכותך כמטחי-קשת, ואז תפתחנה שפתי.

ויצו המלך לכל האנשים אשר עמדו לפני פסא מלכותו

ואשר נמצאו בחצר-המלכות להתרחק מעליו כמטחרי קשת, ויעשו כן. אז פתח הוקן את פיהו ויחל לספר:

ג.

— דע לך איפא, מלך רומי, כי את המגדל עם גרבעת השערים בנה הקיסר נמרוד, ולא בידי אדם, כי אם בכח להטים, כאשר לכד נמרוד את העולם כלו ויהי לשליט על כל היצורים אמר בלבבו: "אכן אל אני!" והכל כרעו וישתחוו לפניו ויקריבו לו קרבנות. מיראה בדבר פן יכבוש אחרי מותו איש אחר את העולם ויחוק את המזבחות, אשר הוקמו לכבודו וימחה מוכרון בני-האדם את שם נמרוד, צמצם את כל כחו ועוזו שלטונו על העולם כלו בנור-הברזל אשר לו; על ידי זה נעשה הנזר כל כך כבד במשקלו, עד כי גם הגדול בגבורים לא יכל להניע אותו ממקומו אפילו כמלוא השערה. ונמרוד העמיד מגדל מסביב לגור ויעש לו ארבעה שערים לארבע רוחות השמים, למען אשר יהיה המגדל פתוח לכל, והאיש אשר יעבור על מסתן השער האחד לא יוכל לאמר: "אני נכנסתי אל המגדל ולי הוא". אולם לבעבור הסויר את נור-הברזל מעיני בני-האדם עשה בלהטיו כי יפתחו השערים רק לפני מלכים ונסיכי-עמים. כאשר מת נמרוד יצא הקול בכל המדינות והארצות, כי מי אשר ירים את נור-הברזל וישימו בראשו, יהיה למושל על העולם כלו. ויחלו לבוא לרומי מלכים ומושלים מכל הממלכות, ואיש איש מהם אחוז בחשק רב בנור להרימו, אבל גם באחד מהם לא נמצא די און להמישו ממקומו. כאשר עיפה נפשם ותם כחם, התחיל כל אחד מאלה, שנסו להרים את הנזר, שוקע בארמה, בתחלה עד הברכים, אחרי כן עד החגורה אשר במתניו ובאחרונה עד מפעל לראשו; לא נשארו בלתי אם הידים אשר לא חדלו להנהות בתשוקה נמרצת אל הנזר ולתפוש בשוליו. כך חזר ונעשה הדבר ימים רבים והרבה מלכים ומושלים אבדו מארץ החיים. ככל זאת לא נגרע ממספר האנשים, אשר נמשכו אחרי נור-הברזל.

ויהי היום ובארץ אדום מלך איש אשר רצונו — רצון-ברזל, והוא אכזרי ואכזרי-לב, נירון שמו. וגם הוא, בקודמים לו, הלך אל הארמון להרים את נזר-הברזל. אבל כראותו את הידים הרבות הפרושות אל הנזר מתוך האדמה, הבין ברוב חכמתו, כי לא בכח היד בלבד יגבר איש להרים את הנזר. אז קרא אליו את גדולי תרסמי-מצרים, ויתן להם תשורות יפות ויחל את פניהם לגלות לו במה אפוא יגדל כח איש להרים את נזר-הברזל.

וינחשו התרסמים בלהטיהם ויענו לנירון קיסר כדברים האלה: — על ידי להטינו נודע לנו, כי את סוד נזר-הברזל הסתיר נמרוד מאת הכוכבים והרוחות, ויצפינו בתוך אחד הסלעים. הוא חרת את הסוד עלי לוח, אחרי כן התנשא מועף ביעף אל ראש פסגת הרי-החשך; שם נקב חור באבני אחד ההרים וישם בו את הלוח ועל ידי מעשה-כשפים גלל וינח על פיו את האבן היותר כבדה שבעולם. ולמען אשר לא יוכל איש לגולל את האבן מעל הלוח, שם את הרוח הכי-חזק במערה ובלהטיו הניח חותם צר על פתחה כדי שלא יעתיק הרוח את הסלע מעל הלוח.

כשמוע נירון קיסר את הדברים קרא:

— עלי להשיג את הלוח ולגלות את הסוד החרות עליו,

ויהי מה!

ויאמרו אליו התרסמים לאמר:

— רק תחבולה אחת יש להשיג את הלוח. הוציא פקודה, כי ישבו נשר מעל ההרים הגבוהים. הכינה לך עבדות חזקים ומטה ארוך. הביאה איש, אשר נדון למות וצוה לכרות את ראשו מעליו. אחרי כן עלה ושב בין כנפי הנשר. את הראש הכרות תשים בראש המטה, ואת המטה תושיט לפניך כקו ישר למען אשר יראה הנשר נכחו בכל עת את עיני הראש, ומרוב תשוקתו לנקר אותו יגרר במעופו אחרי הראש, ואתה הסב את דרכו אל שיא הרי-החשך. והיה כבואך שמה אל תרף את ירך מן הנשר, כי אם הוליך תוליכהו אתך. כאשר תבוא אל ראש ההר בתוך תראה מערה אשר פתחה מכושף. במערה זו יושב הרוח הכלוא. ואתה קשור את עצמך בחבל אל ראש סלע, למען אשר לא

יסחבך הרוח ארצה. בלהטים אשר נתן על ידך תשים את הכשפים על פתח המערה. או יתפרץ ממנה הרה, המעתיק הרים ממקומם ויסיר את הסלע מעל הלוח. ואתה תקח את הלוח ואתו תשב על הנשר, ובטטה עם הראש הכרות תסב את מעופו אל הארץ מטה.

וישמע גירון קיסר לקול החרטמים ויעש מצותם וישג את הלוח. בשובו אל הארמון הוציא את הלוח וימצא חרות עליו בלשון כשדים את הדברים האלה:

”ממני, אלהי כל היצורים ומישל כל העולם בגבורתו, נמרוד, אל גירון קיסר ארץ אדום — שלום!

”דע לך, גירון קיסר, כי לא בכח ידו ולא בכרך חרבו יגבר איש להרים את נזרי, כי אם בשקר, בתרמית ובחטופה. אם חפץ אתה להשיג את נזרי, שלח צירים קלים אל מלכי כל שבעים אומות-העולם. אל כל אחד מהם כתוב מכתב מלא דברי-חנף, והלל תהלל את גבורתו וחכמתו. במכתבך תשיא עצתך לכל מלך, כי אתך יחד, אבל כמס מכל יתר מלכי-תבל, ירים את נזרי הברזל, למען אשר רק אתם שניכם תחלקו ביניכם את ממלכת כל הארץ. ואתה עשה את כל הדברים האלה ברוב חכמה וזהירות, כי לא יודע למלך האחד, כי שולה אתה את מלאכיה גם ליתר המלכים. והנה כאשר יתאספו אליך מושלי כל שבעים האומות, תביא את כל אחד מהם בלבד אל המגדל. הוליך תוליך אותם בדרכים ובנתיבות מיוחדים אל נזר הברזל. כאשר יתאספו שבעים המלאכים והמושלים כלם בבת-אחת, לא ירימו את הנזר, כי אם יתנפלו האחד על השני ויכו האחד את השני לפי חרב, וכלם יפלו חללים. דמם השפוך יהיה מסביב לנזר לברכת-דם, והנזר יצוף ממעל, וצו תפשוט את ידך ובלי כל עמל תרים את הנזר ושמת אותו בראשך והיית למושל על העולם כלוי.

והי כאשר קרא גירון קיסר את הדברים החרותים על הלוח, עשה ככל הכתוב בו ברוב חכמה ותרמית-לבב. וכאשר התאספו כל המלכים והמושלים ויכו איש את רעהו לפי חרב דמם השפוך היה לברכה והנזר צף ממעל, נכנס גירון קיסר אל המגדל ויושט את ידו אל הנזר. אבל לא יכל להניעו ממקומו.

כי גם מבקל לברכת הדם היה כמרוחק ברחוקות הברזל, ולא
נגרע ממשקלו מאום.

ד.

וישב נירון קיסר ויאסוף אליו את חרטמי-מצרים וישאל
אותם, מדוע אפוא ולמה לא נעשה ככתוב בלוחו של נמרוד
ונזר=הברזל בשאר כבד=המשקל כשהיה ואין יכולת להעתיקו
ממקומו.

ויעשו החרטמים בלהטיהם ויענו את נירון קיסר לאמר:
— דע לך, הקיסר, כי אתה לבדך אשמת אם לא יכלת
להרים את נזר=הברזל, יען כי לא עשית את כל הכתוב על הלוח.
ויתפלא נירון קיסר וישאל:

— ובמה אפוא, עברתי על הדברים הכתובים על הלוח.
הגידו נא לי ואתקן את המעוות.
ויענו החרטומים:

— שום שמו לפניך לאסוף את כל שבעים אומות=העולם,
אבל אתה פסחת על עם אחד ולא פנית אל משלו.
ויהקור נירון קיסר את הדבר וימצא כתוב, כי נקראו להתאסף
רק מלכי ששים ותשעה עמים, ויחשב אותם אחד אחד, ויוכח, כי
נפקד מקום עם ישראל.

ויאסוף נירון קיסר את החרטמים ויאמר אליהם:
— כנים וישרים דבריתם. אמנה לא את כל המלכים
והמושלים אספתי; עוד שאר האחד: עם ישראל. אבל איך יכולתי
לקרא למושל העם הזה אם אין לו מולדת, והוא חוצה בין שאר
האומות בלי שר ומלך משלו?

ויענו אותו החרטמים ויאמרו:

— דע לך, הקיסר, כי עד היום הזה לא סר מבית דוד
המלך השלטון על עם העברים. על כן זאת עצתנו, אפוא ושמע:
אסוף אליך עשרה יהודים, אשר מוצאם מבית המלך דוד והולך
אותם אל המגדל למקום הנזר. והיה אך יפשטו את ידם אליו,

יכל משקלו, כי אז יהיה מספר שבעים אומות העולם שלם. ויצו גירון קיסר לבקש ולמצא עשרה אנשים מגזע בית-דוד. האנשים נמצאו ויובאו לפני הקיסר. וידבר גירון באזניהם את דברי-החנופה אשר כתב אל מלכי יתר העמים, וגם על לבם דבר להרים אתו יחד את נזר הברזל.

אבל עשרת האנשים ענו אותו כלם פה אחד :

— מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו. ועתה פונים אנחנו בלב ונפש אל אלהינו, אל שדי, כי ישלח לנו את מלך המשיח, אשר יקום את בית יעקב מעפרו וישיב אותו לכבודו הראשון. אפס כי לא לנו שלטון העולם אנחנו מנשאים את נפשנו, כי אם לשלטון השלום והאהבה בין בני-האדם והעמים, על כן לא נלך אל המסגד ולא נפשוט את ידנו אל נזר הברזל. אז התחיל גירון קיסר לדבר על לבם דברי הנף ותלקות כי יעשו כעצתו. אולם כראותו, כי הם עומדים על דעתם בכל תוקף, בערה בו חמתו ויוליכם בהוקה אל המגדל ושם רתק אותם בכבלים נחשת על יד ברכת-הדם, יען קוה, כי בראותם לפניהם את הנזר, יתעורר בהם החפץ להרימו ויפשטו אליו את ידיהם.

אבל לא כן היה. האנשים מבית המלך דוד נתקו מעליהם את הכבלים, ויסורו לפאת מערב המגדל ויעמדו בתפלה ויתפללו אל בוא מלך המשיח. שפתיהם נעות וגחלים בערו מפיהם, ותחי תפלתם לאש שלהבת-יה, ובעמדם כה נבראו כעין כתלים מסביב להם וממעל להם נפרשה כתקרת בית-כנסת, אשר היה דומה במראהו לבית-המקדש. ובית-הכנסת התקשט בכל פאר והדר ונעשה זרוע אור כלו מרוב הנרות, אשר הודלקו בו. כאשר הגיעה התפלה לאמצע נפתחה התקרה ולעומתה נפתחו פני השמים, ומלאכים רחפו ויאמרו שירה. ויעופו המלאכים אל המלך המשיח, ויחד גסבו עליו וישאוהו על כנפיהם אל תקרת בית-הכנסת הפתוחה, אבל יען כי שעת המשח עוד לא באה, נפלו המתפללים, עוד ה"אמן" האחרונה בפיהם, על הארץ כמתים, והנה נסגרה תקרת בית-הכנסת ויכבו הנרות והמשיח שכ אל מקום בדירתו. אבל כבוא זמן התפלה השניה, התעוררו אנשי בית-דוד וגשנה החזיון הקודם, וכן הולך הדבר ותור מאז שלש פעמים בכל יום.

ובידון קיסר חכה שעה קלה וישב אל המגדל לראות אם נשבר עורף אנשי בית-דוד. כראותו, כי תחת לפשוט ידיהם אל הנזר סכנו להם בקירות היכל והם שושכים שיה בתפלות נלהבות, התקצף עליהם קצף גדול מאד.

ה:

וישב גירון קיסר ויאסוף אליו את חרטמים מצרים ויחל את פניהם, כי יורוהו איך ובמה לדכא את קשי-ערפם של האנשים היושבים כלואים במגדל.

ויענו אותו החרטמים ויאמרו:

— אין כל עצה ותחבולה לנצח את בני העם הזה, כי גדולה מאד קשיות ערפם. על כן זאת עצתנו, ואתה שמע נא: תחת לאלץ את אנשי בית המלך דוד לפשוט את ידיהם אל נזר-הברזל, למען אשר ימלא מספר שבעים אומות העולם, הלא טוב טוב לך להכחיד את בני האומה הזאת כלה עד האחרון לבל ישאר מהם שריד. ששים ותשעת העמים הנשערים יכנעו לך וישמעו למצוותיך ואז יגרע ממסלך נזר-הברזל ונפל בהלךך.

ותיטב עצת החרטמים בעיני גירון קיסר וישאל:

— איך ובמה אוכל להכחיד את בני העם הזה עד האחרון?

ויענו החרטמים ויאמרו:

— לגלות לך איך ובמה תמצא ידך להאביד את ישראל מגוי — יוכל רק אחד מבני העם הזה. דע לך, הקיסר, כי במזרח ארץ ממלכתך ישנה מדינה אחת, אשר אנשיה משתחוים לראש כרות של יהודי. הם מבקשים ומוצאים להם במדינות הרחוקות איש יהודי, כהן, בכור בן בכור עד דור שביעי, ובדברי חלקות והכסחות יפות הם מושכים אותו אליהם עד מדינתם וכורתיים את ראשו מעליו ומניחים תחת לשונה כתבת-להטים. הראש הכרות חי שבעים שנה, ומגבא במחנה. ואנשי המדינה כורעים ומשתחוים להראש ומקריבים לו קרבנות ומקטירים לו לבונה. כעבור שבעים השנה ידל כח הראש, יחלוף ואיגנו. אז

הולכים בני הארץ והיא ומבקשים להם כהן אחר, בכור בן בכור עד דור שביעי, ומשליכים את הראש הראשון לכלבים. וזה דברנו אליך, הקיסר: לך אל ארץ המזרח ההיא, הביא קרבן להראש הכרות וחל את פניו, כי יאמר לך איך וכמה להכחיד את בני עם ישראל עד האחרון.

וישמע גירון קיסר לעצת החרטמים וילך אל ארץ המזרח וימצא את המסגד, אשר עמד בו על במה עשויה לדבר הראש הכרות, ויקרב לו קרבן ויבקש ממנו, כי יאמר לו דברי־נביאות.

והנה נפתח פי הראש והתחיל מתנבא:

הנה בא איש מאדום,

מלך כביר מעיר רומי! —

בא האיש לבקש אמרי,

לשמוע דברי נבואתי:

איך להכחיד את בית־יעקב.

איך אחריש,

אם לא יחריש האוב תחת לשוני?

איך אכלא ממך מלים,

אם תדברנה שפתי ואל רצוני?

שמעה, אפוא, לקול מלי, בן ארץ־אדום,

האזינה נבואתי, איש מהר שעיר.

הנה לפניך עם ישראל,

מפוזר הוא ומפורד בין עמים זרים

דמיונו כציצים פורחים,

המכסים את עין הארץ.

אין גבול לחפוצותיהם

ואין כליון לגזעם.

הם צומחים, פורחים ונובלים.

אולם הנה זורחת השמש

והם שבים לתחיה, שבים ופורחים...

אבל דע לך, בן ארץ אדום,

הקשיבה אזנך לדברי, קיסר רומי...

ויוסף הראש הכרות לדבר ויאמר :

כל אחד מבני עם ישראל יש לו בעולם ציצו המיוחד. כל העת שהציץ צומח וירוק וגותן ריה נעים, חי ובריא היהודי, המחובר אליו. אבל הנה מתהילים שרשי הציץ הולכים ומתיבשים ונבעולו כופף קומתו ונעשה צהוב, ריחו חולף ואיננו וליחו מתרוקן. ובאותה שעה הולך וגוע גם האיש, הולך וחולף כצל וכאבק פורח. גם ידע תדע, קיסר רומי, כי ציצי בני ישראל מראה מיוחד להם, המבדיל אותם מכל יתר הציצים. אם תאמר להכחיד את בני עם ישראל עד האחרון, לך ובקש את ציצי-החיים שלהם ; בקש אותם ברומ ושלל, בשדות פוריים ובמדבריות שוממים, על ראשי ההרים ובנקודות הסלעים, והיה כי תמצא אותם עקר תעקר אותם עם שרשם ; אספה אותם והוציא במספר צבאם, וכאשר תאסף ששים רבוא ציצים וידעת כי המספר שלם, כי כזה הוא מספר בני ישראל. והיה כאשר יבלו כל הציצים ונעשו צהובים וליה שרשיהם ייבש, אז יבוא קץ לבית-יעקב וכליון לשבט ישראל.

ויהי כשמוע נידון קיסר את הזון הראש הכרות שב לארצו וישלח לכל ארבע פנות העולם את עבדיו, יודעי דבר בגדול צמחי-שדי, ויצו עליהם לבקש ולעקר משרשם את ציצי-החיים של בני עם ישראל; וימסור להם את האותות, אשר לפיהם יכירו את הציצים המבוקשים. כעבור העת אשר יעד להם, שבו העבדים, ואתם אגדות, אגדות ציצים. וגירון קיסר התחיל סופר את הציצים, אבל לא יכל לספר אותם, כי אין מספר.

אבל פתאום התחילו הציצים מאליהם הולכים ומתקטנים האחד אל השני, ומוציאים מתוכם חוטים דקים, והחוסים נמתחים מעצמם תחת הציצים וכורכים אותם יחד לאגדות אגדות, עשרה, עשרה בכל אחת. וישמח גירון קיסר על הדבר מאוד, כי נקל היה לו עתה לספור את הציצים. והי כאשר כלה לספור ששים אלף אגדות, האמין, כי עקר את שרשי-החיים של עם ישראל כולו, ויצו ויביאו לו מאוצר המלכות את ארגו הזהב וישם בו את הציצים וישארו אל המגדל. אחרי כן שב אל ארמונו שמח וטוב-לב בהיותו

בטוח, כי אבד עם ישראל וכי עוד מעט וימלך בכבודו על העולם כולו.

שנה שלמה חכה גירון קיסר. אחרי כן הלך אל המגדל לראות את הציצים הנובלים, אבל כאשר פתח את הארגז ראה, כי כל הציצים ירוקים ונותנים ריח ושרשיהם מלאים ליח, כאלו לא נעקרו מעולם מן האדמה.

ויהי כראותו את הדבר קרא בשצף קצף:

— עתה רואה אני, כי הראש הכרות השיא אותי כנכואתו על שוא. עתה אני נשבע בחיי ראשי, כי השמר אשמיד כהרבי את עם ישראל, וזכר לא יהיה לו עוד בארץ החיים.

וישלח גירון קיסר את חילותיו לארץ אדום וליתר הארצות ויצו עליהם להרוג, להשמיד ולאבד את בני ישראל, אנשים ונשים וטף, ולתת את רכושם לבז ולמשיסה. ויעשו החילות כמצותו ויתנפלו על היהודים וישמידו אותם המונים המונים.

כאשר הגיעה שעת הכליה הגמורה לעם ישראל נראו פתאום לפני כסא המלוכה מחנות, מחנות של רוחות בדמות חילות ושרי צבא ונסיכים ובתרועת חצוצרות בשרו את גירון קיסר, כי תאות-נפשו נתנה לו, כי כבשו לצרכו את העולם כולו. בדברם הובילוהו בכבוד גדול אל המגדל, ושם הביאו אותו אל ארמון, אשר בנו אותו בידיהם שיש אדום. אחרי כן הכניסוהו אל החדר האחרון. ששם עמד שלחן ערוך למשתה וכסא-מלוכה מחוטב אבנים יקרות, ויאכלו ויהללו את גירון קיסר מושל כל העולם. באחרונה הושיבו אותו על כסא המלוכה ויתנו לו כבוד-אלהים ויקראו: "יחי גירון קיסר שליט העולם!"

וכבוא הצות לילה התנשא גירון קיסר מעל כסאו ויקרא: — אני מצוה להביא לי את גור-הברזל ולשים אותו בראשי כרגע התנפלו עליו כל החילים והשרים והנסיכים ויסחבוהו סחוב והשלך מעל כסא-המלוכה ויקרעו מעליו את בגדי מלכותו, וציתו גזרו לגזרים קטנים, וכלם געלמו... וכך הולך הדבר ונשנה לילה, לילה.

ויהי כראות השרים והנסיכים אשר בחצר המלכות, כי הלך גירון קיסר אל המגדל ולא שב משם ויבינו כי קרהו אסון. ולמען

אשר לא יקרה כדבר הזה גם להקיסרים הבאים אחריו החליטו לסגור את כל ארבעת שערי המגדל. מלבד זה החליטו, כי כל מלך חדש ישם מנעול חדש על כל שער. והחרטמים והאצטגנינין קראו את החרות על לוח-נמרוד ויגורו אומר, כי לימים הבאים יהיה סוד המגדל וכל המוצאות את גירון קיסר גלוי וידוע רק לחרטם אחד, והוא ימסרנו לפני מותו להאיש הכי נכבד בין חבריו, ויעשו כן.

1.

ויהי כאשר כלה הקוסם הזקן לספר את כל הדברים האלה באוני מלך רומי, הלש וכחותיו עזבוהו. אבל מלך רומי פנה אליו ויעודד אותו ויחל את פניו לגלות לו מה הוא הדבר אשר עמד לציצי-החיים של עם ישראל, שנעקרו מן האדמה עם שרשיהם, להשאר לשדם וליחם ומה לעשות להם למען אשר יבלו ויקמלו. והקוסם הזקן פתח את שפתיו ברטט אברים וברוב עמל ענה: — הציצים נשארו שלמים בירק צבעם ובעצם לשדם, יען כי מכורכים היו אגדות, אגדות... אלו פזר אותם גירון קיסר אחד, אחד...

ובדברו בפת הקוסם הזקן את גפשו וימת. וימהר מלך רומי וירד מעל כסא-המלכות וילך בחפזו אל המגדל דרך השער השלישי. הוא נגש אל ארגו הזהב ויפתח אותו ויפשוט את ידו אל הציצים.

ויהי כאשר החל לקרוע את החוטים, אשר נקשרו בהם אגדות הציצים, והנה חיש קל קסץ מתוך הארגו עגל בעל שני ראשים, אשר פניו מפיקים אימה. העגל העיף במלך רומי מבט-אש וישכיץ קול שאגה, כשאגת אריה. לשמע השאגה נפל מלך רומי מת. המגדל נמלא עשן, וברכת-הדם התחילה מכה גלים בחזקה, ונזר הברזל נהפך על פניו וירד תהומה. ברגע זה נשמעה מבית-הכנסת ה"אמן" האחרונה של בני דוד מלך ישראל.

שֵׁק־הַקֶּמַח.

א.

בשנות=קדם, לפני חרבן בית=המקדש, בימי מלכותו של חכם מלכי=חבל, הוא המלך המפאָר שלמה, ישבה בבית קטן ורעוע בקצה העיר ירושלים אשה זקנה והיא אלמנה קשת=רוח ומרת=גפס, ותחי בצר ובמצוק. בשכר עבודתה הקשה קנתה לה הוקנה בשוק מעט דגן ותסחן אוֹרֵוּ בכפיה בטחנת=יד, אשר שאלה מאת אחד השכנים ותאפה שלש ככרות לחם להיות לה למחיתה לכל ימי השבוע.

אך הוציאה את הלחם מן התנור, והנה נראה על מפתן הבית איש נכאה וחור=פנים ויאמר מתוך דמע:

— אשה רבת=החסד, חוסי נא על אדם אומלל. אני בא מארץ אופיר. אניות שלמות נושאות שמן, ארגמן וכל מיני=בשמים היו סחרי ועובוני. פתאום התחוללה סופה על פני=ים והאניות עם הסחורה ועם כל הכבודה אשר ברגלי ירדו תהומות. רק אותי לבדי הקיא גל אל החוף. זה שלשת ימים אני הועה רעב וצמא; השקיטי נא, אפוא, בלחם את רעבוני.

ותחמול הזקנה על האיש מארץ=אופיר ותתן לו ככר=לחם.

אך יצא הלז מן הבית, והנה נראה על המפתן איש שני והוא פצוע, חלש ולבוש=קרעים, ויאמר בקול גואש:

— לחם!... הרעב יציני!... ממלחמת=דמים נמלטתי באורח=פלא... ליד הרי=גלעד הרמים והנשאים ישבתי שָׁלוּ; עבדתי את אלי בשמים ואת כרמי נטרתי בארץ. פתאום התנפלו עלי הפלשתים כפריצי=חיות; את הכל העלו על המוקד, עשו למרמס, את הכל אכלה חרבם, את אשתי ובני הרגו עד האחרון.

פצוע קשה, בלי חנועה שכבתי בשדה יום ויומים... אך קמתי התעורדתי מהרתי להמלט מחורבני ומן הקברים... זה שלשה ימים אני תועה רעב וצמא; השקיטי נא, אפוא, בלחם את רעבוני.

ותעיף הזקנה מבטה באומלל ובלי חשוב רגע הושיטה לו את הככה השניה.

עברה שעה קלה ודלת האהל נפתחה ועני זקן וענר נראה על המפתן. בקול חרישי נמוג מיוחד ורמעות התחיל לספר: — זקנה, צרה, מחסור ורעב החלישו את כחות גופי וגפשי. עור אני מרחם אמי ואוכל לחם-חסד. לפנים היתה בתי יחידתי מנהלת אותי תמיד בידי; עתה אחזתה עוית, ואני נשארת בדד... בשך, בלי מנהל, אתנגש לפעמים באבנים, אבל לעתים מאד רחוקות אתקל בלחם... בידי מששתי דלת ואפתחנה ואבא הלום האהלה... ואין אני יודע את בעליו. מי אתה? האשה, אם גבר, הצעיר, אם שבע-ימים? אבל חש אני כאן נשמת-אדם. רחם, אפוא, אחי-אישי, על עני זקן עור והשקיט בלחם רעבוני. ותחס הזקנה על האומלל ותגש לו את הככה-האחרונה.

ב.

עבר יום ויכבד הרעב על האלמנה מאד, ותחפש בפנות הבית אולי תמצא פה או שם פת לחם יבש. ויהי כאשר לא מצאה מאום ותלך ותבא אל השכן, והוא איש עשיר סוחר-תבואה, ותבקש ממנו בהקפה מעט קמח או דגן. אבל השכן השיב את פניה ריקם ויאמר:

— תת קמח או דגן בהקפה, ואף כי לשכני — זאת לא אוכל: ירעתי כי לא ישוב לידי לעולם. ועל-מה, אפוא, אריב ואחקוטט אחרי-כן בשכני בהיות הפצי לשבת אתם שבת אחים? אבל תמלתי עליך. לכי אל הגרן הרק אשר לי (אתמול שלחתי משם את דגני למצרים). שם תמצאו בפרצים ובחריצים גרגרי-חטים למדי, אם לא עלה בהם הרקב, שי אקריבם לך מקרב לב ונפש; התפללי בעדי לאלהים.

ותלך הזקנה ותבא אל הגרן הרק אשר לשכן ותאסף מתוך
החריצים מעט חטים, מחציתם אכולי-דרכון, ותשב ותטחנם ותשימם
בשק קטן ותשאהו אל ביתה.

בחוץ שררה דומיה, ופני השמים היו זכים ובהירים.
פתאום והנה סערה באה מן הצפון ותקרע בחזקה את השק מידי
הזקנה וכחץ מקשת נשאתהו הימה. הזקנה נשארה עומדת על
מקומה נפעמת ונדהמת ותפרוש כפיה השמימה ותקרא בנפש מרה:
אל אלהי אבי! תמה אני ולא אבינה. אם חשכתי אכל מפי
ואפרוס את פת-לחמי האחרונה לרעבים, הלא מלא מלאתי בזה את
רצונך, ולמה, אפוא, תיסרני בסערתך הנועפת? ... אולי מי
יודע אם לא אחטא בלשוני? ... אולי נעשה הדבר ואלהים לא
חפץ גם לא ידע? הרוחות הם שובבים גדולים, ולפני משובתם מי
יעמוד? בכל לילה הם מקימים שאון: צועקים, שוחקים, בוכים,
שורקים, קורעים בחזקה דלתות וחלונות. אין זאת כי כבר חדלו
משמוע לקול אלהים...

ובלב נשבר על רצון-אלהים כי חלל, שבה הזקנה אל ביתה.
שוכחת את רעבונה עלתה על יצועה ותרם.

ב.

בחלום-הלילה נראה אל הזקנה איש-שיבה ויאמר אליה:
ידע תדעי, כי מלכנו הגדול שלמה כלכל לא יוכל דבר-פשע. לבי
אליו אל ארמונו וספרי לו את מעשה-העול, אשר עשה לך הרוח,
והוא ייסרהו שבע על חטאתו.

ותיקץ הזקנה ותזכור את חלומה ותמהר ותלך אל ארמון-
המלכות ותקד ותשתחו לפני המלך ותספר לו את הקורות אותה
מהחל ועד כלה.

המלך שלמה הקשיב. רב קשב לכל טענותיה ויעץ אותה
רכות ויאמר:

— אל נא תדאגי, הזקנה; אם גול ממך הרוח את שקך למרות
רצון-אלהים, יקר איסרהו קשה, ולך ישוב נוקך והיה שלומים לצערך.

אך כלה המלך לדבר והנה נראו שלשה אנשים ורים ויגשו אל כסא-המלכות ויפלו על פניהם ארצה.

אחרי-כן פתח הגדול בהם את פיו ויספר :

— סוחר-צידון אנחנו ומערבנו בבשמים, כשמן-המשתה, בשן ובעצי-הכנים. כמנהגנו תמיד הולכנו את סחורתנו באניה אל חופי ממלכתך. מבלי-משים התחוללה סערה גדולה ונוראה ותעש את הים כמרקחה ותאחז באניתנו ותצנפנה צנפה כדור. פתאום התנגשה בחודו של צוק-סלע וברצפתה נקב חור עמוק. ברעם וברעש השתפכו אליו המים וישטפו את אניתנו והיא התחילה יורדת ושוקעת בלב-ים. ראינו את המות מרחף לעינינו ונקד ובשתחו על פנינו לפני אלהיך, אל אדיר במרום, ונדור לו נדר : אם הצל יציל אותנו ממות ואת אניתנו מרדת תהומות והביאונו אליך את השלישית מהוננו, ואתה חלק תחלק אותה בין עניי-העם. עוד נדרנו בפניו והנה שקט הים מועפו, והאניה שמה את דרכה כברק אל חופי-ממלכתך. אך ירדנו מן האניה אל היבשה זבחנו זבח ונחשב את ערך מחיר סחורתנו ונמצא את שויה שלשים אלף שקל כסף, ואת השלישית, עשרת אלפים, הבאנו הלום לתת על ירך...

וזקן-הסוחרים הושיט למלך שלמה את המתן : שק מלא שקלי-כסף.

ד.

המלך שלמה, חכם-המלכים, הקשיב בלי אמר דברים לאשר קפר לו ואחרי-כן שאל :

— רוצה הייתי לדעת כיצד פסק זרם-המים, שהשתפך דרך החור אל קרקע האניה ?

— מלך רב ונשא ! — ענה אחד מסוחר-צידון — נראה הדבר, כי החור שבקרקע האניה נסתם כלו בשק-קמח קטן. אני הכיאותיו אתי לכאן.

בדבריו הושיט למלך שק קמח קטן רטוב ממים.

המלך שלמה רמו להאלמנה כי תקרב אליו ויראה לה את השק.

— האין זה אותו השק שקרעה הסופה מידך ?
— כן, השק שלי הוא — ענתה הזקנה — אבל הקמח אשר בו לח ורטוב ולא יצלה למאכל.

— אמת נכון הדבר ! — ענה המלך שלמה בבת-צחוק על שפתיו — אבל תחת זאת תקבלי, סבתא חביבה, מידי שק אחר ...
ובדבריו הושיט המלך להזקנה בטחיר קמחה את שק השקלים.

אולם האלמנה הזקנה לא לקחה את השקלים מידי המלך ובשפה רפה אמרה :

— אדוני ומלכי האהוב ! הצפין את כספך אתך ; אני כבר קבלתי את שכרי.

חיי-אדם.

א.

בשעה שהגיעה שעתו של אדם להברא, נותן הקדוש ברוך הוא אות לבלאך, ששמו "לילה" ואומר אליו לאמר: ידע חרע, כי ברגע זה גברא אדג פלוגי מטפה פלוגית; לך והביא אותה לפני כסא-הכבוד שלי.

והמלאך ממלא מצת אל שדי והוא הולך ומביא את הטפה אל הדום כסא-הכבוד.

או מוציא אל שדי את משפט היצור העומד להברא: אם זכר יהיה או נקבה, אם חלש או גבור, עשיר או עני, יפה או מכוער.

אבל אין הקדוש ברוך הוא חותך, אם טוב יהיה האדם אם רע, צדיק אם רשע.

ואלהים נותן אות למלאך הממונה על הנשמות, ואומר אליו לאמר:

— הבה עופה אל גן-העדן והביא מתוך האוצר הגדול נשמה פלוגית ופלוגית, שמראה כך וכך.

כי כל הנשמות, שכבר גבראו מששת ימי בראשית ושעומדות עדיין להברא, הנן מוכנות ומוזמנות בשביל האדם.

והמלאך הממונה על הנשמות מביא מתוך האוצר הגדול את הנשמה הראויה ומציג אותה לפני הדום כסא-הכבוד.

והקדוש ברוך הוא אומר אליה כהאי לי שנא:

— הנשמה! הכנסי אל הטפה, חדרי אל כל שס"ה אבריה וְשִׁכְנָת בָּהֶם עַד אֲשֶׁר יָתֵמוּ יְמֵי חַיֵּי הָאָדָם.

והנשמה כורעת ונופלת על כרכיה לפני אל שדי, והיא פותחת את שפתיה ואומרת מתוך רסט ותחנונים:
 — רבון כל העולמים! דיני בעולם, שאני נמצאת בו מן היום
 אשר יצרתני, ואם כך יצאה גזרה מלפניך, אל שדי, אל נא
 תכניסני לתוך טפה שאינה מהוגנת, כי טהורה וקדושה אני.
 ואל שדי עונה את הנשמה ואומר אליה לאמר:
 — גם הטפה, שאני מכניס אותך לתוכה, עולם קדוש הוא
 ובלתי-מוגבל. ועולם זה נאה לך יותר מאותו שאת נמצאת בו,
 וביום הבראך נועדת רק בשב ל טפה זו.
 והנשמה מתמרמרת בבכי וקולה נשמע מסוף העולם ועד
 סופו. יחד אתה בוכות כל יתר הנשמות וגם המלאכים והשרפים.
 אבל אין הקדוש ברוך הוא מקשיב לקול בכים ומכניס את
 הנשמה אל הטפה על כרחיה.
 והוא קורא למלאך, ששמו "לילה", ומצוה עליו להשיב את
 הטפה אל מעי האם. באותו רגע נעשית הטפה ולד — ילד
 כמעי-האם.

ב:

ואל שדי נותן לולד שבא לעולם שני מלאכים שומרים
 לראשו, האחד — פניו מאירות והשני — פניו עצובות.
 ובבקר, בבקר לוקח מלאך-האור את הולד ונושא אותו אל
 גן-העדן ומראה לו את הצדיקים היושבים במקום נהרה גדולה
 ועטרותיהם בראשיהם וניהנים מזיו השכינה. ומלאך-האור שואל
 את הולד:

— הרואה אתה את אלה?

— אני רואה את אלה.

והמלאך חוזר ושואל:

— הידעת מי הם הללו?

והולד ענה:

— אין אני יודע מי הם הללו.

או פותח המלאך את שפתיו ואומר :

— הללו שאתה רואה אותם עטופי פאר וזהר, נולדו אף הם כמוך במעי אמותיהם ונולדו בצער ועצב וחיו בעולם בין אנשים בני-תמותה. אבל הם שמרו את מצות אלהים, אשר ברא איתם, ועל כן זכו לעטרות-כבוד.

ובערב, בערב לוקח מלאך-היגון את הולד ונושא אותו אל הגיהנום ומראה לו את הרשעים, הנמוגים ביסורי-נצח משוקעים בתהום החרפה והקלון, ופניהם חשכות, בטבטיהם אין שביב-תקוה. מציץ וקולם — ליל כבוש.

ומלאך-היגון שואל את הולד :

— הרואה אתה את אלה ?

והילד עונה :

— אני רואה את אלה.

והמלאך חוזר ושואל :

— הירעת מי הם הללו ?

— אין אני יודע מי הם הללו.

והמלאך פותח את שפתיו ואומר :

— הללו שאתה רואה אותם טובעים בתוך תהום של צרות

וחרפה, נבראו כמותך במעי אמותיהם ונולדו בצער ועצב וחיו בעולם בין אנשים בני-תמותה. אבל הם לא שמרו את מצות אלהים, אשר ברא אותם, ולפיכך נדונו לחשך-עולמים ולחרוק-שנים.

ועתה ידע תדע, כי גם אתה עומד להכרא ולחיות באותו עולם, והרשות נתונה לך לבחור את הדרך תלך בו.

ובכל יום נושאים מלאך-האור והיגון את הולד הנולד ומראים לו את העולם מסופו ועד סופו.

והולד קולט אל תוכו את כל הקולות והצלילים, את כל

הגוינים והאותות, והוא-רואה ושומע את כל הששונות ואת כל האסונות שבעולם.

ובכל לילה דולקים המלאכים נר בראש הולד ומלמדים אותו את התורה כולה ומפענחים לו את כל התעלומות והסודות שמששת ימי בראשית, ומגלים לעיניו קצה פרגוד-הנצה.

וככלות תשעת החדשים בא אל הולד המלאך ששמו "לילה" ושואל אותו :

— התכירני ?

והולד עונה :

— אני מכירך.

והולד שואל :

— בשביל מה באת אלי בשעה זו ?

והמלאך עונה אותו לאמר :

— הגיעה שעת לידתך. צריך אתה להכנס לעולמם של

בני-האדם.

והולד אומר :

— שבע-רצון אני מן העולם, שאני נמצא בו, ואם כך

רצונו של הקדוש ברוך הוא, אחת אנכי שואל ממך, כי לא

תכניסני לעולם-הפשע של בני-תמותה ומהוסרי-דעת, יען כי בקי

אני מעון ויודע הכל.

והמלאך עונה אותו ואומר :

— עולם זה, שאני מכניס אותך לתוכו, הוא עולם החיים

והצדק, ובשעה שנבראת יעדך הקדוש ברוך הוא רק בשבילו.

הולד בוכה וקול בכיו הולך מסוף העולם ועד סופו, ואתו

יחד בוכים כל הילדים אשר במעי אמותיהם וגם המלאכים

והשרפים.

אבל אין אל-שדי מקשיב לקול בכים.

והמלאך ששמו "לילה", מכבה את הנר שבראש הולד וגוטל

ממנו את שני המלאכים, את זה של אור ואת זה של

יגון. אז בא פורה מלאך-השכחה וסוטר לו על שפתיו, והולד

שוכח כבת אחת את כל אשר ראה ושמע, וממחו נעלמת התורה

שלמד ואת אשר ראה מאחורי קצה פרגוד הנצח המורם, ורק בעמקי מסתרי לבבו נשאר הד כל הדברים, אשר ראה ושמע.

ד.

והמלאך "לילה" מוציא איתו על כרחו ממעי-אמו.
ומאותה עת ואילך עובר האדם דרך שבעה עולמות.
בעולם הראשון הוא דומה למלך חדש, שהכל מברכים אותו, מקבלים את פניו בשמחה ומביאים לו תשורות.
בעולם השני הוא דומה לתיש רועה באגם, המרקד מתוך עליונות, מחוסר-דאגה, ואוכל עשב, שלא הוא היה הזורע אותו.
בעולם השלישי הוא דומה לסיח רך, שאינו יודע מעצור לרורו והוא שכור החפש והתאוות.
בעולם הרביעי הוא דומה לסוס מהיר-המרוץ הנושא בעול העגלה מתוך חדיה ואינו מרגיש במשא ובמשא הגוסעים היושבים בה.
בעולם החמישי הוא דומה לחמור טעון משא לעיפה ההולך בכבדות תחת שבט הנוהג בו.
בעולם הששי הוא דומה לכלב, המושך בלי דעת בשת אח כל מה שהוא יכל, והתורץ לשון לכל הקרב אליו.
בעולם השביעי הוא גמשל לקוף, שדמות-אדם לו ואף-על-פי-כן אינו דומה לאדם. שכלו יאבד והכל ציחקים עליו, ואין איש גשמע לו.

ה.

והנה מגעת שעת מיתתו של האדם.
ושוב בא אליו המלאך, ששמו "לילה", ושואל אותו:
— התכירני?
והאדם עונה:
— אני מכירך.

והאדם שואל:

— בשביל-מה באת אלי בשעה זו?

והמלאך עונה לומר:

— באתי לקחת אותך מן העולם. הגיעה שעת מיתתך.

ואין האדם רוצה להפריד מן העולם ואומר:

— אתה הוצאתני משני עולמות, שלא חפצתי לעזוב אותם.

בשביל-מה שבת ובאת להוציאני מן העולם הזה?

והאדם בוכה ומצעק מרה, וקול צעקתו הולך ונשמע מסוף

העולם ועד סופו, אבל אין נפש חיה שומעת את קולו, כי לשמעו

היה במס כל לב. רק השכוי שומע א: הצעקה ועונה לה.

והמלאך, ששמו "לילה", אומר אל האדם:

— דע לך: על כרחך נוצרת, על כרחך חיית ועל כרחך

תמות ועליך לת: דין וחשבון לפני מלך מלכי המלאכים הקדוש

ברוך הוא!

והמלאך נוטל מן האדם את נשמתו.

עשרת האותות של משיח.

א.

- א) הקדוש ברוך=הוא בטובו ובחסדו הגדול הקדים רפואה למכה.
- ב) וקודם שברא בחכמתו הגדולה את העולם, כרא את משיח גואל-צדק.
- ג) למען אשר יציל בימי הנסיונות הנוראים את יצורי-התבל מכליה ומאבדן גמור.
- ד) אפס כי הסתר הסתיר אל שדי מעיני האדם למאות ולאלפי שנים את עת בוא משיח להגלות.
- ה) ובשעה החשכה של חמ"א-להים, כשחרב בית=המקדש יעם ישראל גלה מעל אדמת=קדשו.
- ו) צעד משיח שני צעדים ממקום מחבואו כדי לרדת לעולם ולהציל את שארית יעקב.
- ז) אבל אל שדי, שלפניו גלויים וידועים המאורעות המת-גשים לבוא עד סוף כל הדורות, העמיד אותו בצעדו השלישי ויאמר אליו לאמר:
- ח) "חטאת עם=ישראל, כדור זה ובדורות הבאים, ישימו עול=ברזל על צוארך.
- ט) "וכעיני שור=פר מרב עמל וצרה, כן תכבינה עיניך ולשונוך תדבק לחכך. התקבל עליך את הנסיון ?"
- י) ויען משיח וישאל: "עד כמה ימשכו ימי הנסיון?"

(יא) וקול מאת האלהים ענה אותו לאמר: „אני נשבע בחייך — רק לשבעת ימים שמתי את המשא על שכמך.
 (יב) אבל אם יצטער לך על הדבר, אז אשמיד בהמתי את אלה, המעכבים את באך.”
 (יג) ויען משיח: „אל שדי! בשמחה רבה ובכל לבי הריני מקבל עלי את יסורי העולם —
 (יד) אבל אל נא יכב' אפילו חיי אחד מבניך.”
 (טו) ואל-שדי הניח על שכם משיח קורות-ברזל ועול קשה על צוארו, וקומתו הזקופה שחה לארץ.
 (טז) ומשיח התמרמר בבכי תחת כובד קומתו הכפופה ויקרא:
 (יז) „אל שדי! מה כחי כי אאריך נפשי ואיחל?”
 (יח) וקול אלהים ענהו לאמר:
 „בני חביבי! האם לא אתה עצמך הסמית ברצונך הסוב מששת ימי-בראשית לקבל עליך את יסורי-העולם?
 (יט) „דע לך: משעה, שאבד עמי את ארצו, לא עליתי לשבח על כסא מלכותי,
 (כ) ועל ראשי ילין תמיד טל ליל חשך ואפלה.”
 (כא) אך שמע משיח את הדברים קרא: „צערי פסק. די לו לעבד, שהוא נדמה לרבו.”

ב.

(א) בכל יום כעלות השחר מליט אל שדי את פניו ביגון ובוכה.
 (ב) וקולו, כקול יונה מנהמת, מילל ומתיפת ואומר לאמר:
 (ג) „אוי לי! חרבתי את ביתי, שרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין אומות העולם!”
 (ד) ובבכותו שח' דמעות נושרות מעיניו ונופלות לים אוקיינוס.
 (ה) ובנפץ הימה מיללוא הדמעות, וקול יללתו הולך ונשמע בסוף העולם ועד סופו.

(ו) ולשמעו ינועו השמים ותרעד האדמה.
(ז) וכשם ע משיח את קול שועת אלהים מן השמים ואת יללת דמעותיו הקדושות מים אוקינוס ואז אנחות עש-ישראל מר-הנפש מן הארץ —

(ח) אז יקרב אל המעלה התחתונה של כסא-הכבוד.
(ט) והוא נושא את עיניו אל האלהים ושואל מתוך יגון עמוק בלי אמר ודברים : "עד אנה, רבונו של עולם ?"
(י) ועיני אל שדי נעשות רטובות מרחמים רבים, אבל קולו עונה את משיח לאמר :

(יא) בני האהוב ! עוד לא הגיעה שעתך ולא מלא עדיין צבא הכחות הארציים".

(יב) ובכל יום, בצהרים, יושב משיח מתחפש לעני בשער העיר רומי בין עניים מחזרים על הפתחים ופסחים .

(יג) בגדיו אשר עליו בלוי-סחבות וגופו מכוסה פצעים כלו.
(יד) והוא מסיר את הסמרטוטים מעל פצעיו ומגלה אותם אחד, אחר לעיני העוברים והשבים .

(טו) אבל אין אחד מעמי-הארץ פונה אליו את מבטו, אין מהם שב לב לפצעיו ואין מרחם עליו.

(טז) ובכל יום, אך נראה כב-הערב, עומד משיח כשמתניו משוגסות ועם מקלו בידו לגני שער ההיכל ומחכה בלב חרד למצות אלהים : "לכה" ! .

(יז) אולם מאות שנים ואלפי שנים חולפות ועוברות ובת-הקול שותקת .

(יח) אבל ימי המשיח כבר ממשמשים ובאים, ויום-אלהים אגדול כבר עומד בחצי דרכו.

ג.

(א) והיה באחרית הימים :

(ב) כשתגיע שעת ביאת המשיח ינסה אלהים את העולם בנסיונות קשים .

- (ג) כדי לטהר ולזכך את בני-האדם, וחטאתיהם תסענה כמון מגרן וכעשן מארבה.
 (ד) וכצורך צורף-הזהב באש את הפז מסיגיו.
 (ה) ואל שדי יתן אותות ומופתים נוראים בשמים ובארץ.
 (ו) ומספרם יהיה עשרה.

ד.

- (א) האות הראשון יהיה אות פחד גדול.
 (ב) אלהים ימטיר מן השמים ברד-אבנים ומכול אש זלעות.
 (ג) נהרות וימים יפרצו ויעברו על גדותיהם.
 (ד) על פני השמים יראו נחשי-אש וככבים בעלי זנבות ארוכים.
 (ה) עמודי-תבל יתפלצון וקול רעש גדול וגורא ישמע.
 (ו) ופריצי-חיות לא יחרדו עוד מפני בני-האדם.
 (ז) שדי-האדמה תצמקנה.
 (ח) כל פנים יחורו, כל הברכים תכשלנה מפחד וכל הלבבית ימסו כהמס דגג מפני אש.
 (י) ובני-האדם ינועו ויחגו כשכורים הלומי-יין ואמרו:
 יא) "הגיעו הימים האחרונים; הולכים ובאים חבלי ימות המשיח!"
 (יב) "הה, איה לנו מי יעורנו לשאת את חבלי-הלידה של הימים הנוראם?"

ה.

- (א) האות השני יהיה אות-השמש וטל-דמים.
 (ב) הקדוש ברוך הוא יוציא חמה מגרתיקה וחם נורא יהיה בעולם.

(ג) וכבדי-העין והממרים לא יוכלו נשוא את השרב הגדול ויצעקו :

(ד) "אוי לנו! לאן ננוסה ונמלטה על נפשנו מפני השמש וחום אשה?"

(ה) ובאו להסתר בחוחים ובדרדרים ובנקרות הצירים .

(ו) אבל אין מקום, אשר ימצאו בו מסתור מן השרב :

(ז) ובידיהם יחפרו קברים לעצמם וחיים ירדו אליהם וקראו למות כי יבוא ויגאלם מרעתם .

(ח) וכאשר יעברו שלשים ימי-השרב, תסתיר השמש את מניה .

(ט) ובעולם תהיה עלטה גדולה .

(י) וכבדי-העין והממרים ישאפו אל תוכם את החשך .

(יא) ומעיהם ימלאו חשך וגופותיהם יכסו שחין מעלה צחנת .

(יב) ועשתנותיהם תאבדנה והיו שכורים ולא מין .

(יג) ואלה אשר בינתם לא תתבלע יכלמו ויחפרו .

(יד) יען יבינו לקול האוחות, כי גאולתן של ישראל קרובה לבוא .

(טו) וכאשר יעברו שלשים ימי-החשך ישוב לשמש זרהה מאתמול .

(טז) אז ימטיר אלהים טל-דמים ונהרי נחלי-דם ישתפכו על פני כל הארץ .

(יז) כבדי-העין והממרים ישכחו להבדיל בין דם ומים וישתו מנהרי נחלי-הדם .

(יח) ויתגלגלו במכאובים וביסורים גדולים ויקללו את היום, אשר נסן בו הריון לאמותיהם .

(יט) ונפלו חמרים, חמרים ולא יהיה קובר להמה .

(כ) והערים תמלאנה באשה וצחנת-פגרים .

(כא) ונשמוו ההיכלים והטירות, מקומות נשפי-החשק והמחולות .

ז.

- (א) השלישי יהיה אות של שערים חתומים.
 (ב) אלהים יחתום את שערי־החכמה, ואנשים ישרים לא יוכלו התקיים בעולם.
 (ג) והתאספו מחנות, מחנות, והלכו המדברה.
 (ד) ויתישבו בין קוצים וחרולים ובנקרות־צורים ועל מקומות נשאים ובעמקים שפלים, שלא עדה עליהם רגל אדם.
 (ה) ואמרו לארי: "אבי אתה!" ואל הנמר: "קרובי אתה!" באבוד להם כל חבור וקשר עם בני־אדם.
 (ו) והימים ההם יהיו לעם־ישראל ללא מושל וללא מורה־דרך, ללא רעים נאמנים וללא אנשי־אמת.
 (ז) וירבו גביאי־שקר ומאשרים מתעים.
 (ח) ונשכח זכרון הגדולים, ומעל לוח־הלב ימחו אמרות־הנצח.
 (ט) ונשמו בתי־הכנסיות והתיתמו בתי־המדרש, והחדרים יהפכו לבתי־זמה.
 (י) וננעלו שערי־הפרנסה.
 (יא) ונעו רעבים עשרה, עשרה ופשטו ידים רקות, ואיש לא יענה להם.
 (יב) כי ינעלו גם שערי־הרחמים.

ז.

- (א) האות הרביעי יהיה אות גוג ומגוג.
 (ב) אלהים יפתח שערי קצה העולם ויצאו משם בלי־מספר חיילות גוג ומגוג.
 (ג) שפלי־הקומה יהיו, מזוהמים ושואפי־דם.
 (ד) ובמראה־פניהם יפילו פחד על בני־האדם ובנשמת אפם ישרפו את כל הקרב אליהם.
 (ה) ולאיש, איש מהם יהיו שני ראשים ושבע עינים.

- (ו) וצפרנים תהיינה להם כצפרני-הנשר ושניהם — שני אריה, וגרמיהם — גרמי חמור, וכל גופם יהיה שער כגוף-החיות.
 (ז) קלי-המרוץ יהיו כצביים ושואפי-דם כי עני-מדבר.
 (ח) ימים עמוקים לא יעמידו אותם בלכתם, כי ישתו את מימיהם עד תומם.
 (ט) ויערי-בציר לא יפסיקו את מרוצתם, כי יעקרו את העצים בשניהם.
 (י) והסתחרו מפניהם ילדים מאחורי האמות ואמות מאחורי הגברים וגברים מאחורי הוננים יצעקו:
 (יא) "אויה לנו! אויה לנו! מי יצילנו מן החיילות הפראים?"
 (יב) והחקנים יענו: עתה כבר קרובה הגאולה לבוא, כי יום-המשיח כבר קרב אל חצי דרכו.

ח.

- (א) האות החמשי יהיה אות שלשת הקיסרים ושל משיח בן-יוסף.
 (ב) אלהים יקים מעם-אדום הרשע, שחרב את בית-המקדש, שלשה קיסרים.
 (ג) הם יהיו אנשי-שקר וחטאים, אבל יתחפשו לאנשים למען צוד ברשתם נשמות בני-אדם.
 (ד) והם יגזרו גזרות קשות על עם ישראל ויאלצו את היהודים לבגוד באלהים.
 (ה) והגדילו את המסים עשרת מונים: מי ששלם חמשה, ישלם חמשים, ומי ששלם חמשים — חמש מאות, ומי אשר לא יהיה לו מה לשלם, יומת מות אכזרי.
 (ו) ממשלת שלשת הקיסרים תארך עשרים ושבעה חדשים, חשעה, חשעה חדשים ימלוך כל אחד מהם.
 (ז) השלישי שבקיסרים יכבוש עמים רבים ויחריב ארצות רבות וימלוך על העולם כולו.

(ח) והוא ירדוף את עם ישראל על צואר, והיהודים ילכו וימעטו כדונג מפני אש.
 (ט) ובאחרית ממשלת הקיסר השלישי יבא משיח בן-יוסף.
 (י) שמו יהיה: נחמיה בן חושאל וגם בשם שני יקרא: מנחם בן עמיאל.
 (יא) והוא יביא אתו את שבטי אפרים ומנשה וחצי שבט גד.
 (יב) והתפשטה השמועה על-דבר בוא המשיח, והתאספו אליו יהודים מכל הארצות הרחוקות.
 (יג) ומשיח בן-יוסף יצא למלחמה על קיסר אדום הרשע וישמיד מחילותיו לרכבות.
 (יד) ויך לפי חרב את קיסר אדום הרשע ויחריב את ממלכתו החוטאת עד היסוד.
 (טו) והוציא ממגדל יוליאנוס=קיסר את כלי-הקדש של בית-המקדש הטמונים שם והביאם ירושלימה.
 (טז) והבשורה על-דבר גצחונותיו של משיח בן-יוסף תגיע לקיסרי יתר הארצות ונפלו עליהם אימה ופחד.
 (יז) ומלך מצרים יכרות עם משיח בן-יוסף שלום=נצח.
 (יח) ומלך אשור יכנע לו ויעל לו מס.
 (יט) ומשיח בן-יוסף יכבוש את כל הארצות אשר מסביב לירושלים, מדמשק עד אשקלון.

ג. -

(א) האות הששי יהיה אות השטן ארמילוס.
 (ב) אלהים יחולל נפלאות גדולות.
 (ג) ברומי, בירת אדום הרשעה, יש תמונת נקבה יפהפיה מחוטבת שיש לבן.
 (ד) והיא מחוטבת לא ביד אדם, כי אלהים בעצמו יצרה בכחו.
 (ה) ובאו אנשים חטאים מאדום, מנולים לא ירעו בשר, ושכבו את נקבת-השיש והחמו אותה.

(ו) ואלהים ישמור את טפתם במעי-השיש של הנקבה וולד יולד .

(ז) וכאשר ימלאו הימים חבקע בטן-השיש ויצאה בריה בצורת אדם .

(ח) ושמו יהיה "ארמילוס" .

(ט) וגבהו יהיה תשע-עשרה אמות ורחבו שש אמות ובין עיניו טפח .

(י) ושני ראשים יהיו לו, ושערות להם אדומות כנחשת קלל .

(יא) והעינים תהיינה עמוקות, ועקבות רגליהם יהיו ירוקות .

(יב) ובא ארמילוס לאדום הרשע ויאמר : "אנכי אלהיך!"

(יג) ובני-אדום יקבלו אותו מהר לאלהים והשתחוו לו והמליכו אותו עליהם למלך .

(יד) וארמילוס יאמר אליהם : "הביאו לפני את הלוחות אשר נתתי לכם" .

(טו) והביאו את שקוץ אליליהם והניחוהו לפניו .

(טז) ואמר : "כן! זאת התורה ואלה החוקים, אשר נתתי לכם!"

(יז) אחרי-כן יצוה ארמילוס לקרוא אליו את משיח בן-יוסף ואת בני-ישראל ויאמר אליהם :

(יח) "הביאו את תורתכם והעידו עלי, כי אני אלהיכם" .

(יט) אבל משיח בן-יוסף ובני עם ישראל יקצפו קצף גדול .

(כ) ומשיח בן-יוסף יפתח ספר-תורה ויקרא מעליו בקול רם .

(כא) אנכי ה' אלהיך, אשר הוצאתיך מארץ מצרים ומבית-

עבדים"

(כב) ולא יהיו לך אלהים אחרים על פניי .

(כג) ובאותה שעה יצא משיח בן יוסף ואתו שלשים אלף מגבורי-אפרים למלחמה על ארמילוס הרשע ויכו מחילו לפי חרב מאתים אלף איש .

(כד) אז תעלה חמת ארמילוס עד להשחית, וקרא בעזוריו את החיילות הפראים של גוג ומגוג .

(כה) והוא יוליך אותם אל העמק אשר ריק לו סביב .

(כו) ונלחם וגבר והכה את חיל היהודים לפי־חרב.
 (כז) ואת משיח בן־יוסף יקח שבי וישים עליו ככל־ברזל.
 (כח) ויענה אותו בכל מיני ענוים קשים וביד טמאה ימיתו
 בחרב.

(כט) ויצאו האבות ממקום מנוחתם לקבל את פני משיח בן־
 יוסף המעונה והמומת.

(ל) ובכבוד גדול ישאוהו על כפיהם אל מערת־המכפלה.
 (לא) ונעמו ומירות למסירות־נפשו על עם־ישראל.
 (לב) ואלהים יקבל את פניו ויאמר אליו לאמר:
 (לג) "הבן־יקיר לי, אפרים! ילד שעשעים, רחם ארחמן!"
 (לד) ועמי־התבל, בימי ממלכת ארמילוס הרשע, ישבו
 לדרוף את עם־ישראל באף ובעברה ובגזרות קשות ורעות.
 (לה) ואמרו: "הראיתם את העם עוֹ־הפנים והשנוא, אשר
 קם נגד מלכות ארמילוס האדיר וימליך מלך משלו?"
 לו וכל רכי־הלב והבוגדים בבני־ישראל יכחשו באלהים
 ויספחו אל עם אדום ורשע.

(לו) ולעגו לאלה אשר ישארו חוקים באמונתם ויאמרו:
 (לז) "איה, אפוא, הגאולה שאתם, הטפשים והמשוגעים, מחכים
 לה? משיח נפל בחרב ארמילוס האדיר, ומאין תבוא גאולתכם?"
 (לט) והנשאים מבית־יעקב יצרפו בכור עגים ומצוקות־נפשם
 כהצרף זהב בתוך יקוד־אש, ויהיו קדושים כמלאכי־שמים.
 (מ) והלכו לגרחקי מדבר־יהודה ושם ישבו אַרבעים וחמשה
 ימים בתעניות ובתפלות.
 (מא) וארמילוס יגדיל את ממלכתו ויצא למלחמה על מצרים
 וינצחנה.

(מב) ויפנה את מכסו לירושלים כדי לשוב ולהחריב אֶת־הָ^א
 שנית לארך־ימים.

(א) האות השביעי יהיה אות התקיעה הראשונה בשופרו של
 משיח.

- (ב) אל הארץ ירד המלאך מיכאל והוא יתקע בשופר שלש פעמים.
- (ג) אחרי התקיעה הראשונה תחדר רוח ששון לכל שבעת השחקים ופני האדמה ישובו לתחיה.
- (ד) שבעה ברקים, אחוזים ונעוצים זה בזה, יעופו כחפזון לקראת דוד מלך ישראל.
- (ה) ודוד מלך ישראל, יצא מהיכלו אשר בנחק, ויחד אתו יצאו כל מלכי בית-דוד ובית-ישראל.
- (ו) ועל ראש כל אחד יהיה נזר-זהב, אבל כתרו של מלך דוד יוהיר בוהר יפה יותר מכלם.
- (ז) והמלך דוד יכנס אל בית-המקדש, אשר העתק לשמי-מעל וישב על כסא-מלכות של אש.
- (ח) ומלכי בית-דוד יעמרו לימינו, ומלכי בית-ישראל לשמאלו.
- (ט) והוא יתחיל מזמר-מומרים, שלא שמע אותם עדיין כל ילוד-אשה.
- (י) ומטטרון שר-הפנים וכל חיילות-שמים והשרפים ומלאכי השרת וחיות-הקדש יענו כלם יחד:
- (יא) "קדוש, קדוש, קדוש ה' צבאות!"
- (יב) ולארץ ירד אליהו הנביא ויתנשא על הרי ארץ-ישראל ויעורר עליהם מספר.
- (יג) וקולו יהא הולך ונשמע מסוף העולם ועד סופו, והוא יאמר להם:
- (יד) "הרי ארץ-ישראל הקדושה, עד אנה תשארו בשממתכם ועד מתי יהיה פריכם אומלל?"
- (טו) ואחרי-כן יוסף: "שלום הולך ובא לעולם".
- (טז) וביום השני ישוב ויעל על ההרים ויאמר: ברכה באה לעולם".
- (יז) וביום השלישי יעלה עוד הפעם על ההרים ויאמר: "ישועה באה לעולם!"
- (יח) ובאותה שעה ימיש אלהים ברב חסדו את העול הקשה מעל צוארי משיח בן-דוד ואת משא-הברזל מעל שכמו.

- (יט) ואמר לאמר : «בני החביר הגיעה שעתך, לך».
- (כ) ומשיח בן-דוד יזקוף את קומתו הכפופה וצעד את הצעד השלישי, שנתעכב -- לאלפי-שנים.
- (כא) ויבא לעולם בדמות עני ורוכב על החמור.
- (כב) ויחד עם משיח בן-דוד יבואו אליהו הנביא והנביאים; משה, ישעיהו ירמיהו. ברוך, עזרא, חנוך ומלכי-צדק.
- (ג) כלם חד עם משיח בן-דוד יהיו תשעה :
- (כד) והם יביאו אתם את הצדיקים, אשר ישבו במדרש, יהודר ארבעים והמשה ימים בתעניות ובתפלות.
- (כה) ומשיח בן-דוד ירפא את מחץ לבבם, יחוק את ידיהם הרפות ויאמץ את ברכיהם הכושלות.
- (כו) ובני עם ישראל, הנפוצים בארצות נכריות, אך ישמעו את תקיעת שופר של משיח, יבינו, כי באה הגאולה.
- (ז) והתאספו יחד ובאו אל משיח בן-דוד, ככתוב :
- (כח) «ובאו האובדים נארץ אשור והנדחים בארץ-מצרים».
- (כט) ומשיח בן-דוד ואתו אליהו הנביא ויתר הנביאים יוליכו את הצדיקים ממדבר-יהודה והבאים מכל פנות-העולם—לירושלים.
- (ל) ומשיח בן-דוד יעלה על המעלה היחידה, אשר גשורה מבית-המקדש, וישב עליה אחוז תוגה עמוקה.
- (לא) והשמועה תבוא לאזני ארמילוס הרשע, כי קם מלך לעם ישראל ויקרא בשצף קצף :
- (לב) «עד אן ימרה העם עז-הפנים והשנוא את מצותי?»
- (לג) והוא יאסוף שנית את חיילות גוג ומגוג ויצא אתם למלחמה על משיח בן-דוד.
- (לד) ושני המחנות יתאספו בעמק יהושפט ; אלה מעבר מזה ואלה מעבר מזה.
- (לה) ואז יצא הקדוש ברוך הוא אזור עז ועצמה למלחמה על ארמילוס ורשע וחיילותיו.
- (לו) ויציג את משיח בן-דוד לימינו ואת חיילות היהודים לשמאלו.
- (לז) והמטיר מן השמים כרד אבנים וחצי-אש; אש וגפרית ורוח ולעפות.

לה) והשמיד את ארמילוס ואת חיילותיו עד האחרון.
 (לט) והחריב את מלכות אדום הרשע עד היסוד, עד כי לא
 ידע איש את מקומה עד סוף כל הדורות.

יא.

האות השמיני יהיה אות התקיעה השניה של שופר-משית
 לתחית-המתים.

(ב) המלאך מיכאל יתקע בשופר בפעם השניה.
 (ג) ונפתחו הקברים ומערות-האבן וארונות-העץ.
 (ד) וקמו מקבריהם המומתים והמעונים על קדוש-השם.
 (ה) וישבו לתחיה כל המתים וכל אלה שנולדו מתים ממש
 ימי-בראשית.

(ו) וכולם יקומו חיים בפנים, אשר היו להם בשעת מותם.
 (ז) מי שהיה עור בחייו, יקום עור, כי שהיה פסח, יקום
 פסח, והאלם, יקום אלם.

(ח) למען אשר יכיר רע את רעהו וקרוב את קרובו.
 (ט) ולמען אשר לא יאמרו הנבלים, כי לא שבי-תחיה הם
 הללו, אלא חדשם שנולדו.

(י) ואחרי-כן ידפאו כל בעלי-המום וכל החולים ישובו
 לאיתנם.

(יא) ומשיח בן-דוד ואתו אליהו הנביא ויתר הנביאים ילכו
 אל קבר משיח בן-יוסף.

(יב) וישיבו אותו לתחיה, ובכבוד גדול יתיצב בין שורותיהם.
 (יג) והיה מחנה הנביאים עשרה.

יב

(א) האות התשיעי יהיה אות התקיעה השלישית של שופר-
 משיח והנאולה מתוך הגלות.

- (ב) המלאך מיכאל יתקע בשופר כפעם השלישית.
 (ג) ופגשו מכל ארבע פנות העולם בני עם ישראל את משיח בן-דוד.
 (ד) ואלהים יוציא מאחורי נהר גוזן וערי-מדי הרחוקות את גדחי עשרת-השבטים.
 (ה) והוציא מאחורי נהר סמבטיון את בני משה רבינו.
 (ו) ומשיח בן-דוד יוליך לארץ-ישראל את כל היהודים התיים והמתים ששבו לתחיה.
 (ז) הקרובים והרחוקים, הצדיקים ובעלי-התשובה — את הכל עד האחרון.
 (ח) ואלהים יפרוש על משיח בן-דוד שבע קפות מאבנים יקרות.
 (ט) ומתחת כל חופה ישטפו ארבעה, ארבעה נהרות: של חלב, של דבש, של יין ושל בשמים יקרים.
 (י) ואלהים יקח מידי אליהו הנביא את צפת השמן.
 (יא) ומשח את משיח בן-דוד למלך ויביאהו אל תחת החופות.
 (יב) ואלהים צבאות יופיע בהדר גאונו בראש כלם.
 (יג) אחריו ילך משיח בן-דוד והמלך דוד עם יתר המלאכים ואחריהם הנביאים.
 (יד) ולימינו של משיח תלך התורה ולשמאלו כל עם ישראל.
 (טו) וכל שבט יהיה מוקף ענן של אור.
 (טז) ולפני ההולכים תשתרע ארץ, אשר תפרח כגן-אלהים.

יג.

- (א) האות העשירי יהיה אות ירושלים העליונה ושלטון אלהים בעולם.
 (ב) אלהים יאסוף את הרי העולם כלו וערם אותם זה על זה.
 (ג) ובראשם יקים את ירושלים החדשה, את ירושלים העליונה.

- (ד) וסבב אותה סוללות גבוהות וגבעות ומבצרים כלילי-יופי.
 (ה) וירושלים החדשה תכונן על עשר אבנים:
 (ו) ואלה שמותם: אדום, פטדה, ברקת, שהם, ישפה, שבו, לשם, נפך, ספיר ויהלום.
 (ז) ואלהים יוסיף עליהן עוד שתי אבנים: תרשיש ואחלמה, למען תהיינה שתיים-עשרה כמספר שבטי-ישראל.
 (ח) ואלהים יקום את בית-המקדש בכל תפארתו והדרו.
 (ט) ועלה בחוד יפיו על הבית הראשון שבנה המלך שלמה.
 (י) והתחדשו השמים, הארץ ועם ישראל.
 (יא) השמים והארץ, אשר בימות-המשיה הנוראים יהיו מקופלים כספר או כמעיל, יתישרו.
 (יב) ועם-ישראל אחרי עברו מדורי שפלות, עוני ומות, יקום לתחיה ויחדש כגשר נעוריו.
 (יג) ואלהי-הצבאות יוסיף על אור החמה שבעתים כאור שבעת-הימים.
 (יד) והיה אור הלבנה כאור החמה.
 (טו) אבל אור הצדיקים עוד יגרל הרבה מאור החמה בנכון היום.
 (טז) וכל קסם תפארת האדמה, אשר אכלה נבלה אחרי מעשה-החטא של אדם הראשון, ישוב יתחדש.
 (יז) והרץ תצמיח בכל יום צמחים חדשים ויעשה כרי חדש.
 (יח) ואלהים בחדשו הגדול יחוס על סדום ועמורה ויקום אותן מחורבנן וישיב אליהן את הדרך שמלפנים.
 (יט) ואלהי-הצבאות ידחוף לתוך מוקדי-עולם של שאל-תחיה את השטן המשהית עם מחנות המקטרגים והמחבלים, ושם יאבדו לנצח.
 (כ) ואלהים ישחט את מלאך-המות, ולא ימות איש מבני-האדם לנצח.

יד.

(א) הקדוש ברוך הוא יפח רוח חדש במלים הישנות ויתן לבני-האדם תורה חדשה.

(ב) והוא יעשה את לב כל עמי-הארץ ער ופתוח לאמת וליושר.

(ג) ופתח לעמי-הארץ את מקור הצדק והחסד.

(ד) למען יקוים מה שנאמר :

(ה) "ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם.

(ו) והסירותי לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר".

דין-תורה עם הפורא

א.

... אותו מאורע אירע
עוד זה לא כבר, בימים,
שמסוף העולם ועד סופו
נחפרסמו מופתי הצדיק,
הרב ר' אלימלך.

בשעה קשה לישראל
קיסר רומניה גזר פתאום
גזרה מאד גוראה :
בכל ממלכתו לא תשאָר
פרסת איש יהודי.

הדבר מובן, שאותה גזרה
החרידה כל נפש מישראל;
בכו, צרחו מר, עוררו תאניה,
גזרו תעניות=צבור,
השתטחו על הקברים.
אך כל זה כלום לא הועיל.
רוחות רעות, מקטרגים,
האורבים ליהודים תמיד,
לא הניחו לעבור אל הבורא
גם אגל דמע, גם שפך שיח.

רק יהודי אחד ברומניה כלה
לא צם ולא צעק.
זה היה הרב ר' פייוול,
יהודי מפורסם, זקן, שכל ימיו
ישב בבית-המדרש
על הגמרא ועל הפוסקים.
אך נודעה לרבי פייוול
הגזרה הרעה של הקיסר,
נבהל בתחלה אף הוא,
ועיניו בקשו לכנות...

פתאום האירה
את מחו מחשבה.
חיש נטל חומש,
העיף מבט בו
ויקרא תיכף:

— מה זאת? גזרת הקיסר?
על פי דין כתיב בתורתנו
אין לגזרה שום סמך!

ומהר, כחץ מקשת
רץ (בשעה מאוחרת בלילה
היה הדבר) אל הרב.
(בעת ההיא נתעלה ברומיניה כלה
שם הצדיק הגדול
מליונסק, רבי אלימלך).
משנתו אותו העיר
ובחום התחיל צועק:

— רבי! פסוק דין-תורה!
להדיא הלא כתוב מפורש
בתורה, כי היה דים
עכדים הם לאלהים,

ואיך, אפוא, ההון קיסר
 לגור גור ות על ישראל ?
 ביהוד אני שואלך, רבי :
 כיצד סובל אלהינו שבשמים
 מעשה-עול כל-כך גורא ?
 — ומה בקשתך, אפוא, ר' פייוול ?
 שאל אותו רבי אלימלך.
 — מה אני מבקש ? לתבוע לדין-תורה
 את הבורא בגלל זאת הגזירה !
 — שמע נא, בני, ענהו
 במנוחה רבי אלימלך —
 חובתי לאמר לך מפרש,
 כי חושב אני לעזות
 לקטרג על הבורא,
 שהוא מסלף דין.
 גם סכנה יש בדבר
 לתבוע אלהים לדין-תורה...
 אבל מאדך גיסא אני רואה,
 שמוסר אתה את נפשך
 על קהלה גדולה בישראל,
 ולפיכך אני מסכים
 לשבת באותו דין-תורה ;
 אך לא חצות-לילה
 שעה כשרה היא לך, כמובן.
 באה מחר, לאחר ותיקין.

ב :

באותו לילה באו
 פתאום אורחים
 אל רבי אלימלך :

שלשה רבנים וצדיקים .
 ביניהם היה גם
 הצדיק בעל־הטופת,
 הרב המפורסם מאפטה .
 הציע לפניהם רבי אלימלך
 לשבת אתו בדין־תורה,
 והללו גת־צ' לו, נתנו את
 הסכמתם הקדושה .

למחר בבקר כבא
 רבי פייבל אל המשפט,
 התעטפו כל ארבעת
 הרבנים בטליותיהם
 ובית־הדין הגדול
 התחיל טברר את הענין .

רבי פייוול ! — קרא
 הרב מאַטטה — ארבעה רבנים
 גוורים, שתאמר
 איזו טענה יש לך
 כלפי הבורא כביכול ?

אך ר' פייוול עמד
 חנר, נדהם ונבהל .
 — לא, רבותי, לא, איני יכול . . .

— גמגם מתוך רשט . —
 עזבני אמן לבי . . .
 מהתלהבות זו של אזמול
 אף זכר לא נשאר . . .

אבל על זה ענהו האפטאי
 בחוק־ז ובעז מיוחד :
 — אני, האפטאי, גותן לך כח,
 דעה, בינה והתלהבות .

היה בטוח, כי כמשפט
לא יהיה משוא-פנים!

ובאותו רגע התלהב
פתאום רבי פייוול
והתחיל טוען.

קודם כל הראה פסוק
מפורש כתיב בתורה.

אהר התחיל מביא ראיות
מגמרא, פוסקים ומא'פס.
כנכון-היום הוכיח ברור,
כי הבורא לא כן עשה,
שהניח לגזרה שתגזר.

אחד הדיינים נמה ויתחכם
להשתמט מן הדין.

— אפשר, רבי פייוול —

שאל כשפה רפה —
שהיית מסכים לתבוע לדין
דוקא את הקיסר?

מה לי ולקיסר? —

קרא בחימה שפוכה
רבי פייוול — השמעתי?

איזה עסק יש לי
עם הקיסר ברומניה?
מה הוא? טפה סרוחה!
אך הבורא, כביכול, הוא
בעל דברי, אתו אטען!

אז ממקומו זקוף
התנשא האפטאי,
ובקול כשופט
במנוחה קרא:

— יתן לנו הכורא
תשובה ברורה על טענותיו
הנכוחות של רבי פייוול!

ויקרא הרב רבי אלימלך:
— אני אתן לכם התשובה:
וודאי אין שום ספק,
שצדק רבי פייוול,
כי אחינו בני-ישראל
עבדים הם לבורא-עולם.
אין לאיש מלבד לבורא,
המשפט להטיל עליהם עונש.
אבל הלא רשאי הוא הכורא
ליסרם ברצונו מוסר-עבדים
ביד נכריה, למשל ...

— לא! אין הוא רשאי! מפסיק אותו
בחוס רבי פייוול, —
האם היהודים רק עבדים
הם לבורא? השכחתם
מה שכתוב: "כי בנים אתם?"
בנים אנוחנו לבורא
ואת הבנים מיסר אב
עצמו ולא על-ידי אחר!
— ואותו מעשה בטיטוס הרשע,
ששרף את בית-הקדש?
— שאל רבי אלימלך —

— אך זו היא שאלה! המקדש
מכון-שבת הוא לאלהים,
ויכל לשרפו בדין בעלים.
עתה הלא מחחרט, כידוע,
הקדוש ברוך הוא על הדבר

וככרוכיא הוא מנהם וצועק :
 „אוויה לי ! בירי את היכלי
 שברתי כשבר נבל יוצרים
 והתרבתיו עד היסוד !”

לו יהא כן ! מוחלגי לך
 את חורבן בית-המקדש ;
 — קרא רבי אלימלך —
 אולם אל לבך נא שימה :
 מה חטאים הם היהודים !
 כמה פעמים הבורא ארץ הזהיר
 בדברים רכים גם קשים :
 פשפשו במעשיכם,
 הרהרו בתשובה.

עובו את דרכיהם הרעים .
 כלום הביא זה פרי ?
 סוף, סוף נתמלא הבורא
 חימה על היהודים עמו
 וחמתו עברה חוק . . .

— הא כיצד : עברה חוק ? ! —

קרא ר' פייוול פלו מתרגו —
 היתכן ? היצויר ?

אם גניח את הדבר ככה,
 הלא יכל אל, בורא-עולם,
 בשעת כעסו הגדל
 להחריב עולמות פלס
 ולהשמיד בני-האדם !

— ואמנם יכל יוכל ; האחרת תחשוב? —
 קרא הרב רבי אלימלך .

— לא, אינו יכול ! לא, אינו רשאי!! —
 הוסיף לקרוא רבי פייוול —

מה זאת ? הלית דין ולית דיין ?
 האם אין תורה בישראל ? ! . . .
 שמעו בא, רבותי, אני מתרה,
 כי לא אוזו מכאן
 עד הוציאכם גזרה מ'פניכם,
 כי הברא כמונו כלנו
 מחויב לקים את דיני
 התורה . . .

אבל האפטאי
 שם קץ לויכוחים.
 הוא התנשא ממקומו
 ויחלק את זקנו
 ובתוקף קרא:

— הכל ברור ; אין צרך עוד בטענות,
 ואחר הוסיף:

— בעיני-משפטים נוהגים כך :
 אך יכלו שני הצדדים
 להרצות את טענותיהם,
 מצוים אותם הדיינים
 לצאת מחדר בית-הדין .
 אם האחד מן הצדדים
 מתעקש ואינו רוצה
 לצאת ברצון טוב —
 קונסין אותו לאלתר,
 ולא זה בלבד אלא :
 אחר בא השמש ומוציאו
 מבית-הדין על כרחו
 בכשת ובהרפת . . .

רבי פייוול, הואילה, במחילה !
 ואף אתה, אדון-עולמים,

מחויב הנך לצאת ...

ויתעורר הרב רבי אלימלך :
היתכן? הלא כתוב בתורה :
מפרש : "כבודו מלא עולם", —
ואני שואלכם : כיצד יכול
אלהים לצאת מכאן
ואפילו רק לרגע ?

רגע שתק האפסאי .
אחר הרים ברגו
בכת-עין שעירה ולבנה ;
תחלה נהם ובנחת אמר :

— הואל ומפרש כתוב :
"כבודו מלא עולם",
אנו מתילים לך, הבורא,
לשהות לפי שעה פה אתנו .
אבל דע לך, הבורא :
בפסק דיננו הקדוש
למי-שהוא לא נפיר פנים .
זכר, כי התורה
לא בשמים עוד מקומה,
אלינו אותה הורדת ...

ג :

שלשה ימים ושלשה לילות
נמשכה ישיבת בית-הדין.
נשמעו רעמי ויכוחים חריפים
מריקי-אש כהרי-נגעש,
וכמטרות-עז נתכו טענות
של קל וחמר וגנרה שוה.

והלכות, ופלפולים,
 נוטריקון ורמזים
 מקבלה ומן "הזהר"
 ממימרות קצרות של הבעש"ט
 ומסתרי-תורה מאד עמוקים.
 שלשה ימים ושלשה לילות
 נמשכה המחלוקת... הרבנים
 התלהבו, צעקו וירעשו
 וייריבו, ויתקוטטו
 בולזולים ונחרמות,
 איש לא נשא פני רעהו.
 "שקץ!" "פרחח!" "עם-הארץ!"
 זה לזה קראו...
 סוף, סוף באו לידי
 פשרה, כי רק בטעות
 הניח הבורא לגזרת הקיסר,
 ובכן אין שום ממשות
 לגזרת קיסר רומניה
 ותיכף היא צריכה להבטל.
 ופסק-הדין בידי סופר סת"ם
 נכתב על גב הקלף.
 כל הרבנים הקדושים
 עליו חתמו בכתב-ידם,
 ובתוך ארון-הקדש
 בין ספרי-התורה כלם
 את גויל פסק-הדין הגיחו...

* * *

עשרים וארבע שעות אך חלפו
 וגזרת הקיסר
 עברה ונתבטלה. אמן!

הגיהנום

א .

בכל שבעת שמי=שחק,
בארץ כלה ובמזלות,
בכל ברואי=מעלה וברואי=מטה,
שיצר אל בחסדו,
אם בועמו ובחרון=אפו —
בכלם מושל מאז מעולם
חק קשה ולא יעבור :
"מדה כנגד מדה".
מי החרד וירא=אלהים
אשרהו, מה טוב חלקו
בעולם הבא, בגן=העדן
עטוף=נגה ואור=יקרות ;
ולעול איש=הבליעל
ערוך מאתמול תפתה,
נכונו לצלעו מצוקי=שאול
בשבעה מדורי גיהנום .

אין תהום לגיהנום ולחשכתו !
הרהור=תשובה שוב לא יועיל,
שם כבר עבר זמנו ;
משם עוד לא יגיעו
להרום כסא אלהי=העבאות
דמע גם צקון=לחש .
שם יקרא חסד

לחדלון ההויה, למות השוקט;
 אבל לפושעים תושבי־הגיתנום
 אין מנוחה גם במותם.
 לקול צהוק מהול ברעל
 של סמאל ובני־סיעתו,
 שם תמיד לא ישובתו
 אנהות, בכיות ויללות.

אל שערי הגיתנום
 שלשה נתיבות עולים.
 הנתיב האחד נמשך
 דרך תהומות כל הימים;
 דרך המדבר השקט
 נמשך השני כתו־קלון
 ממלקות רצועת תלין;
 השלישי, והוא הנורא,
 ילפות ארחות דרכו,
 דרך חשך וצלמות,
 לפתח הגיתנום מתחת לארץ.

באשר יגוע איש יהודי,
 אך יעברו חבלי־המיתה
 ויסורי חבוט־הקבר,
 נחתם דינו מלמפרע
 לגלגול מחילות מתחת לארץ,
 בתהו לא־דרך, בעמקי־חשכה,
 ולמלחמה עם צוקי־סלעים,
 עם מחיצות ואגמי־מים
 עד באו לארץ־ישראל.
 ומשם הדרך נמשך אילך
 תחת סמבטיון הרותה
 והרי־החשך כלם.

על יד שערי-הגיהנום
 אורבים מתנות, מחנות שדים.
 מקבלים הם את הפושע
 בצחוק גדול ופרוע:
 ובקולות-פראים: הב! הב!

אך בא יבא הפושע —
 ראשית חובתו להתודות.
 כל חטא וכל עון
 אשר הטא ואשם בחייו
 לאלהים או לבני-אדם
 — בלי הבדל זמן ומקום —
 כמו פיו לפרטיו יספרנו.
 ואך יעלה על שפתי
 עבירה או דבר-פשע,
 נברא שר מהם כרגע,
 המענה קשה את הפושע
 בגלל היציר מעשה-ידיו.

אך יתם חרש ימים
 לפורעניותיו של הגיהנום,
 נטחן גוף בעל-העבירה
 בשני גלל-המחבלים
 לאבק דק מן הדק,
 והאבק ישלך ויפור
 בגן-העדן בנתיבות
 בס ילכו הצדיקים.
 אחר יברא הפושע
 בריאה חדשה לגמרה.
 בחור הועקות המרות
 נשמע תמיד קול יללה:
 „אלהים בשמים הוא הצדיק,

זך וישר גם משפטו .
 אנחנו בפשענו נמקים,
 הרעה מידינו באתנו .
 מבורך יהיה אלהי-הצבאות,
 ולנו חרפה וכלימת-נצח !

ב.

ששת ימים, עד השבת
 רוחת הגיהנום כסיר גפות
 מנשמת אף הבורא .
 נעול הוא לפני סליחה,
 ואין מקום בו לרחמים .
 אולם אך תבא השבת,
 ושקט הגיהנום כרגע מזעפו .
 המשחיתים יעלמו כלא היו ,
 אש הכבשן יכבה, ידעך .
 וממרום יורד מועף ביעף
 אל הגיהנום מלאך נעים,
 הנושא אתו צוורים בכנפיו
 תנחומים, מנוחה, רחמים .
 והוא משיב רוח בכנפיהו
 על הגופות הנצרבים.
 מחפש ביד נדיבה ומלטפת
 את המון פצעיהם,
 במשחת שמן גן-העדן
 ובבשמו ירפך כל חבורה,
 וברחמים רבים יעודד רוחם
 בתקות סליחה ומחילה .
 ומן השמים יורדת מנוחה
 עם רוח יום שבת קדש .

ומשתפכים על הפושעים.
 אולם אך יראו בשמים
 שלשת הכוכבים הראשונים
 ובלוית ה"הבדלה" תחלוף השבת, —
 שוב תחלק אש הגיהנום,
 וכל הצרות והענויים
 ישובו תיכף לאיחנם.

לא לכל בתוך הגיהנום
 מביא מלאך גן=העדן
 מנוחת=שבת, תנחומים, בשמים.
 איש כי הלל בחייו
 את שם אלהים בזדון,
 לו מנוחה לא תנתן
 גם בשבת — ומלאך=העדן
 הנעים והחביב לא ירעיף
 על מדורו, מדור=יסורים,
 נטפי=מרפא וצרי=נחם.

וזאת תורת
 שבעת מדורי=הגיהנום...

ג.

שם המדור הראשון : בור.
 בו תחת קלחות גדולות
 אש=תפת תוקד תמיד,
 שוטפים זורמים נהרי נחלי
 זפת בוערה עם גפרית;
 מונחים תלי גחלים לוחשות
 כהררי=ער, כסלעי=שלהכות.

שם שדים, לצים ומחבלים
 ופניהם -- פני נחשים ועקרבים,
 אשר אין להם לחש.
 פה במדור ירעשו קולות
 של צעקות מרות ויללות.
 שם בקלחות ובתוך הלהבות
 מפרפרים ביסורים מאד נוראים
 גופות שנשרפו חיים.
 שם דופק שד את הפושע,
 דוחף אותו בשבטי-אש
 לערמת-גחלים, להר--להבות,
 והוא מטפס בשארי? כח
 עד הגיעו לראש הפסגה.
 ומשם היא כשולך מטה
 לים של זפת ושל גפרית.
 שם מפרפרים גם אלה,
 שבתייהם תאכלם התולעת;
 ועוד אחרים, שהם תלויים
 על האצבעות, על הידים,
 על הלשון, הלב, העינים,
 והנחשים והעקרבים מתרוצצים
 על ידם ומפיצים מסביב
 צחנתם ואת רעל נשימתם.
 המדור הראשון מי חד לפושעים,
 אשר לא שמרו לקים
 את כל המנהגים הקדושים.
 למי שלמד תורה
 בלי כונה והתלהבות,
 למי שלא קם
 ולא הדר פני זקן,
 למי שנתן לאביון

מתנת-יד, נדבת-כסף
 בלי האיר אליו פנים.
 שם מתענות גם הנשים,
 שלא כסו שער ראשן,
 ולא למדו את ילדיהן
 לאמר "מודה", "קריאת-שמע"
 ו"אמן יהא שמיא רבא".

ד.

במדור השני, שחת,
 עומדים בשורה ארוכה
 הררי-שלג והררי-אש,
 והשדים בעלי-הקרנים
 משליכים את הפושעים תכופות
 מתוך השלג אל האש
 ומתוך האש אל השלג,
 ובכל רגע כהרף עין
 נהפך גופו של הפושע
 ללב-אש ולנציב-קרח.
 תמיד מענים אותו בבת אחת:
 צמאון לאור ולחם עם
 צמאון לקור ולחשך.

פה במדור נמצאים אלה,
 שהיה לבם אותם מהסס,
 הלעשות מצוות אם עבירות,
 שבקלות-דעת חללו שבועה,
 סחו שיחות-חולין בשעת התפלה.
 אף אלה שמרע-לב

אי מתוך שטות והלצה
פני חברם ברבים הלבינו
והיו כשופכי דמו בפרהסיא.

ה.

שם המדור השלישי — דומה.
שם בתוך דומיה קרה,
מתה, קפואה ואפורה,
שנוצרה טרם לדת קול,
אורב כחית-טרף הפחד
אשר אין קץ לגדלו,
ועל הכל הוא מביט
שתום-עינים, במבט של שנינון.

שם בתוך האלמית המתה
חדעך האש הכי כבירה
יכרסמה רקב גם חלודה.
אבנים כבדות, סלעי-ברזל
יחלשו, יתרופפו, קש תשאם.
הם מתפוצצים לרסיסים קטנים
וכאבק דק מתפורים.
נמוג מפחד האלמות הקפואה
מתחיל הפושע משבר בכח
את עצמותיו מעל בשרו,
למען הפריע את הדממה
בצלצול גרם. אך לשוא.
נאלם כל קול במדור,
או שלא נברא מלכתחלה.
פה במדור הקר והאלם

מתענים בעלי-הגאווה,
שבשתיקת-גאון וצדקת-שוא
את מערומי-נפשם כסו,
אשר מבלי דעת רהם
אל צדות אחרים הביטו;
מי ששכח לאו מפרש:
"לא תלין פעולת שכיר";
מי שבלי דעת בשת
זלזל וסבא אף התהולל
בסביבת אנשים יודעי-מחסור.

7.

טיס הון — זה שג
הרביעי בשבעת מדורי הגיהנום.
בלאט ובלי-הפסק
טובע הפושע טביעה אטית
בבצת צחנה קשה מנשוא.
תמיד הוא מבקש משען
להאחז בו אך לרגע,
ולא ימצא את מבוקשו.
תמיד יראה לגוד עיביו
סלעים, ענפים, גדרים חזקות,
אבל אך יפשוט אליהם יד,
כרגע יחלפו, יעלמו ואינם.
מאת אלף ידי לצים
יושיטו לו בחפזון גדול
מטות גדולים וחזקים להסמך,
אולם אך יחפוץ לקחתם,
חיש, כענפים מאד יבשים,
ישברו לגזרים ויתפורו לרות.

והוא יורד ושוקע בתהום
 באין מעמד ובלי תקומה.
 באותו מדור טובעים אלה,
 אשר נשבעו שבועת=שוא,
 לא פרשו כפם לעניים
 לעמוד להם בשעת דחקם;
 בודון=לב ובעזות=מצח
 התנפלו ממרום מבצר=החורה
 לתהום השחורה של המחקר;
 אלה, אשר בשפת=חנף,
 במבט, במלה או בתנועה
 הטו לעשות מעשים רעים
 לב נשים ובתולות ישרות.

ז.

ש א ו ל — שם המדור החמשי
 שם בוערים, יוקדים תמיד
 חמשה מיני אש=להבה:
 נוזל הוא המין הראשון:
 רועשים, הומים נהרי=דיגור,
 זורמים הם ושוטפים בסערה
 אל ימי=האש הגדולים.
 המין השני: סופות=אש
 מתנשאות ומתחוללות בלי=הפוגה.
 השלישי: ישנם שם למכביר
 מדבריות גדולים אף נוראים,
 חול=אש, כזיקים, יכסם,
 מתרומם ומתנשא בערפלי שלהבת.
 כפתי=שלג נוזל הרביעי
 ומכסה הרים גם עמקים

באש קרה ויוקדת.
 המין החמשי הוא חרישי,
 קפוא, ועינו כעין התכלת.
 וגורא הוא מכל הקודמים;
 הוא אש אוכלה אש.
 בעמקי תהום=המוקד
 ימלא הפושע לבות=אש
 השוטפות כדם בתוך אבריו,
 והוא נמוג=במכאובים קשים
 ובענויים וביסורים מאד גוראים,
 וכאש=צרכת בוערות במושע
 תאוות שחורות, תאוות=פראים,
 שלא נמלא ספקן.

שם מתענים אותם הפושעים,
 שלא חשכו את גופם
 מתאוות גסות ותענוגי=הוללות:
 ביום=הכפורים לא צמו
 ובחג=המצות אכלו חמץ.
 שם נמקים גם אלה,
 שמצצו את דמי העניים
 בהל אית=כסף, במרבית ונשך.
 ומעמל זרים חזעת אפם
 עתקו גם עשו עשר;
 מי אשר בודון=לב,
 בעצמו או בידי אחרים,
 שפך דמי=נקיים;
 מי שאת בניו הזכרים
 לא מל ככתוב בתורה,
 ולקהלת=ישראל לא הכניסם;
 ואותן הנשים, שלא הקפידו
 על קיום דיני=גדה.

ה.

בששי משבעת מדורי-הגיהנום,
 צלמות, שוררת שממת-חשך ומות
 שאין סוף לה וראשית,
 שנוצרה עוד לפני
 ששת ימי-בראשית.
 במדור זה חסר-שטח
 רואה הפושע לפניו תמיד
 רק אותו עצמו בלבד.
 כל העת הוא שואף,
 עורג וכמה כמיה פראית
 להתחבר עם עצמו גופו,
 ואינו יכול בשום אופן.
 ואינו יודע ואינו מבין:
 מי הוא, אפוא ? הוה,
 אם פלוגי ? או ששניהם
 אינם אלא דמיון שלישי ?

פה במדור של צלמות
 נמוגים, מתענים אותם הפושעים,
 אשר בדעה צלולה ומיושבת
 שלחו יד בנפשם;
 אלה, אשר בדברי לצנות,
 או בספיקות ובאמרי-נאש
 הכרת הכריתו מלב אחרים
 את האמונה בבורא-עולם,
 בצדק, במשפט ובאמת;
 מי שהלשין על רעהו,
 מי שהיה עד-שקר
 ועל ידו אבד נקי;
 מי שבל שם השני

בדבר-שקר או בעלילה ;
 ומי שבמעשי-זמה וגאופים
 מחה מעל פניו עצמו
 דמות אלהי-הצבאות וצלמו .
 שם נמקים בעונם גם
 אותם השופטים, אשר בשחד,
 ממשוא-פנים או מיראה
 סלפו דין והכשילו משפט,
 ובמרמה כסו על פשעי
 קציני-תכל ועשירי-עם .

ט.

והשביעי, וזה גם האהרון
 משבעת מדורי-הגיהנום, הוא
 בן בלי-שם . . . נשכח . . .
 גיהנום בתוך גיהנום,
 חשך, אשר נשאר כאן
 עוד משנת ימי-בראשית,
 שקפא בתוך תרדמה גדולה
 כסלע כבד . ובאש שחורה
 בוערים בו כבערת-תפת
 נקמת אל נורא, כעסו
 וחרון אפו הגדול .

שם מתבשלים בתוך קלחות
 מלאות כלן צואה רותחת
 אלה שחרפו את אלהים
 ויחללו את שם קדשו .
 לכופרים תושבי מדור זה
 אין מתעורר בלב אלהים

אפילו זיק של חמלה.
 אין בשבילם לא שבת,
 לא יובל ולא שמיטה.
 לנצח לגיהנום נדונו הללו,
 לענשם אין קץ ואין גבול.
 גם בהמר ארץ בלה
 זכר לא יזכור אלהים
 את הכופרים האלה למיניהם!
 וממעל לשערי אותו מדור
 אש גדולה ושחורה מרחפת
 ובתוך האש — מלים מתות:
 "שכוחי=אלהים המה לנצח
 במעמקי תהום החשך"...

ע"י הוצאת ש. שרעבכערק הידכים ונדפסים ובקרוב יצאו
לאור הספרים האלה :

(א) „כל כתבי ש. אנסקי חלק שני ; בו יבאו כל ספודי-
החסידים. ערך ע"י ש. 5. צימרון.

(ב) „לקסיקון ציוני“ מצויר כולל רשימות ביאוגרפיות ארוכות
וקצרות של האנשים, יהודים ונוצרים, בארצות השונות
שהצטיינו במשך מאת השנים האחרונה בפעולתם התאורית
או המעשית על שדה רעיון יעוד הלאום העברי בארץ-אבות.
בין האנשים האלה נמצאים הרבה מגדולי הגאונים והרבנים,
עסקנים פוליטיים מפורסמים, סופרים, פייטנים, וזשורנאליסטים,
יוצרים-אמנים ועוד ועוד. בספר הזה עוברת לפני הקוראים
גאלריה גדולה שלמה ומקפת של האישים והפרצופים יוצרי
תנועת התחיה העברית בכל גלוייה. — חבר על-ידי.
ש. 5. צימרון.

(ג) „אנשים וסופרים“ — זכרונות על-דבר סופרים ועסקנים
ציונים, מאת הנ"ל.

(ד) המהדורה השנייה של הספר „הרצל חייו ופעולותיו“ בתוספת
נאומי-הפתיחה שנשא בכל ששת הקונגרסים שהשתתף בהם
עם עוד כמה פרטים חדשים מאת הנ"ל.

